Lettres Egyptiennes . Françaises

Adre; Adres

A Mus JULIETTE ADAE

hills a obez nous .

nes, Sera pour mus .

De Pril: 4 h.

PRE PRE EDITION

MOUSTAFA KAMEL PACHA

Lettres Égyptiennes Françaises

Adressées

A Mme JULIETTE ADAM

1895-1908

« Libres chez nove, hospitaliers pour tous ». (Monstafa Kannel).

PREMIÈRE ÉDITION

Tous droits reservés à l'Ecole MOUSTAFA KAMEL AU CAIRE

Préface de Madame Adam

Durant ma longue existence mon courrier m'a souvent apporté des surprises qui se répercutaient plus ou moins dans ma vie selon le degré d'importance ou de célébrité acquis plus tard par mes correspondants d'abord inconnus.

L'une de ces surprises dont je n'ai pu oublier l'impression première me vint d'une lettre ainsi conque :

Toulouse, le 12 Septembre 1895.

Madame,

Je suis encore petit, mais j'ai des ambitions hautes. Je veux, dans la vieille Egypte réveiller la jeune. Ma Patric, dit-on, n'existe pas. Elle vit, Madame, je la sens vivre en moi

المفتكة

طالما اتفق أثناء مقامى فى هذه الدار – وقسد عمرت – أن جاءنى البريد بالمدهشات التى تتردد فى حياتى بقدر ما أحرز أصحاب الرسائل من الشهرة بعد أن كانوا خاملين . وعلى نسبة ما نالوا من القام العالى بعد أن كانوا غير مذكورين . ومن هذه المدهشات التى لايسمنى أن أنسى أثرها الاول ماجاء نى به الخطاب الآتى :

« طولوز فی ۱۲ سبتمبر سنة ۱۸۹۰

سيدتي

أبى لا إزال صغيرا. ولكن لى اطاعا جساما. فأبى اربد أن أوقظ فى مصر الهرمة مصر الفتاة: هم يقولون ان وطنى لا وجود له . وأنا أقول ياسيدى انه موجود وأشعر بوجوده عا آنس له فى نفسى من الحب الشديد الذى سوف يتغلب على كل حب سواه. وسأجود ف سبيله مجميع قواى وأفديد بشبابى avec un amour tel qu'il dominera tous les autres et que je veux lui consacrer ma jeunesse, mes forces, ma vie. J'ai 21 ans, je viens de conquérir ma licence en droit à Toulonse. Je veux écrire, parler, répandre l'enthousiasme et le dévouement que je sens en moi peur mon pays. On me répète que je veux tenter l'impossible. L'impossible me tente en effet.

Aidez moi, Madame, vous êtes à tel point patriote que vous seule pouvez me comprendre, m'encourager, m'aider. Agréez, Madame, mes respectueux hommages.

· Moustafa Kamel.

P.-S. — En même temps que cette lettre vous recevrez une petite brochure sur le *Péril Egyptien*, qui, je l'espère vous intéressera.

.**

Cette brochure de dix pages m'intéressait en effet et à tel point que je fis le 15 Septembre un article sur le *Péril Egyptien* où je puisai des arguments nouveaux sur une question que j'avais plusieurs fois traitée et dans lequel je nominais l'auteur avec éloge.

Je reçus du dit auteur une lettre de chaleureux remer-

Moustafa Kamel — à l'âge de 19 ans - ﴿ مُصطفى كامل ﷺ -﴿ فِي التاسعة عشرة من عمره، ﴾

وأجعل حياتي وقفا عليه . اني أبلغ من العمر احدى وعشرين سنة وقد للت شهادة الليسانس في الحقوق من طولوز مند عهد قريب. وأريدأن أكتب وأخطب وأنشر الحمية والاخلاص الموطن اللذين أجدها في نفسي . وقد قيل لى أكثر من مرة اني أحاول محالا . وحقيقة تصبو نفسي الى هذا المحال . فأعينين ياسيدتي فأ نكمن الوطنية عكان يفر دلاعز ية تدبر قولى و تقوية عزى ومساعدتي و تقبلي شحية احترام مصطفى كامل » عزى ومساعدتي و تقبلي هذا يصل اليك كتيب لى في «الحطر على مصر » أمل أنه بروقك وتستمذ بينه »

وحقيقة أعيني كثيراهذا الكتاب الذي لا يتجاوز عشر صفحات حتى أبي أنشأت في الحامس عشر من شهر سبتمبر مقالة عليه واقتبست منه أسانيد جديدة في المسئلة المصرية وقد سبق لي الحوض فيها كثيرا وأثنيت على المؤلف في مقالتي . فوردالي منهخطاب شكر جزيل ومن ورائهخطاب آخر من باريس يسألني فيه أن أضرب موعداً للقاء . قسرعان ما أجبته الى ذلك وواعدته دار « لا نو فل ريفو » فأقبل على ما أجبته الى ذلك وواعدته دار « لا نو فل ريفو » فأقبل على المناس

ciements et un peu plus tard une autre lettre datée de Parisme demandant un rendez-vous que j'accordai immediatement, à la Nouvelle Revue. Je vis arriver un très jeune homme qui me parut avoir au plus 18 ans.

- Vous m'avez trompée sur votre âge, lui dis-je en riant. vous n'avez pas 21 ans.
  - Je les ai madame, et bien sonnés.

Après quelques paroles échangées, je vis combien était précoce la maturité de ce jeune esprit, combien déjà il avait soupesé la possibilité d'être ce qu'il appelait : le tribun de l'Egypte.

Ses projets très hardis me parurent à la fois irréalisables et réalisables.

Seul, ou à peu près, ses partisans ne se comptant que parmi quelques très jeunes comme lui, sans fortune, il parlait de fonder un journal, une école, que sais-je encore?

A tout autre peut-être ce très jeune homme eut paru destiné à se nourrir de son propre emballement, mais sa toute petite brochure était déjà une réalisation.

Ennemie ardente de l'Angleterre, amie de l'Egypte, j'attendais depuis bien des années quelque «surgissant» dans. la Vallée du Nil. J'ai toujours cru aux semeurs de bonnes شابٌ خلته ابن تمانى عشرة سنة فقلت له ضاحكة ما أخبرتنى بالصدق عن سنك فأنك لم تبلغ الحادية والمشرين . فقال قد بلغتها ياسيدتي وأكملتها

وبعد أن تجاذبنا أطراف الحديث رأيت أن عقل هذا الشاب قدبلغ أشده واستوى قبل أوانه. ورأيت أنه قد أطال التدبر والتروى في امكان مصيره كما يقول خطيب مصر . ورأيت أغراضه الجسام محالة وممكنة مما. فأنه مع انقطاع المين له حقيقة أوحكما - لانه غير معول الاعلى شبان مشله لامال لهم كان يحدث نفسه بانشاء جريدة ومدرسة ولا أدرى بماذا كأن محدث نفسه أيضاً. ورعا لاح لنيري أن هذا الصي أعا كل زاده وم ودعوى ولكن جاء كتيبه دالا على أنه حقيقة هذا ولشدةعداوتي لانكلترا وحيي لمصركنتأرتقب وأَنْوَتِم مَنْدُ سَنِينَ قُومَةً قَائِمُ أُونَهُضَةً نَاهُضَ فِي وَادِي النيلِ. وكانت ثقتي دأ ممايملتي القول السديدالذين يرسلهم اللهفيوقت معلوم ليزرعوا الحب الصالح في النفوس التي ظلت زمناطو يلابورا وكنت أعلم من علائقي الطويلة مع أصدقاءلي مصريين

paroles, que Dieu suscite à son heure pour semer le bon grain dans les ames trop longtemps incultes.

Je savais, par mes longs rapports avoc des amis égyptions et grecs, qu'une notable partie de la classe supérieure en Egypte souffrait comme Moustafa Kamel de voir croître chaque jour l'état d'infériorité dans laquelle elle était tenue, de voir l'Angleterre manquer à tous les engagements pris par elle d'évacuer la Vallée du Nil, quand l'ordre y serait rétabli.

L'ordre! n'était-ce pas l'Angleterre elle même qui avait provoqué le désordre pour en bénéficier, et le malheureux Arabi pouvait-il être entièrement responsable d'actes qui étaient ceux attendus impatiemment par l'Angleterre pour rentrer dans Alexandrie en vengeresse, à la date précise et correspondant à celle où elle en avait été chassée ?

Tant de précision indiquait de façon flagrante la part prise par la perfide Albion dans les évènements qui favorisaient à ce point ses intrigues et ses convoitises.

Moustafa Kamel avait pénétré tous les dessous de ces convoitises et de ces intrigues anglaises. Il en parlait comme un vieux diplomate habitué à la recherche des causes et capable de cénouer lentement mais surement les nœuds les ويونانيين أن جانباعظيما من الطبقة الراقية في مصر يتألمون مثل «مصطفى» كامل من ازدياد حالة السقوط التي حلت بها ومن اخلاف انكلترا وعدها بالجلاء عن وادي النيل متى استنب فيه النظام

وعلى ذكر هذا النظام المزعوم أليست انكلتراهى التى أغرت بالفشل لتبلغ به مأربها ٩ وهل يصح أن يؤ اخدالمسكين عرابى وجده بالافعال التى كانت تتربص لها انكلترا بنافد الصبر حتى مدخل الاسكندرية منتقمة فى مثل هذا التاريخ الذى كانت طردت فيه منها ١ أن تطابق التاريخين بدل صريحا على اشتراك انكلترا (البيون) النادرة فى الحوادث التى روجت دسائسها وأطاعها

لقدفقه «مصطفی كامل »وأدرك بواطن هذه الاطاع والدسائس الانكامرية وكان يتكلم عما كأنه سياسي مسن متعودالبحث عن أسباب الاموركت ولأن محل بطو ولكن بدون أن يخطيء و العقد التي أحكمت عقدها مهارة عاقديها أو ليست مساعدة وطني شاب على أن مجاهد ويؤدى

plus habilement serrés.

Aider un jeune patriote à combattre, à remplir une mission supérieure n'était-ce pas l'un des buts que je poursuivais depuis la fondation de ma Nouvelle Revue, depuis que je cherchais sous toutes les formes politiques et littéraires un relèvement de notre France abaissée.

« D'abord, mon enfant, dis-je à Moustafa Kamel, vous allez faire un article sur l'une des questions qui intéressent l'Egypte, vous la traiterez librement. Je ne crains ni les entraînements jeunes, ni l'ardeur de la conviction.

Moustafa Kamel me répondit hésitant :

Un article de revue est extraordinairement flatteur, madame, surtout dans un grand organe comme la Nouvelle Revue. mais cela est lent à paraître... Je vous en conjure, madame, ouvrez moi les portes d'un grand journal pour que je puisse y écrire tout de suite (il appuya sur ce mot); quelques jours gagnés pour une cause à ses débuts, ce sont peut-être des années qu'on rapproche...

Je répliquai en riant de cette jeune impatience :

« Lorsqu'on traite une grande question de politique extérieure pour la première fois, qu'on se crée un public, qu'on ébauche un nom, il faut une douzaine de pages de Revue.

مهمة عالية أحد الاغراض التي النزمت توخيها منذ انشأت جريدتي « لا نوفل ريفو » ومنذ أقبلت على التماس الرفعة لفرنسا من وهدة السقوط بجميع الوسائل السياسية والادبية ? فقلت « لمصطفى كامل » ضع يا ولدى مقالة في احدى المسائل الخاصة عصر وأفض فيها واسترسل استرسالا بغير تقيد فأنه لا تضرني منك سورة الشياب ولا حدة الية ين

فأجابني «مصطفى كامل» مترددا بقوله: كتابتى مقالة فى مجلة يسرنى سرورا زائدا يا سيدتى خصوصا في جريدة كبيرة مشل « لانوفل ريفو » ولكن فى ذلك ابطاء فأرجو منك ياسيدتي أن تفتحى لى أبواب جريدة بومبة كبري حتى أستطيع أن أكتب فيها من فورى هذا (وألح فى هذه الكلمة)لانها ان تعجلنا فى المشروع فى مبدئه اياما فكا تمر بناه سنين. فأجبت ضاحكة من عجلة المباب هذه بما يُاتى :

« من كان يربد أن يتمرض للكلام في مسئلة ذات بال من مسائل السياسة الخسارجية لاول مرة ويؤلف له شيمة من الجمور ويؤسس شهرة فعليه أن يكتب اثنتي عشرة Trois ou quatre articles de journaux ne pourraient correspondre à l'importance d'un article de Revue: ils paraîtraient longs, tandis qu'un article de Revue de 12 pages semble court. Faites donc comme je vous dis et cet article paraîtra dans le numéro du 15 novembre.»

- Madame, hélas, c'est plus d'un mois à attendre, pardonnez mon impatience, je vous jure qu'elle n'a rien de personnel....C'est pour ma cause seulement que j'insiste.
- Cher monsieur, dans le numéro qui va paraître le 15 toutes les feuilles sont tirées, sanf ma Lettre sur lu politique extérieure, et dans le prochain numéro, celui du 1er Novembre il m'est impossible de rien changer, aux articles, donc le suis absolument forcée de vous remettre au 13 Novembre et ma promesse, je vous assure, est un tour de force dans un numéro de sin d'annéo, à l'époque des réabonnements, mais attendez! Pouvez-vous me donner quelques pages sur l'Angleterre et Pislam (1); demain à cette même heure, vous les apporterez. Je les publierai en petit texte à la suite de ma Lettre sur lu politique extérieure. Tous mes abonnés lisent ma lettre, je le dis avec sierté, et vous

⁽⁴⁾ Les premiers articles de Monstafa Kamel dans la Nouvelle Berne, ont été Une Atlande qui l'Impose, numéro du 15 Novembre; L'Absorption par l'Anglelerre, 15 Décembre de la même ames.

صيفة في الجالة فأن ثلاث مقالات أوأربها من جريدة لاتمادل أهميتها أهمية مقالة واحدة في مجلة. لان المقالات المذكورة ترى طويلة .أمامقالة المجلة المستغرقة اثنتي عشرة صحيفة منها فترى قصيرة فافعل كما أقول لتظاهر مقالتك في عدده ١ نوفير » فأجابني بقوله: إني لا سف باسيدتي لأن في ذلك انتظار أكثرمن شهر. سامحيني في عجلتي فأني لا ألح الا طلبا لخدمة مشروعي:فقلت له : يا سيدي العزيز . ان العدد الذي سيظهر فى الخانس عشر قدتم طبع جميع صحفه الارسالتي في السياسة الخارجية وفي المدد القبل — أى عدد أول نوفير — يستحيل على أنأغيرشيئا في المقالات وعلى ذلك تراني مضطرة الى تأخيرك الى الخامس عشر من شهر نوفسر وسألاق في سبيل الوفاء وعدى ممك غاية الكلفة لان عدد ١٥ نوفيرمن أعداد آخر السنة التي فيها تتجدد الاشتراكات. ولكن مهلا أيسمكأن تعطيني بغض صحائف عن « انكاثرا والأسلام » غدا في مثل هذه الساعة ﴿ إِنَّ أَمْكُنْكُ فَأَتْ بِهَا لِانْشُرِهَا فِي قَالَتُ مُوجِنَ ملحق برسالتي في السياسة الخارجية . وكل مشتركي عجلتي

ètes certain d'être lu-

— Ah madame, s'écria le futur tribun, comme votre confiance me fortifie. J'ai une mère que j'adore et qui, elle aussi, a confiance en moi, en ma cause. Béni par elle, guidé par vous, je ferai sûrement une œuvre patriotique assez grande pour mériter comme quelques-uns le titre de fils intellectuel dont vous avez déjà doté d'illustres français. Mon rêve est de devenir un frère de Pierre Loti qui aime l'Orient et les musulmans, comme jamais Français ne les avait aimés et compris. Soutenu par vous madame, j'aurai tous les courages ».

A partir de cette conversation, j'ai vraiment commencé de remplir mon rôle maternel vis-à-vis de Moustafa Kamel Je lui ai fait connaître tous les bommes de valeur qui pouvaient s'intéresser à l'Egypte. Je lui ai donné une à une dans mon affection maternelle, l'amitié de ses aînés, parmi lesquels ses préférés ont été Pierre Loti, le colonel Marchand, Ernest Judet. Je lui ai créé du jour au lendemain des relations précieuses dans la presse française, qu'il a su très habilement intéresser à sa noble cause. Il a su en outre, plus tard merveilleusement utiliser la situation qu'il s'était faite à Paris pour rayonner en Autriche, en Allemagne, en

يقرؤون رسالتي _ اقول هذا تحدثًا بالنعمة _ وبذلك تتحقق. ان كلامك سيكون مقروءًا:

فأجابى خطيب مصر المنتظر قائلا : كم تقوينى ثقتك بي ا ان لى أما أحبها حبا شديدا وهي تثق بى وبمشروعي فببركة رضاها عنى وبأرشادك اياى سأقوم يقينا بعمل وطنى جليل استحق به كبعضهم أن أسمي ابنك في العلم كما تفضلتِ فيها سبق بهذه التسمية على كثير من مشاهير الفرنسيين. وأملى أن أصبح أخا لبيرلوتى الذى يحب الشرق والمسلمين محبة لم يتفق مثلها لفرنسى كما أنه لم يعرف غيرة حقيقتهم مثلة . وبمؤازر تك

ومن عهد تلك المحادثة أخذت حقيقة أؤدى « لمصطفى كامل » وظيفة الام فعر فته لجميع الرجال الاكابر الذين قديمنهم شأن مصر . وأوليته من حب الامجيع منازل أبنائى المتقدمين عليه الذين كان يختص بالمعزقمنهم بيير لوتى والكولونل مرشان وارنست جوديه . واوجدت له في يوم واحد علائق نفيسة في عالم الصحافة الفرنسية التي استمالها بأحسن سياسة الى دعوته

Augleterre même.

Moustafa Kamel n'avait en l'esprit rien de chimérique. Son sens pratique était parfois stupéfiant car il y mélait la plus claire aperception de l'avenir.

Mon amitió maternelle pour Monstafa Kamel date donc de notre première entrevue. Le grand amour qu'il avait pour sa mère le rendait très filial. Cette mère incomparable me le confiait en Europe. Elle cessa de s'inquiéter de ses séjours à l'étranger, lorsqu'elle le sut sous mon aile et aussi préoccupée qu'elle-même de sa santé toujours fragile.

Moustafa était resté à Paris sur mon conseil et il avait fait à la Société de Géographie une conférence très intéressante que je publiai le 18 Décembre dans la «Nouvelle Revue» et qui avait pour titre: L'Absorption par l'Angleterre.

J'ai commu un à un tous les projets de Moustafa, il m'a confié de vive voix toutes les étapes de leur réalisation. J'ai sans cesse admiré sa pénétration de l'âme égyptienne, véritable miracle accompli en quelques années. Je me suis inquiétée avec lui des tiraillements entre ceux qui voulaient l'action immédiate et ceux qui croyaient comme Moustafa aux bénéfices de la patience énergique. J'ai participé à toutes les émotions de la fondation de son journal El-Lewa et à

الشريفة وأمكنه فضلاعن ذلك أن يتذرع بالمنزلة التي نالها في باريس الى ارسال أشعة عمله الى النمسا وألمانيا وانكلترا نفسها وماكان يخطر على فكر « مصطفى كامل » شبىء وهمي بل إن تشبعه بالحقائق كان أحيانا تشبعا مدهشا لانه يشو بها بالكشف عن المستقبل كشفا جايا

ويرجم ابتداء عهد محبتى الأمية «لمصطفى كامل » الى أول مقابلة تقابلناها . وقد أهلته شدة حبه أمه لحسن الوفاء محقوق البنوة . وأمه التى لانظير لها قد سلمته الى في أوربا ولم تعد تخاف عليه من الاغتراب منذ علمت أنه تحت جناحي وأنى أخاف على صحته الضعيفة كما تخاف هي عليها

و بق «مصطفى» بباريس بمشورتى. وألقي خطاباشائما في قاعة الجمعية الجفرافية نشرته في ١٥ ديسمبرفي « لا نو فلريفو» وعنوانه « تشره انكلترا » . وقد عرفت مشروعات «مصطفى كامل » واحدا واحداً وكاشفنى بآجال تحقيقها . وقد أدهشنى في كل الاموركشفه عما في النفس المصرية . وانها لكرامة قد تحققت بعد يضع سنين ' . وشغلنى كما شغله الخلاف الذي بين

celle de son Ecole. C'est un miracle qu'il ait pu faire les deux.

J'ai souffert ses angoisses affreuses sur sou frère Ali, complètement livré aux rancunes du sirdar Kitchener dans la guerre du Soudan, et qui sans la protestation du Khédive eut été impitoyablement fusillé.

Le pauvre tribun souffrait mille morts de l'épouvante de sa mère qui répétait :

« Chaque succès de Moustafa rapproche l'heure de la mort d'Ali. »

Le pauvre Ali, l'un des meilleurs officiers de l'armée égyptienne, dut faire la guerre du Soudan comme simple soldat. Le dévouement de ses camarades soul le sauva, car la mort d'Ali, le Sirdar en eut bientôt la conviction, eut provoqué une révolte militaire.

En publiant les lettres de mon jeune et filial ami, il me semble que je réveille un peu de vie en lui, au moment ou ses compatriotes l'immortalisent. Moustafa Kamel est-il mort ? Non, car ses actes, ses écrits, sa parole vivent jusqu'au plus profond du cœur de ses partisans. Il revit dans cette jeunesse Egyptienne qu'il a tirée de ses limbes et à l'avenir de laquelle il s'est consacré tout entier, corps et âme.

Dojà il est légendaire. Il revit en tous et tous vivent en

الحزبين حزب العجلة وحزب الصبر مع العزم الذي منه «مصطفى كامل». وشاركته في وجدانياته كلها عند انشائه جريدة «اللواء» ومدرسته. وان قيامه بتأسيس الجريدة والمدرسة معا لا ية الآيات. وشاطرته في شدة كربه على اخيه (على") الذي تحكمت فيه طوائل السردار كتشنر في حرب السودان ولولا احتجاج الحديو لضرب (على") بالرصاص ولا راحم

وكان خطيب مصر يتجرع مر غصص الموت ألوانا بسبب خوف أمه على (على) اذ كانت تقول دا مًا : «كل نصرة «لمصطفى» تدنى أجل على »

و (على") المسكين هومن خيرة ضباط الجيش المصرى. ولكن قضى عليه أن يكون فى صف القتال بالسودان جنديا. وما نجاه الا اخلاص أقرانه لان السردار علم وأيقن أن من وراء قتله ثورة عسكرية لا محالة قائمة

وأن فى نشر رسائل صديقى وأبنى «مصطفى» احياء له بعض الشيء . على أن مواطنيه لذكره حافظون

هل مات «مصطفي» أكلا. لم يمت. لان أعماله وكتاباته

lui. Les évènements à venir ne peuvent plus rien enlever à sa figure. La gloire de la réalisation de ses idées, à quelque heure qu'elle vienne, lui sera tout entière rapportée.

Rien ne pourra plus diminner la grandour de la conception première de l'indépendance de l'Egypte.

La mort de Moustafa Kamel a provoqué des manifestations que nul peuple n'a jamais dépassées. Son œuvre tout entière est désormais devenue vivante dans le cour de tout Egyptien, car tout Egyptien comprend que Moustafa a ressuscité l'Egypte en lui donnant sa propre vie.

Quand il disait si fiérement et si passionnoment « mon peuple » ce n'étrit pas du ton dont un souverain parle de ses sujets. il faisait dans ces mots vivre en lui son pays, sa patrie et il vivait en eux. Il avait pour son peuple un amour plus fort que la mort!

Les lettres que je choisis dans une correspondance considérable prouvent à quel point il mérite et justifie cet incomparable titre de National que son peuple attachait partout à son nom : le tribun national, le chef du partinational.

Un tel titre est la gloire la plus enviable pour un patriote, « Il me fait vivre de la vie de mon pays tout entier, disait وأقواله حية فى أعماق قلوب أنصاره. وهو يحيا فى تلك (الشبيبة المصرية) التى اخرجها من الظلمات الى النور ووقف نفسه على مستقبلها جسما وروحا

صار من رجال التاريخ. وهو حى في شخص كل والكلحى في شخصه. وما يستقبل من الحوادث لن يغير شيئاً من صورته وعنوان مجده. والفخر في تحقيق أفكاره حين تتحقق يعود عليه ويرجع اليه برمته. لأنه لاشئ ينقص من فضل من له الاسبقية الى تصور استقلال مصر

حصلت فى موت « مصطفى كامل » مظاهرات لم يصدر من أمة أخرى أعظم منها. وقدصار عمله كله حيا فى قلب كل مصرى. لان كل مصرى يفهم أن « مصطفى كامل » قد أحيا مصر من العدم اذ نفخ فيها روحه

ولما كان يقول متباهيا بلسان المغرم أمتى الم يكن يقولها بلسان الملك عن رعاياه بلكان يحيى فى نفسه بلاده ووطنه وكان محيا معهما . لانه كان يحب أمته حبا لا يقوى عليه الموت ا Moustafa Kamel, il est ma suprème récompense ».

Aujourd'hui ce titre le ressuscite dans l'âme de chaquenationaliste Egyptien.

JULIETTE ADAM.

وانما انتقيته من رسائله لدال على جدارته العظمي بلقب «الوطنى » الذى تسنده اليه أمته فى كلشىء. والخطيب الوطنى ورئيس الحزب الوطنى . ومثل هذا اللقب أعظم فحر يطمع فيه محب الوطن

وكان « مصطفى كامل » يقول : ان هذا اللقب يحيينى بحياة بلادى كلمها وهو جزائى الاعظم

واليوم هذا اللقب يبعثه بعد الموت فى نفس كل وطنى مصرى مصرى

سيده مهميد ميسم

Marseille, le 9 Janvier 1896.

Mabame et bien-aimée Directrice. (4)

Avant de quitter cette chère terre de France, je tiens à vous exprimer de tout cœur ma profonde gratitude pour le concours si précieux que vous avez bien voulu me prêter, c'est un doux devoir à accomplir que de vous remercier très sincèrement de cette grande sympathie que vous avez pour mon pauvre et bien triste pays et pour mon humble personne. Je ne regrette que d'être très pauvre en mots pour vous décrire combien je suis profondément touché de votre accueil et combien je vous suis profondément acquis. Vous savez du reste quels sont mes sentiments à votre égard.

Je quitte dans une heure la France emportant avec moi un souvenir des plus durables. J'espère y revenir après avoir accompli ma mission en Egypte et je compte toujours sur la grande et illustre patriote.

Je vous prie, Madame et bien-aimée directrice, de vouloir bien agréer l'expression de ma grande estime et de mon profond respect.

> Voire bien reconnaissant et dévoué MOUSTAFA KAMEL

⁽¹⁾ Comme anenne coupure n'existe dans cette lettre nous en donnons le texte autographe.

Marselle, 129-1-1890

McDamech her Same Derective Avant de guster cette chère terre de France, je tiens à vous emprimer To book cour ma profonde gratude. and bien wach me gretter. C'est. un drex dever à veccompler, que de 1421 remercier très sucèrement de cette grande signathe que vous any for mon powere ch liven thathe gays at gove mon humble personne. Je me. regrette que d'être très pourre a moto pour neus decrire combren ge suis profor dement souche de siste accuail, at combien je vous hus complèhement acquis. Vous sang lies de recte quels with mes sentiment a notice yord c'est pourquer, je bermene mes. lettre en vous fourouch. mes dermero et plus respections adieup:

Je guitte dans une heure la Trance en portant avec mon un souvenir de plus durables. J'espère y révein agrès avon rium à accomp le ma massim en Egypte, et je compte Nongours son la grande et elliste Patrote.

En herminand, je værer fine, Madame et ben anne Directice. De moulon her agrees l'ey ressini de ma grande at men et de mon profond, rayech

Astra bien recommended

· «مرسلیا فی بنابر سنة ۱۸۹۶

سيدتي المديرة المبجله

قبل أن أبرح هذه الارض العزيرة أرض فرنسا أعرب لك من صميم فؤادى عن جزيل الثناء على المساعدة النفيسة جدا تلك المساعدة التي أوليتني اياها . لا به واجب واجب الأداء أن أشكر بكل اخلاص ميلك العظيم الى وطنى التعس الحزين والى شخصى الخاضع . ولا شيء يؤلمني أكثر من فقرى في الكلمات ولولا ذلك لكنت أصف لك مقدار التأثير الذي وقع في نفسى من حسن لقائك اياى وما أحرزته من هذه المقابلة . وبالجلة فالمك أعلم بشعورى نحوك

بعد ساعة أبرح فرنسا حاملا تذكارا متين الدعائم. وأملي أن أعود اليها بعد أن أنم عملي في مصر. واني أعتمد دائما عليك أيتها السيدة الوطبية الكبيرة

وأرجو منك أن تتكرى بقبول أجل" اكبار وأعظم اعتبار من المعترف لك بالجميل مصطفى كامل»

Paris, le 1er Septembre 1896.

Madame et bien-aimée Directrice.

Arrivé d'Egypte, je me suis rendu tout de suite Boulevard Malesherbes, pour vous présenter mes hommages et embrasser votre main loyale qui a tant défendu la cause de ma malheureuse patrie. Hélas! vous êtes dans le Midi. Puisje aller vous y porter l'hommage de ma si profonde estime?

***

Vienne, le 20 Mars 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

Permettez-moi de venir après un loug silence vous écrire. Je viens d'arriver du Caire ici et compte être à Paris, après une tournée à Budapest et à Berlin, vers le 15 Avril — le temps ne me permet plus de vous parler de la situation profondément triste de ma chère patrie — jamais nous n'aurions cru en arriver là.

Les Anglais font sur les hords du Nil tout ce qu'ils veulent, commettent les plus abominables crimes de lèse-humanité et de lèse-justice — ils se moquent hautement de l'Europe et surtout, Lélas, de la France. — L'attitude de la France dans ces derniers temps a incontestablement poussé-

Moustafa Kamel — à l'âge de 23 ans ->≪ مصطفی کامل ﷺ ﴿ فِي الثالثة والعشرين من عمره ﴾

« باريس في أول سبتمبرسنة ١٨٩٦

سيدتى المديرة البجلة

لم أكد أصل من مصرحى قصدت فى الحال شارع مالزرب لاقدم اليك واجب احتراى ولا صافح يدك العادلة التي طالما دافعت عن مسئلة وطنى السيء الحظ. ولكن وهذا ما أسفت له علمت أنك في جهة الجنوب. فهل تسمحين لى أن أقدم اليك فيها واجبات فائن احتراى ؟ »

« فیینا فی ۲۰مارس سنة۱۸۹۷ خ

سيدتى المديرة المبجلة

أستميحك الاذن أن أكتب اليك بعد سكوت طويل انى وصلت الى هنا من القاهرة وفي عزى أنأ كون في باريس بعد جولة فى بودابست وبرلين — فى منتصف شهر ابريل — وليس لدى وقت يسمحلى أن أحادثك فى حالة وطنى العزيز التعسة الى آخر درجات التعس والتى ماكنا نظن أه واصل اليها ان الانكليز يعملون فى وادى النيل كل ما يريدون . وير تكبون أفظع الجرائم على الانسانية والعدل ـ

l'Anglais à nous opprimer plus que jamais et ce qui est plus malheureux encore, c'est que cette attitude, d'échecs en échecs, a découragé les plus ardents amis de votre beau et digne pays.

En effet la politique de la France paraît avoir pour axiome : « ou tout ou rien. » Cependant on aurait dû agir autrement. Au lieu de ne rien faire en Egypte même, au lieu de tout laisser faire sur les bords du Nil et croire pouvoir tout faire en Europe, les dirigeants de la diplomatie francaise devraient, c'est l'opinion de tous mes amis, faire quelque chose en Egypte même pour faire, d'un côté, échec aux Anglais là où ils se croient maître absolus, et d'un autre rôté pour enconrager les patriotes Egyptiens. - La Franco pourrait et pent encore soutenir ouvertement le Khédive et les droits du Khédiviat. - Si notre vaillant et bien aimé Khédive était soutenu par la France, il aurait, personne ne le conteste, pu bouleversor à lui seul tout ce qui a été fait par les Anglais. Se sentant isolé, n'ayant aucun secours, il est obligé aujourd'hui d'être trop patient, de pleurer tous les jours sur son pays et d'attendre! La France peut faire une concurrence terrible à l'Angleterre sur le terrain de l'instraction — les Egyptiens quitteraient sûrement les écoles

ويسخرون أكبر سخرية من أوربا وعلى الخصوص وواأسفاه من فرنسا. لان خطة فرنسا في هذه الازمان الاخيرة قد دفست بلا جدال الانكليزى الى ظامنا ظلما أشد مماكان. والذى زاد الطين بلة أن هذه الخطة التىكاما فشل وخيبة قد أضعفت عزيمة أشد الناس حبا لبلدكم الجميل الكريم

وفي الواقع انسياسة فرنسا تظهر عظهر من «يريد الكل أولا شيء » ومَم ذلك فأنه كان يجب عليها اتخاذ طريق آخر. افعوضاعن ألاتعمل فرنساشيئا في مضروتنرك الامرفي وادي النيل ظالة في نفسها القدرة على العمل في أوريا _ كان مجب على مديري دفة السياسة الفرنسية وذلك رأى كل أصدقائي أن يعملوا ولوبعضالشيء فيمصر نفسها ليجلبوا علىالانكليز الخيبة في بلديعتقدون أنهم فيه مطلقو السلطان ﴿ هَذَا مِنْ جِهَةُ ومن جهة أخرى لتشجيعالوطنيين المصريين. ان فرنساكان فى استطاعتها ولا نزال تستطيع مؤازرة الخديو وحقوق الخديونة علنا لانهلو كالخديو ناالغبور المحبوب قدوجدمؤ ازرة من فرنسا اكمان بلا مشاحة في استطاعته وحده أن يقلب كل

du gouvernement qui sont très anglophiles à l'houre actuelle, pour entrer dans des écoles françaises si celles-ci existaient

La France peut aussi donner son protectorat individuel à beaucoup de patriotes égyptiens qui alors pourraient combattre plus vaillamment l'occupation anglaise et s'assurer de leur sécurité personnelle.

Et que dire encore, madame? Je vous dirai de vive voix à Paris combien nous souffrons, et avec toutes ces souffrances, avec toutes nos tristesses, on aime encore, on aime toujours la France! On sait, et on a raison, qu'un jour viendra où la France trouvera le moyen de faire respecter sa parole et sa volonté. — Ne croyez pas, par ce que je viens de dire, que nons soyons découragés — Nullement, nous savons bien que les serviteurs des grandes causes, comme la nôtre, doivent surmonter toute difficulté et ne doivent jamais désespérer.

Je vous écrirai plus tard mes impressions politiques de mon séjour dans les villes de la Tríplice.

. Avant mon départ du Caire, j'avais lu un article de vous sur l'Egypte dans le *Petit Marseillais*, et qui m'a fait braucoup de plaisir. ماعمله الانكليز رأسا على عقب.ولكنه لما شعر بعزلته وأنه لا نصير له اضطر الى التمسك بعروة الصبر فهو يبكى مع الانتظار كل يوم بلاده!!. ان فى استطاعة فرنسا أن تزاحم انكلترا بقوة فى ميداًن التعليم . ومن المؤكد أن المصريين كانوا يهجرون فى الوقت الحاضر مدارس الحكومة الانكليزية الصبغة ليؤموا المدارس الفرنسية اذا كان لها وجود

وفى استطاعة فرنسا أيضا أن تمنح كثيرا من الوطنيين المصريين حمايتها الشخصية ليتسنى لهم بذلك محاربة انكلترا بكل شهامة وهمآمنون على أنفسهم

ماذا أقول غير ذلك ياسيدتى اسأحداث شفويا فى باريس عمانحن فيه من الآلام. وان قوى مع هذه الآلام وهذه الاحزان يحبون أيضا بل يحبون الى الابد فرنسا! لاسم يعلمون ولهم الحق أنه سيأتى يوم تجد فيه فرنسا السبيل الموصل الى احترام كلتها وارادتها. ولا تعتقدى ياسيدتى عا قلته لك أن الهم قدفترت ازاء عمل فرنسا . كلا, فاننا نعلم جيدا أن خدام السائل الكبرى كمسئلتنا يجب عليهم مقاومة جيدا أن خدام السائل الكبرى كمسئلتنا يجب عليهم مقاومة

Budapest, le 28 Mars 1897.

Madame et hien-aimée Directrice.

Vous avez en mille fois raison de m'écrire, ce qui est enraciné dans mon âme, que « le patriotisme seul de son grand souffle, pourrait balayer la «frousse générale».

J'ai toujours pensé ainsi, et vous avez dû le remarquer dans tous mes actes — je n'ai jamais désespéré de l'avenir de mon pays et du triomphe final de notre cause — surtout maintenant que les patriotes égyptiens sont unis, et que j'ai un parti secret fort dévoué et prêt à se sacrifier pour la sainte Patrie.

Avec co travail, avec cette chaleur du patriotisme que vous connaissez toujours en moi, avec cette abnégation qui sont pour moi le premier devoir, je ne doute point qu'un jour viendra où mes appels seront entendus, où mes aspirations seront réalisées.

Vous voyez qu'autant qu'il est en mon pouvoir, je gagne à notre cause des sympathies, partout je répands la vérité dans tous les pays et je rends les ennemis de nos occupants plus nombreux que jamais: notre situation ressemble tout à fait à celle d'un homme qui a chez lui un voleur qui vole, الصعاب وأن لا يدخل اليأس قلوبهم. هذا وسأشرح لك احساساتي السياسية عن اقامتي في مدن التحالف الثلاثي

قبل أن أبرح القاهرة قرأت لك مقالة على مصر في جريدة «لوبتي مارسييه» وقد أعجبتني كثيرا

« بودابست فی ۲۸ مارس سنة ۱۸۹۷

سيدتى المديرة المبجلة

لقد أصبت ألف مرة فيما كتبته الى مما هــو راسخ فى نفسى من أن الوطنية وحدها قادرة على أن تكسح بتيارها الجارف كل ما تجده أمامها من المخاوف

أبي ما اعتقدت في وقت ما غير ذلك وهو ما لا بدأن تكوبى قد لاحظته في كل أعمالى . فأنى ما يئست أبدا من مستقبل وطنى ولا من النصر الذى سيكون خاتمة مسئلتنا . لاسيما أن الوطنيين المصريين متحدون الآن ولنا حزب سرى مخلص للغاية وهو على استعداد لتضحية ذاته في سبيل الوطن المقدس

وأنى مع هذا السل . معهذه الوطنيةالحادة . مع هذا

brûle tout et massacre tout: le devoir du malheureux propriétaire de la maison est de crier à la police et de crier à tout le monde.

Nous aussi, nons crions à tous et nous ne voulons jamaisqu'un peuple libre de l'Europe ou d'ailleurs s'associe à l'Angleterre contre nous et travaille à notre perte.

Déjà j'ai trouvé qu'en Autriche on commence à comprendre qu'ils ont été trop longtemps les dupes des Anglais et qu'ils doivent un peu s'occuper si leurs actes sont conformesà leurs intérêts.

Et, ici en Hongrie, quel beau spectacle de patriotisme !
je ne croyais jamais voir dans ce pays une nation aussi patriote. Quant aux opinions des politiques' hongrois sur la
question d'Egypte, j'ai trouvé qu'ils ignorent complètement
la situation actuelle de notre pays, ses malheurs et ses aspirations, mais ils sont tout disposés à connaître la vérité, et
c'est là mon devoir, à la défendre et à forcer l'Autriche à
ne pas être contre nous, si elle ne peut pas être pour nous.

Les sympathies que nous avons ici sont très grandes, et cela se comprend très facilement, la Hongrie est une nation très-jeune, vibrante de liberté et éprise de justice, elle ne pourra jamais admettre qu'en son nom Goluchowski permette الزهد الى آخر ما تعهدينه في مماهو أولواجب على لااشك اصلا فى أنه سيأتي يوم يسمع فيه ندائى اذ تتخُقُ آمالى

ولملك ترين أنى أجمع حـول مسئلتنا من المواطف ما يصل اليه جهدى فأنى أشر الحقيقة فى كل مكان . وفى جميع البلاد أجعل اعداء المحتلين أكثر مما كانوا. فأن مركز نايشبه من جميع الوجوه مركز رجل فى داره لص يسرق ويحرق ما يجده فى طريقه ويذبح كل شىء . فواجب صاحب الدار التمس أن يصبح برجال الشرطة ويستغيث بكل انسان

فنحن كذلك نستغيث بالجميع . ولا نود أبداً أن تشترك أمة حرة من امم اوروبا أو غيرها مع انكلتر اضدناو تعمل على خسارتنا

رأيت القوم فى النمسا قد ابتدأوا يدركون أن الانكليز كانوا يستنفلونهم زمناً طويلا. وانه يجب عليهم ان يعملوا ولو قليلا متى وافقت أعمالهم مصالحُهم

وأمافى المجر فما أجل منظر الوطنية الجميل فأنى ماكنت أطن أني أرى أبدا في هذا البلد أمة وطنية الى هذا الحد l'assassinat de la nation Egyptienne au grand jour! Delendu Carthago!

Paris, le 14 Avril 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

Je viens d'arriver à Paris et m'empresse de vous écrire. Je désire vivement avoir l'honneur de vous revoir, après une si longue absence, et vous entretenir des choses de ma chère patrie et du grand monvement patriotique actuel.

**

Paris, le 2 Mai 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

Une dépêche du Caire m'appelle et m'invite à rentrer le plutôt possible, elle me signale en outre ce fait important que les Anglais poussent les Grecs habitant l'Egypte à se révolter contre les musulmans, et à créer par la des désordres qui profiteraient à l'occupation.

Obéissant toujours à mon patriotisme et à la voix de mon àme, j'ai décidé de rentrer morcredi prochain, c'est-à-dire que je quitterai Paris ce jour là au soir. أما آراء الساسة المجريين فى مسئلة مصر فقد وجدتهم يجهلون كل الجهل مركز بلادنا الحالى وآلامه وآماله. ولكنهم جميعاً على استعداد لمعرفة الحقيقة التي من واجبى الدفاع عنها حتى أقنع النمسا بألا تكون علينا ان لم تستطع العمل لنا

ان لنا من عواطف القوم هنا شيئا كثيراً وسبب ذلك واضح لان الامة الحجرية في عنفوان شبابها متشبعة متشيعة للحرية . مولعة بالعدل . فهي لا ترضى أبدا أن يسمح جلوشوسكي (رئيس وزارتها اذ ذاك) باسمها أن تعدم الامة المصرية عمداً في رائعة النهار . . .

فلتسقط قرطاجنه!»

« باريس في ١٤ ابريل سنة ١٨٩٧

سيدتى المديرة المبجلة

قدمت الى باريس وسارعت الى مكاتبتك. لانى أود بكل تشوف أن أنشرف برؤيتك بعد هذا الغياب الطويل وأحادثك في شؤون وطنى العزيز والحركة الوطنية الكبيرة الحاضرة . . . . . .

Alexandrie, le 12 Juin 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

Les dépêches Havas ont dû vous donner une idée de cette grande manifestation nationale qui a eu lieu mardi dernier — je ne me serais jamais attendu à un acte aussi grand de la part de mes compatriotes — à peine les journaux avaient-ils annoncé que je devais prononcer un grand discours politique en arabe, que des députations de toutes les provinces vinrent pour prendre part à la manifestation. Plus de deux mille Egyptiens étaient là. Tous ont voté avec une joie bien légitime, l'ordre du jour proposé par moi à la fin du discours, condamnant l'occupation et demandant l'évacuation. Les Européens, même les Grecs, sont très contents de la manifestation et de l'ordre du jour.

Vous savez toujours mon point de vue à l'égard de la Turquie; je l'ai développé et beaucoup de Grecs de nos amis ont avoué avec nous que pour l'Egypte c'est une politique nationale que d'être avec la Turquie, puisque les Anglais occupent notre chère patrie.

Je ne doute pas que cette vitalité du peuple Egyptien, prouvée hautement, vous fasse plaisir, c'est pourquoi j'ai tenu à vous écrire ce mot, j'espère que vous daignerez « باریس فی ۲ مایو سنة ۱۸۹۷

سيدتى المديرة البجلة

اشارة برقية من القاهرة تنادبني وتدعوني الى العودة على جناح السرعة وفيها مايشير الي هذه الملمة المهمة وهيأن الانكليز يحضون اليونانيين القاطنين في مصر علىأن يثوروا على المسلمين وأن يوجدوا في ذلك قلاقل يستفيد مها الاحتلال

طوعاً لوطنيتي وتابية لصوت وجداني عزمت على العودة يوم الاربعاء القبل أي انى أبرح باريس فى غروبه »

« الاسكندرية في ١٢ يونيه سنة ١٨٩٧

سيدتى المديرة المبجلة

لابد أن تكون تلفرافات هافاس قعد أنبأتك بهدده المظاهرة الاهلية الكبرى التى كانت فى يوم الثلاثاء الفائت والتى ماكنت أنتظر وقوعها من مواطنى لعظيم جلالها دلك أنه لم تكد تملن الجرائد عن الخطبة التى ألقيتها حتى جاءت الوفود من انحاء الاقاليم للاشتراك في المظاهرة التى جاءت الوفود من انحاء الاقاليم للاشتراك في المظاهرة التى

consacrer un article soit à la «Kevue», soit ailleurs, sur le patriotisme Egyptien.

Paris, le 14 Septembre 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

. Si votre temps vous le permet, veuillez avoir la hontéde me donner une audience. Je compte partir à la fin du mois pour l'Egypte; un homme comme moi a toujours besoin de vos hons couseils et de vos paroles réconfortantes.

Paris, le 22 Septembre 1897.

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu l'honneur d'être reçu hier par M. Rochefort, nous avons causé près d'une heure et demie, il a été très aimable pour moi et ne m'a pas caché ses sympathies pour ma chère patrie, il a même écrit ce matin quelques mots en notre faveur.

Je vous remercie encore une fois de m'avoir présenté à Rochefort pour lequel j'ai une réelle admiration.

حضرِها أكثر من ألني مصرى وقد وافقوا جميما بكل سرور ـ وهم محقون في هذه الموافقة على ماعرضته عليهم آخيرا من عدم الرضا بالاحتلال وطلب الجلاء وأن الاوروبيين حتى اليونانيين لمرتاحون الى تلك المظاهرة وهذا القرار

انك تعلمين خطتي نحو تركيا وما اراه واجبا نحوهافقد أفصحت عن ذلك فى خطبتى وقد اعترف كثير من أصدقائنا اليونانييين بأنهمن السياسة الاهلية لمصر ان نكون مع تركيا عا ان الانكايز محتلون وطننا العزيز

وانى لاأرتاب فى أنحياة الامة المصرية النضرة التي تجلت للميان ستملؤك حبورا ولذلك كتبت اليك هذه الكلمة وأنا أؤمل أن تنفضلي بأفراد مقالة فى المجلة أو فى غيرها للوطنية المصرية . . . . »

« باریس فی ۱۶ سبتمبر سنة ۱۸۹۷

سیدتی . . . .

اذا سمح لك وقتك أرجو منك أن تضربي لى موعدا للمقابلة لاني مزمع السفر الى مصر في نهاية الشهر.

Le Gaire, le 24Décembre 1899 (h

Madame et bien-aimée Directrice.

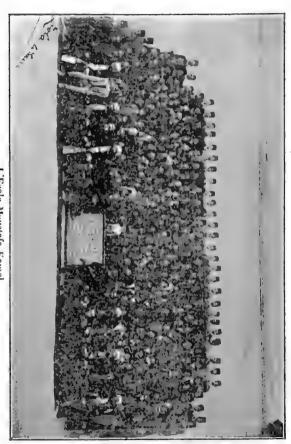
J'ai ou l'honneur et le plaisir de recevoir votre aimable lettre qui m'a été envoyée par M. Sénéchal, j'ai répondu à ses questions avec la plus grande franchise.

Votre aimable lettre m'a réveillé de mon sommeil, je suis resté en effet longtemps sans vous donner de mes nouvelles, contrairement à mes devoirs envers vous et à mon affection filiale pour celle qui a été pour moi une vraie protectrice. Enfin, je viens aujourd'hui faire appel à votre haute bienveillance pour me pardonner

La situation politique reste en Egypte la même; le gouvernement Khédivial est un gouvernement coupable, oublieux de ses devoirs, mais si le gouvernement est oublieux, la nation commence à prendre counaissance d'elle-même, les écoles nationales ouvertes l'annnée dernière ont eu un grand succès — mon école contient anjourd'hui 265 élèves — ils sont tous égyptiens pur sang et très intelligents, nous les élevons dans les sentiments les plus patriotiques, j'espère faire d'eux de grands patriotes.

Lundi dernier, j'ai prononcé un grand discours patrioti-

⁽⁴⁾ Les lettres de 4898 sont rarcs et sans intéret, une flèvre typhoïde m'avait, durant de longs mois, empèchée de correspondre avec Moustafa-Kamel.

L'Erole Moustafa Kamel

وأن امرأ مثلى لنى حاجة على الدوام الى نصائحك النفيسة وكلماتك المشجعة .... »

« باریس فی ۲۲ سبتمبر سنة ۱۸۹۷.

سيدتى المديرة المبجلة

تشرفت أمس بلقاء مسيورشفور والتحادث معه نحو ساعة ونصفا . وقد أحسن لقائى وما أخنى عنى عواطفه نحو وطنى العزيز وكتب اليوم بعض كلمات فى مصلحتنا

أشكراك مرة أخرى على تقديمي لمسيورشفور الذي أعيت به اعجابا عظها ...

(١) القاهرة في ٢٤ ديسمبر سنة ١٨٩٩

سيدتى المديرة المبجلة

تشرفت وسررت بورود كتابك الكريم الذي بعثت يه الى بواسطة مسيوسنيشال وقدا جبته على أسئلته بكل صراحة. ولقد أيقظني خطابك هـذا من سباتي بعد أن مكثت زمنا

 ⁽١) خطابات سنة ١٨٩٨ نادرة و بلا فائدة وقد احرمتنى
 الحي انتيفودية التي لازمتنى طويلا مكالبة مصطفى كامل

que, il m'est impossible de vous décrire l'impression produite sur le peuple et le nombre extraordinaire des personnes qui ont assisté — il y avait au moins 4000 personnes — l'effet a été telloment grand que les organes du gouvernement ont dû, pour calmer l'opinion public et ne pas l'exciter, faire mon éloge? éloge bien étonnant de la part d'un gouvernement que j'attaque de toutes mes forces!

Pour les Boërs. la nation Egyptienne a de grandes sympathies, on attend fièvreusement les nouvelles, le départ de Kitchner a été applaudi ici, tous les hommes sensés considérent l'Angleterre comme tombée dans un grand abine. Quand nous voyons l'Angleterre obligée de faire appel à un homme aussi médiocre que Kitchner, nous ne pouvons douter un instant qu'elle soit en danger. Car Kitchner est connu parmi les officiers égyptiens et plusieurs d'entr'eux m'ont affirmé qu'il n'a aucun mérite dans la conquête du Soudan et qu'il a plus de chance que de mérite. De plus il manque de prudence Comme j'ai eu l'honneur de vous le dire, je compte faire paraître dans dix jours. un grand journal quotidien (en arabe) pour mieux servir mes idées et faire résliser mes vœux — il aura pour nom Al Lewa l'Etendard — je vous prie de vouloir bien m'envoyer un

' Moustafa Kamel — à l'âge de 25 ans

- کے مصطنی کامل کے

« فی الخامیة والعشرین من عمرہ ک

طویلاً لم أنبئك بأخباری مع ماتفرضه علی واجبات العطف البروی نحوك أنت التی ظللتنی مجناحیك. ولذلك جئت الیوم آمل من رعایتك السامیة أن تصفحی عنی

لا تزال الحالة السياسية في مصركما هي والحكومة المصرية آئمة لاهية عن واجباتها. واذا كانت الحكومة مهملة فأن الأمة قد ابتدأت تعلم نفسها بنفسها. فأن المدارس الأهلية التي أنشئت في العام الماضي قد نجحت نجاحاً عظيماً وفي مدرستي اليوم ٢٠٥ تلميذاً كلهم من سلالة مصرية وعلى أثم الذكاء. وأنا نبث فيهم الشعور الوطني بأكل معانيه. وأملى أن أكو تن منهم وطنيين عظاء

ألقيت خطاباً وطنياً في يوم الأثنين الماضي وليس في المكاني أن أصف لك التأثير الذي أحدثه في الأمة . أما عدد الذين حضروا فقد كان نوق العادة . اذ هو يقدر بأربعة آلاف نسمة على الأقل وتدكان تأثير الخطاب شديداً الى حدأن جرائد الحكومة رأت وجوب توجيه الثاء الى حتى تهدئ الرأى العام ولا ته يجه . وعجب هذا الثناء المدهش

article, comme le salut d'une grande amie au drapeau du patriotisme égyptien. Vous parlerez alors de la nation égyptienne et vous lui donnerez les conseils du sain patriotisme. Ca aura le meilleur effet.

P.S. — Je vons serai oblige de m'indiquer les ouvrages concernant l'histoire patriotique et les anecdotes patriotiques de tous les pays. Pour enseigner le patriotisme au peuple, il me faut de grands exemples.

Le Caire, le 28 Décembre 4899.

Wadame et bien-aimée Directrice.

Je travaille beaucoup maintenant. Mon journal Al Lewa sera, j'espère, le premier journal en Orient. Je voudrais qu'il devint en même temps un organe du patriotisme égyptien et l'intermédiaire entre le monde européen et le monde égyptien. C'est pourquoi je vous prie de nous écrire de temps en temps des conseils patriotiques tirés des évènements de vos jours et de l'Histoire; de prier tous vos amis de considérer mon journal comme leur organe en pays musulman et d'y écrire.

Tous les Egyptiens sont enchantés de mon idée de

JUNE 1

و ٢٠ عرضة دارق الشار مل العرب التي ٣٠ م ١٨٦ الكير اه هيفرنسف ماسة والإوبالرزشة

(لارتيز المرمَة إلا لن يَعلَم فِينَ الاعتراق مَنْهَا

مطاعة شاهلابلاث كالمسا أمر الحقول الأدون و السيطانية والافارا والروار" ولا الإنتانية في الإدارات الروارات المرصارة صورت على حاليم الأدارات

رخيته والأول فراتنا قد الماوء

وركانا فومته يندينا ينيته لماسيا بو مسلو كافل الدي (19 -- 6-14 4)

فيلاءُ الاسلامية ومثل سوله زويد

مل الليمة المراحة المتأخط عبس كرة (١٧٧) يونوسلا بدرور (1717 - 47 41)

abilities. مترالسال عبال مكور مالية والدو

السائل للرق شمك حسا

لقوا الوق المسرين

114-1 3,4812

د الموادة ١٩٩٧ع)

المنتقر الايارشة لوازما ور

حمة أن جل اراء وش عرف إوا وصلاة وسلاما فل موحور الرئسل والأمياء لياسدُ تلدُ يو إيدُ ١٥٥٥ الله أستُ فَلْ

على من وس فهد ومعة ال ١٠١٠م أ الوالويل هوه التطنى يأكاموال وال ب لايل الإده المحيول ساقها

ولاد مُعلقة الماري الليد ورام أواه ياد منه ومع كالمالية المصرية والبساء والاسلام بأدرف السيل يأسموا ، عملة المكالم الاسطار المكول الانياد سكا كالماأل الأسلامة وبالرحداء براكعيه واللعيم وكالمال وما تعتصر أوال الماه مصر الروة سيل إد اطباد مرعة س جهة أغرق - والسار الريادالط بعد والوالهائ أونول مكورى عادة تدال اردستينيا لي اوطئ كمادي " وراية الساعدين إسارتهم مد والمري ودارا للممالاتلام والبالس وأسكت والمسلطانية الطاعدة بصبر فقيا مقرونا بيرياكوشير

ق پرمیسانی تتریر مقتلن دمد الساء المارك تها بني ومسايات الزال يه المرآن مدى الملي ويبات إلى المدي [الملعة والأبدي سنع فيدر الكااساة عُدُ حَوَامًا ﴿ اللَّهِ اللَّهِ } عَبْرَ بِهِ ﴿

عيردة فن إلاثك السيلم . وقائلًا الوادق كالديخيَّا من إدالانداء الهدو الرس والإجداء جازة الرمل والوطينة ومشل أسى المفيده والترجا اللاياد والملاسيع الدوال التسايلسين برى المالية التكل سد ومادق في يسط المنة سوه الأمه والومل والشيدة عنب وكارمقامة أوسكور كمائدن المرعد معل صواه حد اللائم بملية الثناء الارل والكائدي (ادور الولاسلام) عشر مه كل المكسدي . `` "كند النامه الثناء ، يتني أمرتد فووها فل الاسلام وللسلام كالى العلم عشر الانتقاسة كما توال كال القرق فلع علم قرق فليرمد الإستوال مع بعيوس إسهار أنها بالإنج على أصل - له إمعان أسميا ممما كمست إمها الملم ولسادة فل الأمم الاورية وقرق الرحان وساوطنان أواطريه والمادي والمادول والمواقي المهاليس المساوكات كالشار المادولان فالام الابادية المادلة المراويس والمساوية ہ سامت کا شرحت رہے تھے اُس ہمائل وشخار الاسلام موسول استحادہ رکاستانت وائم آوروا السیمہ اندلسیل السائل باشتران آر آوروا سال الوسائروالکا آپ وزرطوبیة

واينا أوعل كل الميلة واله وطه واله اعتاب كالدجه اساد فرودا ومريجاتها والتره والسفال طراطول وصراطرة و النؤاد أوصل مواه (ألب الرطب) أن معط وللوال ألم كلاطرال يعلقوا الى أصعر الرشية الحرمن شكيا شافارح الرقوع الرش وَعِنه وَالْرُهُ * وَلَمَّا أَوْسُهِ النَّامِيُّ لِ طُوسَ أَمَادُ الرَّسُ ا كالتأسير الأبيل من والإلحاد ومر على مدركل ماي الناد الإما المُنامِلُ الداعر فل الرز المنام على والوقاء ولا يقسر دياكي عدم الزاد العرة المسيناق شي مراسا وحمى استيار موصوفاف الحريده والنيام ٥ والمؤيل ويصرف الكاد يرانبًا لحركمة الصريق عنى يتوسوا للمناول والمالات والما الدواء ويبعث لافكلا والأواران

1711

يتفركة سناق مصدة بما جيرت سرروة أوالنامي في الحود والنسود وحرسرام مطاكم " المنطة قبل بعدة الرطن (والواد) عن مريطي والدياكية الجريدة واستدال الرطاعة الأساد ومد مكومات وا والشرُّ الرَّاسِطة وشال الرأَ الأحدى والمسار وال مراحة مسه مادنا والبعر وود الأأوأد والاكال بير أ وهاالانبياليان وها ورج مرمده ويهام وثياكا ووالها ووار ومطاهولات من تربار في ورية الهناء والسايد ملاة الولايا النفيد ال السطال التاري أربيك السرعمعا واعتلالنا وكأ وتماثل كل من يسل عال سيعًا للوطن (عند الحبد عالى) المدافة والنام ملك مله ي أدى قرل الانهية والاسة والدولة با والنظف الصيطام أواد عام المام ورخل مالاله مرزعا وانع فالسواحدوب النظور بباني طبي

مناع ده سي المان مرة ويعلى سة ١١٥٠٠

الأكيواستيادالتيوب ومدعيلم تلقية لازى ليا شيأس للطبة البويد أَمَا الأَمُ الأَسلامية شد غسرت في أَلَى فَى اللهَ بِهِ الْمَيْعَةِ * سِدِيةٌ المُستَعَلِّقُ معالمسر أَسَوْصِرَاتِهِ المِلْصِينَةِ إِلَيْهِ الْمُعْلِمِينَ الْأَمْلِينَ * سِدِيّةٌ الأَسْسَالِينَ المدر وأنام مرما وعدما واسترامها أعام لكل امة ى الامعلى الدر ام سارى س الأنها. وارسلست تنسيبا في سبي

معاظأته والتيثر أوسعت انها وصلت

ال ماي طبه المدية أسساف إنهاس كالمياق

المطيرة فحائم سأمئيا وصلت مرحواطريح

فالتبال مرافح للسائس والبوة

الاملائهوتمو مرام وبحرام والتقائسة

فوطر والكسل وهو طيعة الكاللس

وأسد كما لملك الملك الاسلاب

سمباری جرن المرائی کل مید

والمالا أكثارته موعير فالانجوالول

بالكن منسرة يمنائيا ولالما فليم

فردائب طريتوأ كرواسا السلي

وأملم - قدرتين وقد أدت ساة

السل والاعالد على فينسل وتسد شي

های لاد رمشایل مانده نشآمر

الانم داسط للشوب وسقت طباكلة

المكورهوس لامرار تساللين ويرحد

سى أمك ومش ساطن بن كوائها

والرأمل بتبي أهدا النون والتوالم والترم ولقد والملائد وتواس ومصر سرواصه وعوائبا مائت الكوجة أواولعا وكوازاف يعوااه مرعاليت بالتلاكر لاب ثار ولمدراسط طبعته

الرفيط السريد سيدا ووا ولا علمالسياسة الأوردية لبادئ النعل والاسائية تبلير باسس وسوح عيد كرتم مالانات المراة النباسة مع أووراً ي هلأ السم معارة كاوري والسلول الجوال. تم المالات بيتعمر وتركياها كالب التألف السكري، على الاسساليكا تم معسل بالخوا والوست والبرسك وملاك الوقق عيميرية الشرواليل الأبياب وجرما أفلت أثم الاسلام بهروه خرجل الجها يتلأ مرضا لتونس واحترا للسر . فم سياح آلود في الش واصبراً مُزْمِلُ كُمان . هم الاعتمار على المناتية التي المرادية المناتيق

طرو الناسع متورب فهترية والسائب العقبة والوائدا أقلامن بخرى لى عروطاتهم وليسل أنحر والتدم سرأول كاسلها وإصاما سادنا : وسيوا بيشرا ولدرا كول أوحه (الريشلات ماكوم حق تمر المانشيم)

الدب والتعلق والمعلق وعيلا أعوال أعوال فالمسائح فيتهز بوكار سلرأ والراء الارتعال متارك أفاع والمسمعل الايالة المجلسوال أوضا التبلغل بي الكاثرا والانسطى

Première page paraissant du Jonrnal Al-Lewa ﴿ أُولَ صِيفَة ظهرت في عالم الصحافة من جِريدة اللواء

من قبل حكومة أطعن عليها بكل قواى ١١

الأمة المصرية تعطف عطفاً كبيراً على البوير وتنتظر الأنباء بتلهف. وقد صفق هذا لرحيل كتشنر واعتبر أهل الرأى السديد أن انكاتراكأنها قد سقطت في هاوية لأننا عند ما نراها مضطرة الى استدعاء رجل متوسط ككتشر نجزم جزما باتا أنها في خطر. لأن كتشنر معروف بين الضباط المصريين وقد أكد لى الكثيرون منهم أن الفضل في فتح السودان لا يرجع اليه وأن حظه أكثر من أهليته . وعدا السودان لا يرجع اليه وأن حظه أكثر من أهليته . وعدا المسكرية هزيمته

قد عزمت كما تشرفت بانبأتك من قبل - على اصدار جريدة كبرى يومية عربية لأستعين بها على خدمة أفكارى وأحقق بها رغائبي . وسيكون اسمها « اللواء » . ولذلك أرجو منك أن تنفضلي بأرسال مقالة كتحية منك انت الصديقة الجليلة للواء الوطنية المصرية وفيها تتكلمين عن الأمة المصرية وتزفين اليها نصائح الوطنية الصحيحة فأن ذلك

faire un journal vraiement national et patriote.

Cet hiver, je ne peux pas quitter le Caire, mais si vous privez mon pays de votre visite l'hiver prochain, je compte que vous viendrez l'antre hiver, ct-s'if plait à Dieu, je sera à vos ordres et à votre service.

Je vous prie, Madame et bien aimée Directrice, de me permettre de déposer à vos pieds mes respects les plus profonds et mon éternelle gratifude.

Le-Gaire, 26 Mai 1900

Madame et bien-aimée Directrice.

Si depuis quelque temps jé n'ai pas en l'honneur de vous écrire, ce n'est pas que j'oublie mon devoir envers vous, non, mille fois non!; mais j'étais très occupé avec mon journal «Al-Lewa» qui a admirablement reussi et est devenu en quatre mois le plus influent journal de l'Islam. Maintenant que je suis tranquille de son coté, j'ai décidé de partir pour Paris le 15 Juin pour y être le 21. Je scraitrés heureux de savoir si vous y serez à ce moment, car je brûle de vous voir. Nous avons tant et tant de choses à vous dire!

يؤثر كثيراً

(ملاحظة) انى أثنى عليك كثيراً اذا تفضلت بأرشادى الى المؤلفات الخاصة بالتاريخ الوطنى والقصص الوطنية عرب كل البلاد لألقن الشعب اياها فأنه يلزمنى ضرب الأمثال .... »

« القاهرة في ٢٨ ديستبر سنة ١٨٩٩ سيدتي المديرة الميجلة

أنى أعمل الآن كثيراً وأملى أن يصير اللواء أول جريدة في الشرق . فأنى أريد له أن يكون في وقت واحد عاملاً للوطنية المصرية وواسطة بين العالم الأوروبي والعالم المصري. ولهذا رجوت منك أن تكتبي لنا بين آن وآن مواعظ وطنية مما جرى في أيامك أو في سطور التاريخ وأن تسألي كل أصدقائك أن يعتبروا جريدتي جريدتهم في بلد اسلامي وأن يراسلوها

أن المصريين جميعًا مرتاحون لقيامى بأصندار جريدة أهلية الصبغة وطنية المشرب

Hotel Casino San-Stefano (Ramleh)

2 Juin 1900

Madame et bien-aimée Directrice,

Ce soir, je prononcerai à Alexandrie un grand discours politique et dans une semaine je prendrai le bateau pour la France. Je vous envoie ci-joint un article qui vous donne une idée de mon sentiment ainsi que du sentiment national sur le voyage du Khédive à Londres qui nous est si douloureux—Tout cela hélás! c'est la conséquence de Fachoda t

Trieste, le 21 Juin 1900

Madame et bien-aimée Directrice,

Nous venons d'arriver à Trieste et nous sommes en quarantaine On prétend qu'il y a la peste à Alexandrie. J'ai en le bonheur de lire ici à bord, votre admirable livre: « la Patrie Hongroise »; comme j'étais ému en la lisant! je vous remercie mille fois des bons moments que j'ai passés en lisant votre livre! la Hongrie! Combien je l'aime aussi! Me sera-t-il permis de lire un jour un livre de votre plume sur: « la Patrie Egyptienne » je l'espère bien! Déjà vous l'avez promis, et chose promise, chose due! Je ne trouve pas de

ايس فى وسمى أن أبرح القاهرة هـذا الشتاء واذا لم تسمحى بزيارة مصر فى الشتاء المقبل. ذأنى أؤمل أن تأتى اليها فى الشتاء الذى يليه وسأكون لك بمشيئة الله مطواعاً قائمًا بالواجب

وفى الختام أرجو منك أيتها السيدة المديرة المنجلة أن تسمحى لى بنقديم عظيم احترامى وشكرى الأبدى ... » « القاهرة في ٢٦ مانو سنة ١٩٠٠

سيدتى المديرة المبجلة

انى اذا لم أنشرف بالكتابة اليك من زمن فليس ذلك لأنى نسبت واجبى نحوك ، كلا وألف مرة كلا . وانما لأنى كنت مشتغلاً جداً باللواء الذى نجح نجاحاً فائقاً وصار بمد أربعة أشهر أكثر الجرائد تأثيراً فى العالم الأسلامى . وبما أنى الآن مرتاح من جهته فقد عزمت على السفر الى باريس فى ١٥ يونيه لأصل اليها فى ٢٠ منه . وأكون سعيداً اذا علمت أنك بها فى هذا الوقت لأنى ملتهب شوقا الى رؤيتك ولان عندى الكثير من الشؤون التى أريد أن أقولها لك

mots pour vous exprimer mon indignation contre l'Europe, la civilisation, l'humanité pour l'abandon des braves et pauvres Boërs! Quol déshonneur et quelle leçon pour nons qui comptions tant sur l'Europe!

Que pensez-vous du voyage du Khédive en Angleterre? je sais que vous êtes curieuse de connaître mon opinion à moi! je ne vous cache pas que ce voayge m'attriste beaucoup; malgré les affirmations que le Khédive a données à tous ses amis, je me suis élevé contre ce voyage. Mais, pauvre Khédive. Fachoda l'a profondément désespéré, et avec l'attitude de l'Europe dans l'affaire du Transval, qui pourrait conseiller au Khédive de résister sérieusement à l'Angleterre! comme l'Allemagne est pour beaucoup dans nos malheurs et dans la triste situation faite aux hommes de Krüger!

Je pars directement pour Budapest que j'adore de toute mon ame; je ne serai à Paris que vers le 25 Juillet prochain. Croyez-moi toujours, madame et bien-aimée Directrice. votre ami le plus dévoué et votre protégé le plus reconnaissant. وأملى أن ترد منك كلة قبل براحى القاهرة ... » « فندق كازينو سانستفانو (رمل)

فی ۲ یونیه سنة ۱۹۰۰

سيدتى المديرة المبجلة

سألق في هذا المساء خطاباً سياسياً وبعد أسبوع أسافر. الى فرنسا وأبمث اليك مع هذا بمقالة تفصح لك عن شعورى والشعور الأهلى نحو سياحة الخديو في لوندرة تلك السياحة التي آلمتناكثيراً. وماذلك. واأسفاه! الانتيجة فشودة!...».

« تریستا فی ۲۱ یونیه سنة ۱۹۰۰

سيدتى المديرة المبجلة

وصلنا الى تريستا وحجر علينا لأنهم يزعمون أن الطاعون. في الاسكندرية لهد حظيت بمطالعة كتابك النفيس «الوطن الحَبري» على ظهر الباخرة وشد ماحرك أشجاني عند ماقرأته! فأثنى عليك ألف مرة جزاء اللحظات التي كانت سعيدة بأن قضيتها في قراءة كتابك هذا! ماأحب بلاد الحبر الى! وهل يسمح لى الزمان بأن اقرأ يوما ما مؤلفاً من

Budapest, le 28 Juin 1900

Madame et bien-aimée Directrice,

Je suis heureux de savoir que vous êtes en parfaite santé: c'est pour moi la chose la plus précieuse en France! et. veuillez croire que si je vais maintenant à Paris chaque année, c'est pour vous voir, vous, la seule personne qui représentez à mes yeux l'ancienne France, la France de la bravoure et de l'héroïsme! La politique curopéenne me fait détester de touto mon âme la civilisation moderne, mais la politique française me renverse et me rend stupéfait devant la contradition étonnante de votre histoire! quoi ? la France a déjà oublié Fachoda! Pas un acte politique du gouvernement français no me fait espérer en lui!

Vous me parliez dans votre lettre de Marchand. Comme il doit souffrir profondément de la politique française. Que dit-il des Boërs?

Je crois, pour ma part, que l'Europe aura en Chine des conflits tels qu'elle regrettera amèrement, et trop tard, d'avoir suivi l'Allemagne dans sa politique d'Extrème-Orient. Cette maladie dont l'Europe est atteinte de vouloir tout dominer dans le monde, lui sera fatale! On nous parle maintenant

قلمك على « الوطن المصرى » ؛ هذا ما أوَّمله يقيناً ؛ الله سبقت فوعدت بذلك . وما وعد به واجب الأنجاز ؛ أنى لا أجد كلمات تسع أعرابي لك عن استيائى من أوروبا والمدنية والأنسانية التي قضت بهجر البوير البواسل البائسين: أى عار وأى درس لنا نحن الذين طالما كنا نعتمد على أوروبا، ماذا ترين في سياحة الخديو في انكلترا؛ أني أعــلم أنك مشغوفة بالاطلاع على رأيي الخصوصي: فلا أخنى عليك أن هــذه السياحة هاجتني . وما أسوأ حظ الخدو فقد أيأسته فشوده وكذلك خطة أوروبا في الترنسفال التي كان في استطاعتها أن ترشده الى مقاومة انكلترا بكل ثبات . كما أن المانيا جرت شوطا بعيداً في آلامنا وفي ما آل اليه حال رجال كروجر السيء البخت _ أسافر مباشرة الى بودايست التي أعشقها بكل جوارحي وسأكون بباريس في الخامس والعشرين من شهر يوليه المقبل. هذا واعتقدى على الدوام يا سيدتى أنى صديقك الوفى المستظل بكنفك والمعترف يالجميل . . . . » » du concert Européen en Chine et de l'étroise union des paissances européennes, quelle honte! est-ce que ce concert et cette union n'auraient pas dû avoir lieu dans la question du Transvaal? Quel honneur pour l'Europe d'être unie et conrageuse devant la Chine et divisée et peureuse devant l'Angleterre! la Chine a-t-olle uni à la paix des peuples autant que la Grande Bretagne?

Enfin, nous avons eu notre part des malheurs de l'humanité et nous travaillons à la renaissance nationale en attendant l'heure de la délivrance et de la liberté.

· Je pars ce soir pour le Bosphore où je festerai deux semaines: j'irai immédiatement à Paris où j'espère être le 20 Juillet.

Le Caire, le 27 Septembre 1900

Madame et bien-aimée Directrice.

Je compte partir pour Paris le 12 Octobre et y rester trois semaines; j'ai mille choses à vous dire.

Mon journal et mon école

trois jours, nous avons à l'Ecole les distributions des prix. J'ai plus que jamais l'espoir que notre pays sera un jour co « بودابست فی ۲۸ یونیه سنة ۱۹۰۰

. سيدتى المديرة المبجلة

أنى سعيد اذ علمت أنك في صحة جيدة فأنها أنفس مالى في فرنسا . واعتقدى أنى اذا ذهبت كل عام الى باريس فلأراك أنت الوحيدة التي تمثلين أمام عيني فرنسا القديمة . فرنسا الهمة والأقدام؛ ان السياسة الأوروبية تبغُّض الى ّ يكل جوارحي المدنية الحديثة ولكن السياسة الفرنسية تعكس أمرى وتجعلني ذاهلا أمام التناقض الغريب المسطور في تاريخها: عبا : أنسيت فرنسا فشوده ان سياسة الحكومة الفرنسية لم تعمل عملا واحداً يجعلني آملا فها! الك كنت تذكرين لى «مرشان» في خطابك فلا بدأنه يتألم الآن أشد الآلم من السياسة الفرنسية . وماذاعسي أن يقول عن البوير؛ • ان اعتقادي الخصوصي أنه سينصُ لأ وروبا في الصين أَشْرِ الكُرِّنْدُم عليها بكل تحسر. فقد جارت المانيا في سياستها بالشرق الأقصى . وهذا المرض الذي ابتليت به أوروبا وهو رُغْبَهَا فِي امْتَلَاكُ كُلُّ شَيٌّ فِي الوجود سيعود عليها بالوبال!

qu'il a été autrefois : le pays de la lumière et de la gloire éternelle!

Les mots me manquent pour exprimer la grande joie que je ressens à l'idée de vous voir prochainement.

Daignez me permettre de vous présenter mes hommages de respect et de profond dévouement.

*

Le Caire, le 1 Juin 1901

Madame et bien-aimée Directriçe.

Depuis une éternité vous ne m'avez pas donné de vos nouvelles. Je crois que la Grèce vous a tellement séduite que je n'ai plus de place dans votre cœur si tendre pour les patriotes. Néanmoins je lisais dans les journaux avec un vif intéret les détails de votre voyage en Grèce et j'en ai parlé moi-même dans mon journal. Je m'attendais à recevoir un de ces heaux jours une dépêche de vous me disant que vous preniez le bateau pour Alexandrie. Mais il paraît que l'approche de l'été vous a éloignée de notre chère patrie.

Puis-je avoir la consolation que c'est une partie remise à l'hiver prochain et que j'aurai bientôt f'affirmation de cet espoir par une lettre de vous? وأن الانباء تحدثنا اليوم بالاتحاد الأوروبي في الصين والارتباط الوثيق بين القوى الأوروبية. فياله من عار! أفا كان ينبغي أن يكون هذا الاتحاد وهذه الرابطة في مسئلة الترنسفال؟ فأين شرف أوروبا من اتحادها وشهامتها أمام الصين وانقسامها ووجلها أمام انكاترا! وهل أضرت الصين بالسلم بين الأثم كما أضرت به انكاترا! وأخيراً فقد نلنا قسطنا من مصايب الأنسانية وما زلنا عاملين للنهضة الوطنية منتظرين ساعة الخلاص والحربة!

أسافرهذا المساء الىالبوسفورلاً قيم على ضفافه اسبوعين ومنه أقصدتوا باريس مؤملا أن أكون فيها حوالى المشرين من شهر وليه .... »

« القاهرة في ٢٧ سبتمبر سنة ١٩٠٠

سيدتى المديرة البجلة

 Je ne sais au juste la date de mon départ pour l'Europe : mais sûrement je partirai pour Paris et il me sera très doux devous voir après deux ans et d'entendre votre parole si encourageante pour une âme aussi enthousiaste que la mienne !

Le Caire, le 21 Juin 1901

Madame et bien-aimée Directrice.

Le Khedive part dans dix jours pour Divonne, pas pour Londres! les Anglais espéraient qu'il irait présenter ses respects au roi E. Mais je crois qu'il a vu combien deux voyages successifs à Londres lui font du tort; il est et sera toujours patriote. Ne croyez pas ce qu'on peut dire contre lui, il est peu fougueux. c'est vrai; mais sincèrement parlant peut-il l'être après Fachoda?...

Paris, le 17 Août 1901

Madame et bien-aimée Directrice.

Que dois-je vous écrire pour vous remercier de votre bienveillance envers moi? je suis vraiment l'homme le plusheureux du monde, puisque vous vous dérangez tant pour mois سائرتان على أحسن حال . وبعد ثلاثة أيام سنوزع الجوائز في المدرسة. وأن أملى اليوم في أن وطننا سيعود يوما ماسيرته الأولى مهبط النور والمجد الأبدى لأوثق مما كان من قبل يقف قلمي عند ما أريد الأفصاح لك عن فرحي العظيم بلقائك قريبا . . هذا وتفضلي بقبول مزيد احترامي وفائق اخلاصي ... »

« القاهرة في أوليونيه سنة ١٩٠١ سيدتي المدرة المبجلة

لم أظفر من زمن مديد بشيء من أبائك . وفي ظنى أن بلاد اليونان قد فتنتك الى درجة لم يبق معها مكان لى في قلبك الرحيم بالوطنيين . ومع ذلك فأنى كنت أقرأ في الجرائد بارتياح عظيم تفاصيل سياحتك فيها وتكلمت عها في جريدتى وكنت في انتظار أن أتناول في يوم من هذه الأيام تلفرافا من قبلك ينبئنى بقدومك الى الاسكندرية ولكن قرب الصيف على مايظهر أبعدك عن وطننا العزيز . ولكن ترب الصيف على مايظهر أبعدك عن وطننا العزيز . فهل من تسلية بأن يكون هذا في الشتاء المقبل وأن يصل الى

Le Caire, le 27 Mai 1 02

Madame et bien-aimée Directrice.

Comment pourrai-je compter sur votre indulgence après un si long silence? vous m'avez écrit que je devais être mort pour m'excuser! Eh bien non, j'ai une autre excuse qui sera certainement acceptée par vous qui êtes la meilleure des mères, ma chère mère a été malade tout cet hiver d'une maladie de cœur qui m'a fait trembler pendant quatre mois, elle se porte heureusement bien maintenant, mais que d'angoisses j'ai eues!

Vous comprenez donc que si j'ai beaucoup pensé à vous; je n'ai pas eu la force de vous écrire. Mon journal a été privé de mes articles pendant longtemps aussi.

Excusez-moi donc et veuillez me pardonner.

Les affaires politiques sont toujours les mêmes, sauf quelques incidents où les Anglais ont montré une fois de plus leurs visées égoïstes, mais le sentiment national se développe d'une façon étonnante.

Mercredi dernier, nous avons fêté, dans toute l'Egypte, e centenaire arabe de l'élection par le peuple égyption, du grand Mohammad Ali; fondateur de la dynastie, comme vice-roi d'Egypte; j'ai prononcé à Alexandrie, devant plus de

Moustafa Kamel — à l'âge de 28 ans

- ﷺ مصطفی کامل ﷺ

﴿ فِي الثامنة والعشرين من عمره ﴾

تأكيد هذه المنية قريبا بخطاب منك ؟ الى لم أعرف على وجه التحقيق تاريخ سفرى الى أوروبا. ولكنى بكل تأكيد سأسافر الى باريس ويحلولى أن أراك بعد غياب طال سنين لأسمع كلتك المشجعة موجهة الى نفس متحمسة كنفسى ....»

« القاهرة في ٢١ يونيه سنة ١٩٠١

سيدتني المديرة المجلة

يسافر الخديو بعد عشرة أيام الى ديفون لا الى لندره !. وكان الانكايز يؤملون سفره اليها لتقديم واجب الاحترام للملك . ولكن يغلب على ظنى أنه رأى كيف كان عليه تأثير سياحتين متواليتين الى لوندره ! على أنه لا يزال ولن يزال وطنيا نلا تعتقدى فيما يتقولونه عنه . نعم أن عنده بعض الاندفاع ولكن هل يمكنه أن يستسلم لحماسته بعد حادثة فشوده ؟ ؟ ؟

« باریس فی ۱۷ انجسطس سنة ۱۹۰۱

سيدتى المديرة المبجلة

ماذا يحب أن أكت اليك لاشكر لك رعايتك أياى؟

3.000 personnes, un grand discours politique sur l'œuvre de Mohammad Ali; la haine de l'Angleterre contre lui, l'occupation a ctuelle et les devoirs des Egyptiens envers leur pays. Le succès a été inouï et l'effet très grand. Je suis en train de traduire ce discours, je vous l'enverrai, aussitôt publié en français.

En attendant le plaisir de recevoir quelques mots de pardon je dépose à vos pieds mes hommages les plus respectueux.

Vienne, le 11 Juillet '902

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu le grand plaisir de recevoir votre três aimable lettre et nous partous d'ici pour Genève où je compte rester deux semaines. J'irai à Paris quand vous voudrez, car ce n'est pas cette ville qui m'attire, mais vous.

' Si vous voulez j'irai à Paris au commencement d'Août et partirai avec vous pour voir cette gloire de la France : Pierre Loti أنى فى الحقيقة أسعد العالمين بما أنك تجهدين نفسك كثير الأجلى »

« القاهرة في ٢٧ مابو سنة ١٩٠٢.

سيدتى المديرة البجلة

بأى حال أقدرأن أعتمد على صفحك بعد هذاالسكوت الطويل؟ انك كتب الى أنه كان ينيني لي أن أ كون قد مت لتغفري ذنبي ! ولكن لا . ها هو ذا سبب آخر لا مد أن تقبليه أنت المعدودة من خير الأمهات. والدتي العزيزة كانت مريضة طول هذا الشتاء مرضا في القلب وهوما أقلقني أربعة أشهر . والآن صحتها والحمد لله جيدة بعد أن لقيتأشد الكرب؛ من ذلك تدركين أنى اذاكنت قدفكرت فيك كثيرا فانه ماكان في وسعى أن اكتب اليك حتى أن جريدتي كذلك حرمت رسائلي زمنا طويلا. فأقبلي عذري اذاً وتفضلي بالصفح عني لا تزال الاحوال السياسية كما هي ما عدا بعض حوادثأ ظهر فيها الانكليز فوق ماأظهروا سابقامن مراميهم الأنانية ولكن الشعور الوطني ينشر بحالة مدهشة. وقداحتفينا

Genève, le 11 Acût 1902

Madanie et bien-aimée Directrice.

J'ai reçu hier aprés mon retour de Divonne votre très aimable lettre. Je suis vraiment bien heureux que votre illustre poête et écrivain soit dans de bonnes dispositions pour me recevoir.

Je partirai d'ici, demain soir pour rester à Paris quatre jours, préférant vous laisser tout le temps nécessaire pour faire votre *Purolo française*; je prendrai dimanche prochain le sud-express pour Hendaye; lundi 18 après-midi je pourrai me rendre chez M. Pierre Loti pour lui faire ma première visite.

Il me serait facile de rester avec vous une semaine, car je ue dois être à Parisque dans les premiers jours de Septembre.

Paris, le 15 Août 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

Je ne pourrai pas être à Hendaye avant mercredi matin, car un ami très intime vient d'arriver ici et veut à tout prix me retenir deux jours; je le lui ai promis à la condition في يوم الاربعاء الماضى بمرورما ته عام على انتخاب الشعب المصرى لحمد على الكبير مؤسس البيت الخديو والياعلى مصر . وألقيت خطابا سياسيا بمدينة الأسكندرية على عمل محمد على وبغض انكاترا له والاحتلال الحاضر وواجبات المصريين نحو وطنهم . وكان عدد الحاضرين ينيف على ثلاثة آلاف نسمة . أما الفوز الذي نلته فقد كان نادراً في بابه والتأثير عظيا جدا . وبما أنى عازم على ترجمة هنا الخطاب فسأ بعث اليك به متى نشر بالفرنسية

وانی مع انتظاری ما سیشرح صدری من تلقی بمض کلمات صفح منك أقدم لأعتابك واجبات احترامی...» « فیدا فی ۱۱ بولیه سنة ۱۹۰۲

سيدتى الديرة البجلة

تناولت خطابك الجليل بمزيد السرور . أبرح فيبنا الى جنيف لأقيم فيها اسبوءين وسأذهب الى باريس متى أردت لأن تلك المدينة ليست هى اتى تجذبنى اليها ولكنك أنت التى تجذبنى في أوائل أغسطس التى تجذبي في أوائل أغسطس

de vous demander votre permission. Vous n'avez qu'un mot à m'envoyer par dépêche et j'obéjrai à votre volonté.

Je me sens très fier et très heureux à l'idée que dans quelques jours je vais connaître et devenir peut-être (inchallah) l'ami de Loti que j'admire depuis que je sais admirer un homme!

Vienne, le 13 Septembre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

Aujourd'bui c'est le vingtième anniversaire de l'échec de l'Egypte à Tell el Kébir et de la honteuse trahison d'Arabi, c'est avec le plus profond chagrin et la plus triste mélancolie que je vois ce jour passer et pense qu'il y a juste vingt ans l'Egypte, ma très chère patrie, a été livrée à son ennemie mortelle l'Angleterre.

Je me suis dit que le meilleur moyen de calmer cette tristesse légitime, c'était de vous écrire, de parlerun peu à cette grande âme qui n'a jamais connu et ne connaîtra jamais le désespoir! Que d'idées tristes me passent par la tête! que de fois je me dis: à quoi bon vivre en esclave de la tyrannique Angleterre et que faire pour sauver la chère et sainte Patrie? لنسافر معا ونزور فخر فرنسا بييرلوتي . ... »

« جنيف في ١١ أغسطس سنة ١٩٠٧

سيدتى المديرة المبجلة

تلقیت أمس بعد عودتی من دینمون خطابك الرقیق . وانی لسعید جدا اذ ان شاعركم و ناتركم الشهیر فی استعداد للقائی وسأ برح جنیف غدا مساء لا قضی فی باریس أربعة أیام مفضلا أن أترك لك الزمن الكافی لوضع «كلتك الفرنسیة » (۱) . ولذلك سآخذ قطار الجنوب الی هندای و بعد ظهریوم الأثنین ۱۸ الشهر الجاری أقصد مسیو بیرلوتی لأنه ده لا م د ق

ويسهل على أن أمكث في صحبتك أسبوعا لأنه لايجب أن أكون في باريس الافي أوائل شهر سنتمبر ... » باريس في ١٥ أغسطس سنة ١٩٠٧ سيدتي المدمرة المبحلة

⁽٩) كانت تصدركل اسبوع رسالة صغيرة في السياسة الحارجية عنوامها «كلة فرنسية »

Que peut nous réserver demain le grand inconnu? est-il un ami ou un ennemi?

Je ne doute pas que l'Angleterre trouve un jour sa tombe et sa fin : mais quand? Vivrai-je une minute après la déclaration de l'indépendance de mon pays?

Enfin que puis-je vous dire ? je suis bien malheureux et rien au monde ne peut me rendre heureux. Je pense tou-jours avec la plus grande reconnaissance à votre bonté envers moi et à tout ce que vous avez fait pour le modeste serviteur de son pays.

* *

Constantinople, le 21 Septembre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu le plaisir et l'honneur de recevoir hier votre chère lettre; je l'ai lue et relue, elle m'a été remise une heure après l'arrivé du Khédive.

La réception qui lui a été faite par le Sultan n'est pas très chaude, mais elle n'est pas du tout froide, il y a ici trop d'intrigues et à la place du Sultan, un Richelieu deviendrait fou à force de s'occuper de tous les « néfastes produits de la méchanceté humaine ». C'est le régime qu'il faut changer

لا يمكنني أن أكون في هنداى قبل صبيحة يوم الأربعاء لأن صديقا عزيزا على قد وصل الى هنا وود بالرغم منى استبقائي يومين فوعدته بالقبول على أن أسألك الأذن فتفضلي بأن ترسلي الى كلة بالتلغراف لا كون طوع مشيئتك

أنى أشمر فى نفسى بافتخار عظيم وسرور كبير كلما تذكرت أنى سأتعرف الى ييبرلوتى. ربما صرت بمشبئة الله صديقه بمد بضعة أيام لأنى معجب به منذ تعلمت الأعجاب برجل ! . . . »

« فيينا في ١٣ - بتمبر سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة المبجلة

اليوم هو تذكار السنة العشرين لهزيمة جنود مصر في التل الكبير وخيانة عرافي المخجلة ؛ أنى أرى هذا اليوم يمر على وأنا في شدة النم ومزيد الحزن لأنه يذكرني بمرور عشرين عاما كاملا على تسليم مصر — وطنى العزيز — الى الكاترا خصمها اللذود

وقد حدثت نفسي بأن أحسن وسيلة لنهدئه هذا الحزن

ici avant les hommes, autrement les résultats seront toujours les mêmes, malgré tous les changements que pourront subir les procédés!

Je ne pomrai pas vous entretenir aujourd'hui de la question de l'île de Thassos qui a tant occupé la presse, son Altesse n'a pas encore parlé au Sultan de cette affaire importante et nous attendous; j'espère que dans ma prochaîne lettre, je pourrai vous donner les renseignements les plus précis.

J'ai lu, avec le plus grand plaisir, l'article « l'Ecole des bavards» de Léon Daudet dans le Gaulois: quel esprit et quel style! j'admire vraiment tous ceux qui ont quelque chose de vous même! et cette noblesse d'âme, cette grandeur dans lés sentiments et ce heau et sublime patriotisme disent bien que l'écrivain est un de ceux que Madame Adam a donnés à la France.

On tronve ici dans tous les milieux, que la France gouvernementale est bien malade, quoi de plus anarchique que ces discours de Polletan qui sert admirablement la politique allemande, qui travaille avec acharnement à vous séparer de l'Italie.

Vous êtes peut-être curieuse de savoir quel effet la guerre aux congrégations a produit en Orient, j'ai causé ici avec الغالب على النفس أن أكتب اليك مناجيا بعض النجوى. تلك الروح الفائضة التي ما وصل ولن يصل اليأس اليها بمئة يمر فى ذهنى من تلك الذكرى المؤلمة وما أكرره فى نفسى مراراً: « مالذة الحياة فى رق انكاترا الظالمة . وما العمل لنجاة الوطن الغالى المقدس ؟ ؟ »

وماذا يخبي لنا القدر غدا ؟ أخيراً أم شراً ؟

أَنَى لا أَرتاب في أَن انكاترا ستجد يوما حتفها وزوالها . ولكن متى ؟ أأعيش ولو دقيقة بعد اعلان استقلال وطنى؟

وأخيراً ماذا أقول لك؟ أنى تعس الحظ جداً ولاشي في الوجود يسعد حالى . وافكر دائما — معترفا بكل جميل — في كرم أخلاقك نحوى . وفي كل ماقدمت لحادم وطنه المتواضع ....»

« الاستانة في ٢١ سيتمبر سنة ٢٩٠٢

لحظیت أمس بورودكتابك العزیز وقد قرأته وأعدته وكان وصوله الى يدى بعد وصول الخديو بساعة

أن الاستقبال الذي أعدله من قبل السلطان كان بين

des hommes considérables qui voient juste et qui m'ont diteque les musulmans ne donneront jamais leurs enfants aux frères, ni aux jésuites pour les élever, contrairement à cequi se faisait autrefois. On se dit entre musulmans «ne soyons pas plus chrétiens que les chrétiens qui dirigent la France!»

2 A

Constantinople, le 3 Octobre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

Quand cette lettre aura l'honneur de vous être remise, de tout mon cœur, je serai avec vous ; de toute mon âme, je ferai des vœux pour votre longue vie et la réalisation de vos légitimes espérances, pour la grandenr de votre chère patrie, soyez sûre, en tout cas, que parmi cœux qui penseront affectueusement à vous lundi prochain, jour anniversaire de votre naissance, j'occupe certainement la première place. (1)

Que Dieu grand et tout puissant, fasse que le 4 octobre prochain soit plus tendre pour la France que tout autre jour et que cet anniversaire de la naissance de la plus gran-

⁽¹⁾ Madame Juliette Adam est née le 4 octobre 1836. Elle a donc 72 ans; qu'elle porte fièrement.

الحفاوة والفتور والدسائس هناكثيره. ولوكان مكان السلطان رجل شديد البأس والدهاء (كريشليو) لاختبل يسبب اشتغاله بحل ما ينشأ عن خبث البشر من النتائج المشؤومة. ولذلك ينبغى تغيير النظام المعمول به قبل الرجال والاكانت النتائج كما هي مع كل التغييرات التي يمكن حدوثها لبس في وسمى أن أحادثك اليـوم في شأن جزيرة طشيوز التي شغلت الصحافة مليا لأن سموه ما تكلم الى الآن مع السلطان عن هذه المسئلة المهمة. وأؤمل أن أفصح لك عن أمرها جليا في خطابي المقبل. أن غـدا لناظره قريب

قرأت بمزيدالارتياح المقالة المعنونة «مدرسة الثرثارين» التى دبجها يراع الكاتب ليون دوديه فى جريدة الجولوا . فما أرقى فكره وما أندى بنانه ١١ انى أعجب بحق بأولتك الذين نالوا بمض مزاياك 1

الا إن هذه الروح الطاهرة . وهــذا الشعور العظيم . وهذه الوطنية القوية السامية — تعرب بأفصح بيان عن أن

de patriote des temps présents soit fêté par tous les Français comme une fête de grandeur nationale !

L'affaire de Thasses est encore sans solution: les pourparlers continuent et je ne peux pas vous dire encore si nous obtiendrons ce qui est notre droit. Le Sultau a fait hier au Khédive de grandes gentillesses et des compliments sans fin. son Altesse compte partir pour l'Egypte jeudi prochain 9 octobre ou lundi 13, moi je partirai samedi prochain 11 octobre (s'il plait à Dien).

Le Caire, 27 Octobre 1902

Madame et bien-aimee Directrice.

J'ai reçu, à mon arrivée de Constantinople et avée le plus grand plaisir, votre charmante et patriotique lettre, je partage pour votre chère Patrie, vos angoisses.

La polémique a été ces jours-ci très vive entre nos journaux et ceux de l'Occupation: un aveu admirable a été fait par «l'Egyptian Gazette» l'organe de l'occupation ces jours derniers.

Dans un article sur le rôle joué par les Anglais en Egypte, il a dit «en dehors des finances et de l'irrigation, les

الكاتب واحدمن أولثك الذين أهدتهم مدامآدم الىفرنسا. كل دوائر الاستانة ترى ان الحكومة الفرنسية في مرض عضال وليس هناك من فوضي أكثر من خطب بللتان (النظر البحرية الفرنسية سابقاً) الذي يخدم بكل مهارة سياسة المانيا التي تبذل كل ما في جيدها لأ بعادكم عن ايطاليا انك ربما تودين استطلاع ما احدثته محارية الحكومة للرهبنات في الشرق. اني تحادثت مع الكثير من كبار هــذا البــلد ذوى النظر الصائب فقالوا لى ان المسلمين لا يسلمون ألبتة أولادهم لجمعيات الفرير أواليسوعيين ليربوهم كماكانوا يفعلون من قبل. ويقول المسلمون فيما بينهم : «لا يجب أن نكون أكثر مسيحية من أولئك الذين يديرون دفة فرنسا ! »

« الأستانه في ٣ أكتوبر سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة المبجلة

أني مع وصول كتابي هذا الى يدك الكريمة أكون معك بكل جوارحي. واذعو الله من صميم فؤادي أن يطيل بقاءك Anglais n'ont rien fuit de bon en Egypte, depuis le commencement de l'occupation jusqu'à nos jours. »

Vous comprenez naturellement que je u'ai pas laisse échapper une si belle occasion et que j'ai déclaré la faillité de l'occupation aprés un aveu si inattendu.

Avez-vous des nouvelles de Loti? je compte lui envoyer mon portrait.

. .

Le Caire, le 21 Novembre 1902

Madame et bien-aimée Directrice,

Je n'ai pas eu l'honneur et le plaisir de recevoir une réponse à ma dernière lettre; j'ai lu, il est vrai, dans la Parole française, ce que vous avez bien voulu écrire pour l'interdition stupide de mon journal en Algérie, mais j'arrive toujours, vous le voyez bien, à vous lire continuellement et à me consoler par là de notre éloignement. Nous n'avons pas de nouvelles très intéressantes ici sauf que Kitchener est venu et parti, qu'on attend le duc de Connaugt pour l'inauguration des réservoirs et l'arrivée prochaine des grands médecins de l'Europe pour assister à notre congrés de médecine.

Kitchener a ouvert "Gordon Collège" et mis par là la

ويحقق آمالك الشريفة في رفعـة وطنك العزيز . وثقي أني : بكل تأكيد أشغل الحل الأول بين أولئك الذين سيفكرون بكل حنو فيـك يوم الأثنين المقبل الذى هو يوم تذكار ولادتك (١)

أَنِّي أَسأَلُ اللهِ القادر العظيم أن يجعل يومْ ؛ آكتو بر المقبل يومسعود لفرنسا أكثرمن كل يوم.وان هذا التذكار تذكار ولادة أكبر وطنية في الأيام الراهنة يكون موضع تحفاوة كل الفرنسيين كعيد من أعياد السؤدد الأهلي !

مسئلة طشيوز لا تزال بلا حل. والمداولات جارية ولم عكني البت فيما اذاكنا منحصل على ما هو من حقنا فيها. أما السلطان فقمد أظهر أمس للخديو التفاتا سامياً وترحيباً كبيراً. وأما سموه فقدعول على السفر الى مصر يوم الخيس المقبل التاسع من آكتوبر أو الاثنين الثالث عشر وسأسافر فِشيئة الله يُوم السبب المقبل ١١ الجاري .... »

⁽۱) ولدت مدام جولیت آدم فی ؛ اکتوبرسنة ۱۸۳۶ فسنها اليوم ٧٢ عاما وهي في أجود صحةً

première pierre de la politique tendant à diviser l'Egypte et le Soudan par le corps comme par l'âme. Les jeunes soudanais apprendront par leurs professeurs anglais à nous hair et les deux peuples, égyptiens et soudanais qui n'out formé à travers l'histoire qu'un seul, seront à jamais désunis. Voilà un nouveau danger pour ma chère patrie!

Une grave question préoccupe les esprits ici : c'est celle du pèlerinage. Quelques Anglais voulent l'interdir, mais les musulmans s'opposeront de toutes leurs forces à une pareille mesure, je vous envoie ci-joint un article que j'ai écrit surce sujet.

Le Caire, le 25 Décembre 1902

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai eu le plaisir et l'honneur de recevoir votre charmante lettre après mon retour d'Assouau. J'étais allé voir l'inauguration des réservoirs et tout ce que je peux vous dire là dessus, c'est que tous les Egyptiens ont, à cette heure, la conviction que ces réservoirs sont, au point de vue de l'irrigation, d'une grande utilité pour le moment; mais que si dans l'ayenir les Anglais faisaient des réservoirs au Soudan, l'Egypte scrait, à leur merci et courrait les plus grands

« القاهرة في ۲۷ اكتوبر سنة ۱۹۰۲

سيذتى المديرة المبجلة

تناولت عقب قدومى من الاستانة بمزيد الانشراح كتابك الوطنى المنعش وانى أشاطرك أحزائك على وطنك العزيز اشتد الجدال في هذه الايام بين جرائدنا وجرائد الاحتلال بسبب اعتراف غريب اعترفت به في هذين اليومين جريدة « الايجبشيان غازيت » التى هى لسان حال الاحتلال فقد قالت عن الانكليز في مصر «انه منذبة الاحتلال الى اليوم لم يعمل الانكليز في مصر شيئًا من الحسنات سوى اصلاح المالية والرى »

وانك ولاشك تمرفين أنى ماتركت هذهالفرصة الجميلة تمر بدون أن أعلن فشل وافلاس الاحتلال بمداعتراف كهذا ماكان منتظرا أصلا

هل لديك انباء من لوتى ؟ سأرسل صورتى هدية اليه « القاهرة في ٢١ نوفُبر سنة ١٩٠٢

سيدتى المديرة البجلة

dangers. Au point de vue politique, les réservoirs sont à Assouan un mur entre l'Egypte et le Soudan: je n'ai pas pu les voir sans une profonde tristesse pour la séparation opérée dans mon pays, l'Egypte et le Soudan ne forment en réalité qu'un seul pays qui est la vallée du Nil.

Aprés la fête des réservoirs, nous avons eu le Congrès de médecine. Le docteur Bouchard a eu ici le plus grand succés, on ne parle que de lui, son discours a été un morcean littéraire très heau et de nature à séduire les orientaux, le congrès de médecine a très bien réussi, le Khédive y a gagné enormément, tous les délégués de puissances out rendu hommage à la protection donnée par lui à la science.

J'espère que mon peuple fera un grand pas, pendant cette année dans la voie du progrés et de l'instruction.

Le Caire, le 3. Avril 1903

Madame et bien-aimée Directrice.

Rien d'intéressant ici au point de vue politique, une suite de visites princières voilà notre grande occupation. J'ai eu une entrevue avec S.M. la reine de Portugal et l'ai trouvée supérieure, nous avons parlé de liens qui ontjadis établi أنى ماتشرفت بتلق جواب منك على كتابى الاخيروقلد قرأت في «البرول فرنسيز» ماتفضلت به بمناسبة منعجريدتي من دخول الجزائر . وهذا مايدلك على أنى لا أغفل أبداً عن قراءة ماتكتبينه مما يسليني في بعادي عنك . ليس عندنا أنباء ذات شأن سوى نبأ وصول كتشنر ورحيله . وأنهم في انتظار الدوق دى كنوت لحضور حفلة افتتاح الخزان وقرب وصول كبار الاطباء من أوروبا لحضور مؤتمرنا الطبي

افتتحكتشنركلية غوردون بوضع الحجر الاول السياسي ليحول بين مصر والسودان روحا كما حال بينهما جسما . اذ يعملم الاساندة الانكليز فتيان السودان كيف يكرهوننا . وهانان الامتان المصرية والسودانية اللتان لم تكونا في جميع أدوار الثاريخ الا أمة واحدة ستكونان من الا زغير متحدتين الي الابد . وهو خطر جديد قد أصاب وطني العزيز ا

ان عندنا مسئلة مهمة تشغل الافكار وهي مسئلة الحجر فأن بمض أفراد الانكليز يريدون منعه ولكرز المسلمين سيعارضون بكل قواهم في هـذا الاص. وأنى باعث اليك une profonde amitié entre la France et l'Egypte.

Les affaires des Balkans nous intéressent beaucoup icil'opinion pudique est certainement pour les Turcs. On trouve que l'Europe commet une grande faute en demandant des réformes pour les chrétiens seulement. De cettefaçon elle a fait croire aux musulmans qu'elle veut lesécraser; que pensez-vous de ces affaires ? croyez-vous qu'ils y aura une guerre entre la Russie et la Turquie ?

Daignez agréer mes hommages les plus respectueux et. mon éternel dévouement.

***

Le Caire, le 26 Juin 1903

Madame et bien-année Directrice.

Ne vous étonuez pas de mon long silence et excusez le plus dévoué et le plus éternellement reconnaissant de vosamis. J'étais accablé de mille choses et je vous dirai tout à mon arrivé à Paris. Vous comprenez le prix que j'attache à être toujours en correspondance avec vous ; sans les tracas que j'ai ens, je ne vous aurais pas écrit ces mots d'excuse. j'aurai fait mon devoir.

Je compte partir le 7 juillet pour l'Europe, j'irai avec

برسالة كتبتها في هذا الموضوع»

« القاهرة في ٢٥ ديسمبر سنة ١٩٠٢

سيدتى اللديرة المبجلة

تلقيت بيد السرور والشرفكتابك السار بعدعودتي من أسوان التي كنت قد سافرت اليها لمشاهدة افتتاح الخزان . وكل مافي استطاعتي أن أقوله لك فيه أن عند المصريين جيماً اعتقادا بأن هذا الخزان من حيث الري ذو منفعة كبرى فى الوقت الحاضر ولكن لو أقام الانكليز في مقتبل الايام خزانات في السودان فأن مصر تصبح تحت رحمتهم ويلحقها أكبر الاخطار . وأما من الوجهة السياسية فأن خزان أسوان ليس الا ســوزا بين مصر والسودان . · .وما استطمت أن أراه الا تكدرت شــدىد الكدر لمــذا الانفصالالقائم فىوطنىلان مصر والسودان ليسا في الحقيقة الا بلدا واحدا هو وادى النيل!

بمدعيد الخزان جاء المؤتمر الطبي وقد فاز فيه الدكتور بوشار فوزا مبينا .ولا حديت للقوم في غيره . أفأن خطايه mon ami Farid Bey qui a en l'honneur de vous être présenté, faire une cure à Vichy, Ayez la bonté de me faire connaître votre plan de voyage pendant l'été.

Daignez me permettre de déposer à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression du plus sincère attachement du plus mélancolique des hommes!

Paris, le 6 Septembre 1903

Madame et bien-aimés Directrice.

J'ai en l'honneur et le plaisir de recevoir votre chère lettre et c'est avec le plus grand enchantement que nous viendrons mardi passer quelques moments avec vous et puiser dans votre prophétique patriotisme des forces et nous raffermir dans nos idées.

Daignez me permettre de déposer à vos pieds l'expression de mes hommages très respectueux.

Votre fils dévoué:

كان قطعة من الادب متقنة الوضع وفيها مايفتن الشرقيين. أما المؤتمر فى ذاته فقد نجح نجاحا عظيما. وربح به سمو الخديو ربحا كبيرا. فقدأ عرب مندوبو الدول عن مزيد اعتبار هم للرعاية التى تفضل بها جنابه العالى على العلم

وأَنَى آمل أَن أمتنا تخطو هذا العام خطوة واسعة في سبيل التقدم والتعليم »

« القاهرة في ٣ أبريل سنة ١٩٠٣ .

سيدنى المديرة البجلة

ليس عندنا الآن مجال مهم للسياسة غير سلسلة زيارات عناسبة وفود بعض الامراء عينا وهي أكبر مشاغلنا الآن. وقد تحادثت مع جلالة ملكة البرتغال التي بلغت من الجلال مكانا قصيا. وذكرنا الروابط التي عقدت بين فرنسا ومصرفي الزمن الغابر أمتن الوداد

انمسائل البلقان تهمنا كثيرا. وضلع الرأى العام عندما لاشك مع الاتراك. ويرون أن أوروبا ترتكب خطأ كبيرا باقتصارها على طلب الاصلاحات للمسيحيين. فأنها مهذه الخطة

Vichy, le 25 Septembre 1903

Madame et bien-aimée Directrice.

J'ai en l'honneur et le plaisir de recevoir votre charmante lettre et j'ai écrit, après l'avoir lue, à Trieste pour demander l'autre lettre. Je suis très content d'apprendre que Loti commande la station du Bosphore, j'aurai certainement le plaisir de le voir là-bas. Je dois passer au Tyrol, avec mon ami l'arid Bey que j'ai eu l'honneur de vous présenter il y deux ans, la plus grande partie de ce mois : les médecins trouvent qu'il est indispensable pour moi de rester à la montagne pendant un certain temps, mes nerfs commencent déjà à se fatigner et ils ont raison, je n'ai aucune pitié pour eux ! Vichy me fait beaucoup de bien et je ne m'ennuie pas lei; il y a quelques Egyptiens distingués et un monde cosmopolite qui m'amuse. Les eaux sont vraiment bonnes.

Nous avons lu, mes amis et moi, avec une profonde tristesse les discours prononcés à Londres pour le rapprochement de la France et de l'Angleterre; il parait que Deloncle était de la fête! rien ne m'étonne plus dans ce monde et tout peut arriver! et dire que Fachoda date de quatre ans seulement et que personne n'a pu encore oublier l'entrée triomphale de Krüger à Paris!

Daignez me permettre de déposer à vos pieds les hommages respectueux du plus reconnaissant des fils.

Mohammad Farid Bey — Chef du Parti National محمد بك فريد ك≫⊸ ﴿ رئيس الحزب الوطنى ﴾

قد أحدثت عند المسلمين اعتقادا بأنها تود أن تسحقهم جميما فماذا تظنين في ذلك ؟ هل ترين أن حربا لابد واقعة بين الروسيا وتركيا ؟

> تفضلي بقبول أجل احتراي وشكرى الاندى » « القاهرة في ٢٦ يونيوسنة ١٩٠٣

> > سيدتى المديرة المبجلة

لايدهشك سكوتى الطويل واعذرى من هو أكثر أصدقائك اخلاصا واعترافا بالجيل. فانى كنت مشغولا بألف أمر مما سأرويه لك عند وصولى الى باريس. على أنك تطمين مقدار ارتياحى لاستمرار مكاتبتك. ولولا مشاغل حالت دونها ما اضطررت الى مثل هذا الاعتذار ولكنت بالواجب

وقد عزمت على السفر الى أوروبا في السابع من شهر يوليه . وسأرافق صديق فريد بك الذى تشرف بمرفتك لقضاء زمن العلاج في فيشى . وانى أرجو منك أن تنفضلي بتعريفي بتفاصيل رحلتك في الصيف

Constantinople, e 26 Septembre 1903

Madame et bien-aimée Directrice.

Je suis arrivé ici en honne santé après un excellent voyage, j'ai vn le Khédive, Pierre Loti et tout le monde. Son Altesse m'a dit combien elle est heureuse de vous voir prochainement en Egypte, elle a reçu Loti lundi dernier et ils so sont plu énormément, Loti m'a exprimé la plus grande admiration pour le Khédive et m'a dit qu'ilétait sous l'empire de son charme, il m'a prié d'employer auprès de vous toute mon éloquence pour vous décider à venir à Constantinople avant ou après l'Egypte; il a fait la même démarche auprès de son Altesse qui lui a fait la promesse formelle de vous prier personnellement de ne pas oublier un pays où votre fils bien aimé se plait tant.

Tout le monde parle ici de mon article du Figaro, et Européens et Turcs le trouvent parlait.

La situation ici est très critique, le peuple veut la guerre, et si les gens de Constantinople avaient les mêmes libertés que ceux d'Europe, ils iraient par milliers à Yildiz demander la guerre immédiate, c'est le Sultan qui l'empêche en patientant. On dit qu'il a peur de l'intervention de la Russie

واسمعي لى أن أقدم الى رحابك أجـل واجبات احترام واسمى درجات اخلاص أكثر الناس قسما من نغص العيش »

۴۰ « باریس فی ۳ سبتمبر سن**هٔ ۲**۰۴

سيدتي المديرة المبجلة

شرفت بتناول كتابك العزيز وأننا عزيد الحبورسنقصد ساحتك يوم الثلاثاء لقضاء ما تيسر من الزمان فيها .ونقتبس قبسا من الهام وطنيتك ونتثبت فى عزائمنا

هذا واسمحي لى أن أقدم الى رحابك فائق واجبات الحترام ، ابنك المخلص » .

«فیشی فی ۲۵ سبتمبر سنة ۱۹۰۳

سيدتى المديرة المبجلة

نلت الشرف والحظوة بورودكتابك المنعش. وعلى أثر . تلاوته طلبت من تريستا الكتاب الآخر . ولقد سرنى ما علمته من أن (لوتي) برأس حامية السفارة فى البوسفور . لأني سأفوز يقينا بلقائه هناك il craindrait pour son règne, la même fin que le commencement, mais ses sentiments pacifiques ne l'empêchent pas d'envoyer, sans cesse, des soldats en Macédoine.

۳.

Constantinople, le 12 Octobre 1903 Madame chérie (1)

J'étais fort étonné de ne pas recevoir de vos nouvelles iri, je me demandais si ma lettre s'était égarée ou si vous m'aviez cru déjà en route pour ma bien aimée Egypte. Hier soir j'ai eu la bonne fortune de diner avec cet adorable Loti et à ma grande joie il m'a montré votre charmante lettre. Oni c'est dans un sacque nous vous amenerons à Stamboul! Seulement il aura trois trous pour votre tête et vos mains. il sera en soie pure préparée par les plus belles femmes du Caucase et de Turquie! Ça tente, n'est-ce pas?

Loti tient absolument à ce que vous veniez ici soit dans un sac, soit dans un wagon ordinaire, ça sera pour lui une des plus grandes joies de sa vie: je suis d'accord avec ce frère exquis pour supplier une mère trop indépendante de lui

⁽¹⁾ Cette expression est celle dont se sert habituellement P. Loti et elle fut adoptée par Moustafa Kamel.

أنه بجب أن أقضى القسم الأكبرمن هذا الشهر في(تيرول) مع صديقي فريد بك الذي تشرفت بتعريفه اليك مندسنتين. لأن الاطباء قد رأوا أنه من اللازم أن أمضى فى الجبل بعض الزمن أذ أخذ النصب يستولى على أعصابي . ولهم الحق في ذلك فأنى ما رحمت نفسي 1. أن فيشي تفيدني ولاشيءيضايقني فيها. فأنى بينرهطمنأعيان المصريينوأناس مختلفي الاجناس أتسلي عماشرتهم . أما المياه فصحية جداً

قرأت مع أصدقائي بكل تحسر ما دار من الخطب في لوندره في سبيل تقرب فرنسا من انكلترا. والظاهر أن. دلونكل كان من المجتفاين بهذا الميد! أنني أصبحت ولاشي. يدهشني في هذا الوجود.فكل شيءُجائز الوقوع.وما القول في فشوده التي لم يمض عليها أكثر من أربع سنين ولم ينس أحد الحفاوة التي نالهاكروجر عند دخوله باريس ا

هذا واسمحي لى بأن أقدم الىرحابكواجباتاحترابم أكثر الابناء اعترافا مالجيل» prodiguer un peu de tendresse!

J'ai en avec le grand Vizir un entretien très intéressant, Loti l'a envoyé au Figaro. Vendredi prochain je prendrai le hateau pour l'Egypte, écrivez-moi donc au Caire et dites-moi l'effet de ma conversation avec Farid Pacha, Ab! si vous le voyiez, vous diriez que la race des grands hommes n'a point disparu de l'Orient! que Dieu l'aide dans sa lourde tâche!

Les Turcs ont fait fête à Loti. Tous les journaux ont écrit des articles élogieux et charmants pour lui : il se plait beaucoup iri et fume tous les jours un narguilet comme un bonture.

Le Caire, le 10 Novembre 1903

Madame chérie

J'ai eu le plaisir de recevoir vos deux lettres après mon retour de Constantinople, je les ai lues plus d'une fois et les compliments que vous avez daigné m'adresser m'ont beaucoup touché. Je suis allé à Alexandric trois fois pour voir le Khédive: il s'est fait dernièrement une nouvelle popularité, si je peux m'exprimer ainsi, en allouant la somme de 70.000 fr. par an à un asile dernièrement créé j ar

« الاستانة في ٢٦ سيتمبر سنة ١٩٠٣

سيدتى المديرة المبحلة

وصلت الى هنا رافلا في حلل الصحة بعد سياحة بديمة وقد زرت الخديو وبييرلوتى وغيرها . وقال لى سموه اله يكون سعيدا برؤيتك في مصر قريبا . وقد استقبل مسيولوتى في يوم الاثنين الفائت وكلاها أعجب بالآخر كثيراً . أما « لوتى » فأنه أعرب في عن عظيم اعجابه بالخديوى وقال لى انه قد سحره سحراً مبيناً ورجا منى أن أستمين بكل ما أستطيع من البلاغة لأحملك على القدوم الى الاستانة بعد أو قبل مصر . وقد سعى هذا المسعى بذاته قبل سموه الذى وعده وعدا صريحا ان يرجو منك شخصيا ان لا تنسى بلدا يعجب به ابنك الاعز اعجاما كبيرا

يتحدث الكل هنا عقالتي فى الفيجارو وجميعهم من أثراك وأوروبيين بجدونها شائقة

ان الحالة هنا حرجة للفاية . فان الامة تطلب الحرب ولوكان أهالى الاستانة عندهمن الحرية ما عند أهالى أوروبا l'initiative privée pour les orphelins et les enfants trouvés.

Nous avons parlé de votre voyage et il a été très enchanté et même flatté que vous comptiez être à Alexandrie le 5 Janvier pour le féliciter le 8 à l'ocasion de l'anuiversaire de son avènement au trône.

J'espère que vous voudrez bien nous faire l'honnour d'acrepter une invitation faite par le plus charmant des hommes. Mon Souverain se réjouit déjà beaucoup de vous recevoir dans notre chère et bien-aimée Egypte.

Pour votre voyage à Constantinople, nous en parlerons au Caire. Loti y tient beauconp et si vous approuvez mon projet, nous pourrons faire ce voyage ensemble au mois de septembre (s'il plait à Dieu!)

Dans le domaine de la politique, nous n'avons pas grand chose. Tout le monde s'occupe des affaires de la Macédoine et attend impatiemment une solution favorable à la Turquie.

Le Caire, le 6 Décembre 1903

Madame Chérie.

J'ai été heureux de recevoir votre charmante lettre, je L'ai lue à son Altesse qui a été trés touchée de vos reلذهب منهم الآلاف الى يلديز لطلب الحرب حالا . ولكنه . السلطان هو الذي عنمها مع الانتظار . ويقال آنه يخشى نداخل الروسيا ويخاف كذلك أن ينتهي خكمه محرب كما بدئ بها . ولكن مهوله السلمية لا تمنمه من منداومة ارسال الجنود لمقدونيا .

و الاستانة في ١١٠كتوبر سنة ٢٩٠٣

سيدلى ألعزيزة

انى دهشت جدا لمدم الوقوف على انبانك وقد تساءلت ان كان خطابى تأخر عنك أو أنك ظننت أنى سافرت الى مصراً المحسوبة ، بلغت أمس منتهى الحظوة بتناول طعام العشاء مع ذلك العزيز المبتجل «لوتى » وقد سرنى سرورا عظيما باطلاعى على خطابك العزيز . أجل . أنا سنحضرك الى الاستانة فى دئار من حريز ذى ثلاثة ثقوب لرأسك وكاتا بديك على أن يكون من صناعة أجمل نساء قوقاسيا وتركيا اليس فى ذلك ماينرى ! أن «لوتى » مصمم على كل وتركيا اليس فى ذلك ماينرى ! أن «لوتى » مصمم على كل خال أن تأتى الى هنا سواء فى دئار أو غربة عادية فأن فى ذلك

merciements. Je vous serai très obligé de m'écrire vos der nières décisions. Vous serez ici le 8 janvier, n'est-ce pas ? En partant de Marseille le jeudi 34 décombre, vous pourrez être ici pour la fête de l'auniversaire de l'avénement au trône du Khédive qui est le 8 Janvier; resterez-vous 5 semaines ou quatre ? En cinq semaines nous pourrons faire tout le voyage de la Haute Egypte sur le Nil, car avec 4 semaines nous serons obligés d'aller en chemin de fer jusqu'à Louxor (Thèbes) et de là à Assouan sur le Nil; vousjouirez mieux du voyage en passaut 3 semaines sur le Nil.

Le Khédive donnera son grand bal annuel à la fin de Jauvier et vous assisterez à cette fête grandiose. La distribution des prix à mon école aura lieu le 8 janvier et j'espère qu'elle vous intéressera.

Le Caire, le 25 Décembre 1903

Madame chérie.

Son Altesse le Khédive est heureux de vous voir accepter d'être son hôte sur le Nil, qui, comme vous l'avez dit si bien, reste malgre tout et à l'encontre de la volonté de tous à l'Egypte et aux Egyptiens. Vous ne resterez au Caire que

أعظم سرور يراه فى حياته وأنى موافق لهمـذا الاخ الجليل على استرحام أم مستقلة تمام الاستقلال لان "بهبه شيئاً من حنانها

تحادثت مع الصدر الاعظم حديثاً خطير الشأن وقد أرسل « لوتى » نصه الى الفيجارو. وسأسافر الى مصر يوم الجمعة المقبل فاكتبى الى بعنوان القاهرة وأنبئينى عن تأثير عادثتى مع فريد باشا ذلك الرجل الذى لو رأيته لحكمت بأن عنصر عظهاء الرجال لم يزل من الشرق! أسأل الله أن يساعده في مهمته الشاقة !

احتنی الاتراك بمسیو لوتی وقد ذكرته جمیع الجرائد بالمدیح والثناء وهو معجب بالاستانة كثیرا ویدخن كل یوم النار جیلة (الشبشة)كتركی متقن لها »

« القاهرة في ١٠ نوفبر سنة ١٩٠٣

سيدتى العزيزة

سررت بتناول كتابيك بمدعودتي من الاستانة فقرأتهما أكثر من مرة. أثرت في التهاني التي وجهتها الى ــسافرت

12 jours; sur le Nil rous resterons 20 jours, le Canal de Suez nous prendra 3 jours.

Vous assisterez au grand bal du Khédive, il aura lieu le 20 janvier, le 22 nous partirons pour la Haute Egypte pour être de retour le 10 ou le 12 février, le 17 on le 18 vous pourrez, aver l'aide et la protection de Dieu, partir pour votre chère France.

Nous ferons le voyage du Nil sur un bâteau spécial et j'espère que ca sera un des plus beaux voyages de votre vie. Vous comprenez bien, chère protectrice, que je ne pourrai jamais être assez patriote!

Loti m'écrit une très gentille lettre et espère toujours nous voir tous deux à Constantinople.

Le Caire, le 9 Mars 1904

Madame chéric

Quel voyage avez-vous fait ? C'est la première question que je dois vous adresser, car c'est la seule que je me suis posée toute cette semaine. J'espère qu'il a été bon, heureux et agréable. Tout le monde a parlé et continue à parler de votre voyage, mes amis sont enchantés de savoir que vous êtes

الى الاسكندرية ثلاث مرات لقابلة الجديو الذي جذب اليه القلوب مرَّة أخرى _ اذا صح لى أن أستعمل هذا التعبير _ لمنحه مبلغ . . . ر . ٧ فرنك في كل عام لملجأ الايتام واللقطاء الذي أسس حديثاً وقد تكلمنا عن سياحتك وأظهر سروره بل وممنو نيته من أنك ستكونين بالاسكندرية في ه يناير حتى تهنئيه في اليوم الثامن عناسبة عيد جلوسه على العرش وأنى آمل أن تتفضل علينا بقبول دعوة أكثر الناس دعة ولطفا فان مولاي يسركثيراً باستقبالك في مصرنا العريرة الغالية أأما سياحتك في الاستانة فسنتكلم عما في القاهرة لان « لُوتِي » مصر عليها ولو وافقت على رأ بي فأننا نستطيع تأدية هذه السياحة عشائة الله معا في شهر سبتمبر المقبل ليس عندنا شيء مهم في جو السياسية والناس جميماً مشتملون عسئلة مقدونيا وينتظرون بنافد الصبر حلا مرضيا لتركيا

> « القاهرة فى ٦ ديسمبر سنة ١٩٠٣ سيدتى العزيزة

ravic. le Khédive que j'ai vu samedi et hier et avec lequel j'ai causé longuement, m'a dit combien il était heureux de vous avoir reçue dans son pays, et flatté de voir la grande Française séduite par l'Egypte et le Nil.

Ma mère a la votre lettre ou plutôt a entenda la traduction avec une grande émotion, elle m'a dit qu'elle n'avait jamais eu autant d'attection pour une amie comme elle en a pour vous: elle prie le Tout-paissant pour qu'il vous protège toujous, et réalise vos chères espérances!

Je suisétonné de recevoir de vous des remerciements. Vous savez que la plus grande consolation pour le cœur d'un malheureux patriote comme moi est le voyage que vous venez de faire en Egypte. Peut-on être remercié d'avoir accepté un bonheur envoyé par le ciel?

La traduction de votre article "la France et l'Egypte" a paru en 14 colonnes, samedi et dimanche dernier. Son effet a été considérable, le public éprouve un grand plaisir à trouver autant de franchise. J'ai donné aussi aujourd'hui la traduction de votre "Jeune Egypte" qui a paru au Gaulois le 1er mars. Inutile de vous dire que j'ai supprimé une partie de ce qui me concerne.

En somme, je n'ai pas mal travaillé ces jours-ci!

سمدت بتناول كتابك السار وقد تسلوته على الجناب المالي فأثر فه شكرك له. أكون لك ممتناً اذا كتنت الي " عن قصدك الأخير ألست حالة بيننا في الخامس من ينار 2 انك اذا برحت مرسليا في يوم الخيس ٣١ ديسمبر تحضرين هنا عيــد جلوس الخــديو على العرش وذلك سيكون في ٨ يناير . وهل تمكثين أربعة أسابيع أم خمسة ?. اننا نستطيم في خسة أسابيع عمل السياحة بأكلها في الوجه القبلي عن طريق النيسل أما في أربعة أسابيم فاننا نضطر الى ركوب السكة الحديدية لفاية الاقصر ومنها الى أسوان عن طريق النيل وقضاء ثلاثة أسابيع على النيل مما يروح نفسك كثيرا ونحضرين المرقص الخديوي السنوي الذي سيكون في آخر شهرينابر

وان احتفال توزیع الجوائز فی مدرستی سیکون فی ۸ ینایر وأملی انه یروتك »

« القاهرة فى ٢٥ ديسمبر سنة ١٩٠٣

سيدتى العزيزة

S.A. est plus que charme de la lettre de la Reine Amélie.

Je vous la rends malgré le désir que j'aurais de l'avoir tou jours sous les yeux. Vous lui direz combien je suis reconnaissant à sa Majesté de cette haute bienveillance. Je n'ose pas le lui écrire.

Le Caire, le 14 Mars 1904

Madame chérie

Un incident diplomatique d'une haute importance vient d'avoir lieu entre les Anglais et le Khedive à propos de votre voyage. Vos articles publies ici ont rendu les occupants de l'Egypte fous; ils ont pousse un journal anglophile et écrit en Français "le Progrès" dont le Directeur est un Grec de la pire espèce, à écrire un article insolent contre vous, le Khedive et moi. Il dit que son Altesse, toujours influencée par son entourage, ignorait la portée de la réception trop flatteuse faite par lui à l'écrivain anglophobe qu'est Madame Adam. Poussant l'insolence jusqu'au bout, il inenace le souverain d'Egypte d'un conseiller Anglais à la Cour pour le diriger dans la voie qui convient à sa situation. Cet article a paru vendredi et samedi matin (avant-

ان سمو الخديوي لسرور من قبولك ضيافته على النيل. هذا النهر الذي –كما قلت بحق – يبقى بالرغم من كلُّ شيئ وخلافًا لأرادة الجميع لمصر وللصريين . أنك لا تقيمين بالقاهرة الا اثني عشر يوما أما على النيل فسنمكث عشرين يومًا وثلاثة أيام في قناة السويس أما المرقص الحــديوي . الذي ستحضرينه فسيقام في ٧ ينابر شم نسافر الى صعيد مصر فى الثانى والعشرين لنعود منه فى العاشر أو الثانى عشر من شهر فبراير . وفى السابع عشر أو الثامن غشر منه تسافرين محروسة بعناية الله الى وطنـك فرنسا العزيزة وسنؤدي . سياحة النيل على باخرة خاصة . ولى الأمل أن تكنون من أبدع سياحات حياتك والا فلاأ كون وطنيًا بالمعنى الذي.

كتب الى مسيولوتى خطابا عاية فى الرقة ولا يزال آملا أن برانا فى الأستانة »

« القاهرة في ٩ مارس سنة ١٩٠٤

. سيدتى العزيزة .

123' '

hier) le président du Conseil et le ministre des affaires étrangères ont été chez son Altesse au palais d'Abdine, et lui ont dit, l'emportement dans lequel se trouvait Lord Cromer. Une minute après, relui-ci se trouvait devant son Altesse; il s'est mit alors à se plaindre et à dire que la réception faite à Madame Adam était une provocation à l'Angletorre etc. etc. Le Khédive, avec un sang froid admirable, répondit à sa Seigneurie qu'il connaît Madame Adam depuis bientôt huit ans, qu'il a était invité chez elle à Paris et que ce qu'il a fait pour elle était un devoir pour lui envers une amie personnelle de lui et de son grand père; qu'enfin il est étonné de voir un acte de politesse et de courtoisie si mal compris par les Anglais!

Comme Lord Cromer ne pouvait pas riposter à une réponse aussi digne, il a entamé un autre sujet : le mien, il a dit que mes attaches avec son Altesse étaient trop blessantes pour l'Occupation et qu'il ne comprenait pas que son Altesse montrât tant d'amitié pour le plus grand ennemi de l'Angleterre en Egypte ; le Khédive a répondu encore très "patriotiquement " en disant que pour répondre aux attaques de la presse "anglophile" il avait et il aurait toujours besoin non seulement d'un seul Moustafa Kamel, mais

أول سؤال يجب على أن ألقيه عليك هو: كيفكانت سياحتك ؛ لأن هذا الشأن هو الشاغل الوحيد الذي شغلى كل هذا الاسبوع وأملى أنها كانت سفرة كلها توفيق وبهاء . نال اصدقائي الفرح عند ما علموا أنك سررت بهذه الزيارة . أما سمو الحديو الذي قابلته يوم السبت وأمس فقد قال لى بعد حديث طويل أنه كان سعيداً لاستقبالك في بلاده ومسروراً من أن يرى مصر والنيل قد فتنا كبيرة الفر نسين

قرأت والدتى كتابك _ أو بعبارة أخرى _ وقفت على على غواه بكل تشوف وقالت لى انها مامالت فى حياتها الى صديقة كما مالت اليك وسألت القادر العظيم أن يمدك بروح من عنده ومحقق آمالك العزيزة ا

وقد أدهشنى توجيه ثنائك الى لانك تعلمين أن أكبر تسلية لفؤاد وطنى تعس مثلى انمــا هى سياحتك فى مصر . وهل يشكر المرء على قبوله نعمة الله ?

ظهر تعريب مقالتًاك (فرنسا ومصر) في يوم السبت

de mille Moustafa Kamel! il a ajouté que c'est vraiment ridicule de la part des journaux attachés à l'Occupation de le traiter de jeune après 12 ans de règne, 30 ans d'age et la paternité de 6 enfants.

Sur ce, lord Cromer s'est tû et l'incident est clos.

Tout le monde veut lire votre article "la France et l'Egypte". Venillez ordonner qu'on m'envoie dix exemplaires.

Ma mère vous embrasse de toute son âme, mes sœurs se joignont à moi pour vous baiser la main loyale.

L'incident qui vient d'avoir lien est l'explication de votre n'éve la veille de votre départ d'Alexandrie.

Le Caire, le 28 Mars 1904

Madame chérie

l'ai une nouvelle à vous annoncer: S.M. le Sultan vient de me conférer le titre de Pacha. Les dépêches officielles et tous les journaux de Constavtinople l'ont annoncé; la joie de ma mère, de ma famille et de mes amis est grande, les félicitations pleuvent de tous cotés. L'Egypte patriote est heureuse de me voir arrivé à cet honneur à 30 ans, quoi-

والاحد الماضيين وقد شفلت ١٤ عمودا . أما تأثيرها فقد كان عظيما وما فيها من صراحة أرضى الجمهور كثيرا وقد عربت اليوم مقالتك (مصر الفتاة) التي نشرتها الجولوا في غرة مارس وقد حذفت قسما كبيرا من الثناء على وبالجملة فأنى قت بالواجب في هذه الايام!

كاد سمو الحديو يطير فرحا من خطاب الملكة أميليا وأنى أرده البك بالرغم من ميلى لحفظه تحت نظري. وتفضلى بتبليغ جلالتها أنى مفترف لها بهذه الرعاية العالية نحوى فأني لا أتجاسر على أن أكتب الى جلالنها »

﴿ القاهرة في ١٤ مارس سنة ١٩٠٤

سيدتي العزيزة

وقع حادث سياسي خطير الشأن بين الانكابز والخديو بشأن سياحتك وأن مقالاتك التي نشرناها أطارت لب المحتلين اذ أوعزوا الى جريدة البروجرية الانكابزية المشرب والتي تحرر بالفرنسية تحت ادارة يوناني خسيس المنبت فنشرت مقالة بذيئة ضدك وضد الخديو وضدي . وقالت

que ça me soit bien égal.

Je travaille beaucoup maintenant pour faire "en arabe" un ouvrage sur le Japon, ses progres modernes et son patriotisme. Je désire montrer à mon pays comment on peut avancer, à l'encourager dans ses efforts actuels. Je vous serai très obligé de m'envoyer les noms et les adresses de tous les livres qui pourront m'être utiles ainsi que les articles et journaux sur le patriotisme joponais.

Le Caire, le 15 Avril 1904

Madame chérie

M' Delcassé vient de nous faire un mal énorme avec son accord anglo-français ; l'engagement de la France à ne jamais demander un délai pour l'évacuation est un « enterment » de la question d'Egypte et une condamnation de notre pays par le vôtre.

J'ai écrit mon opinion à M. Montorgueil pour la publier comme une interwiew à distance. S'il la publie, ayez la bonté de la signaler à Drumont, Rochefort, Daudet et à tous vos amis; je désire qu'on sache dans toute la France l'effet que cet accord a produit ici. Les Anglais se sont acharnés

أن سموه نظرا نتأثيرمن يحيط به فيه كان بجهل مسؤولية الاستقبال الفخم الذي قدمه للكاتبة العدوة للانكامز التي هي مدام آدم ، وقد استرسلت في سيابهاوهددت عزيز مصر بوضع مستشار انكايزي بالمعية ليقود سموه في الطريق اللائق بمركزه . ظهرت هذه المقالة في يوما لجمعة . وفي صباح يوم السبت (أول أمس)كان رئيس النظار وناظر الخارجية في حضرة سموه بسراي عابدين وأبلغاه الى أي درجة من التأثر وصل اللورد كرومر : وبعد دقيقة قابل اللورد سموه وصار يشكوويئن من أن استقبال مدام أدم يعد بمثابة عمل عدائي ضــد انكاترا ... الخ ... الح . وقــد أجاب ســمو الخدوى بثبات عيب جنابه بأله يعرف مدام أدم من نحو شماني سنوات وأنه دعي الي منزلما في باريس وأن ماقام به نحوها ليس الأواجبا يتحتم عليمه نحو صديقة شخصية له ولجده . وبالجلة فقد أظهر دهشه من أن عملا بني على الادبواكرام الوفادة يؤوله الانكليز تأويلا سيثا. ولما رأى اللورد كرومر أنه لاوجــه للرد على هذا الجواب « officiellement » contre le Khédive à cause de la réception qu'il vous a faite. Lord Cromer lui a communiqué ces joursci une note du Foreign Office montrant le mécontentement du gouvernement Anglais de cet accueil fait à une illustre ennemie de l'Angleterre.

Je vous ceris à la hâte et vous prie de m'envoyer ce qu'on écrira de moi sur mon opinion quand elle sera publiée par l'*Eclair*. Si vous avez le temps, je vous serai très obligé de faire écrire à «l'Argus de la presse» de m'envoyer tout ce qui me concerne; car je n'ai pas son adresse. Mes hommages les plus respectueux à vos pieds et mon cœur, toujours, restera celui d'un fils bien dévoué.

Hotel Casino, San Stefano,

Ramleh, le 10 Mai 1904

Madame chérie

J'ai en le grand plaisir de recevoir ves lettres, votre excellent livre et de lire votre article à la *Libre Parole*, tout ca m'a donné un peu de cette gaieté qui s'en va hélas pour toujours peut-être; je ne peux pas me consoler de ce funeste المقنع حول الدفة الى موضوع آخر هو موضوعي فأنه قال إن علائقي بسموه جارحة للاحتلال وأنه ما كان يعتقد أن سموه يعطف عطفا كبيرا على عدو انكلترا الأكبر في مصر وقد أجاب الحديو كـذلك بكل وطنية قائلا : ﴿ أَنَّهُ لِيرِدُ عَلَى مطاعن الصحافة الانكائزية المشرب ري نفسمه في الحال والاستقبال في حاجة ليس فقط الى «مصطفى كامل» وحده بل الى ألف من مثل « مصطفى كامل ! » وأضاف سموه الى ذلك : « أنه من النرابة عكان أن تلقبه الجرائد الاحتلالية بالحدث بعد حكم طال اثنى عشر عاما وسن بلغت الثلاثين وأنوة لستة أيناءً ﴾ وعلى ذلك سكت اللورد وانتهى الائمر أن الجيم متشوفون لقراءة مقالتك (فرنسا ومصر) فأرجو منك أن تأمري بارسال عشر نسخ منها

والدتي تعانقك بكل جوارحها أما أخواني فأنهن يقبلن

مي يدك السكريمة

وماكانت الحادثة التي حدثت الا تأويل رؤياك التي وتعت قبيل سفرك من الاسكندرية »

accord anglo-français qui aura des effets désastreux pour notre pauvre pays et notre malheureux Khédive. Toutes les écoles de la terre ne peuvent plus attacher les Egyptiens à la France! mes compatriotes détestent aujourd hui la France plus que l'Angleterre elle-mème, je sais que c'est très cruel de vous dire cela, mais la franchise n'est-elle pas la base et l'âme de toute amitié? Je souffre doublement pour vous et' moi. Songez donc que la France est la première puissance de l'Europe qui ait sanctionné l'Occupation par un acte officiel! quelle humiliation pour les patriotes égyptiens et français!

Vous n'avez pas une idée de l'arrogance des Anglais avuellement; ils se moquent de nous "pauvres esprits" quiavons cru en la France; et ils ont raison de se moquer.

Avec cela ma situation porsonnelle devient très difficile et même grave. Tous mes ancions amis qui luttaient avec moi, égyptiens et français, sont, ou convertis à l'amitié anglaise, ou désespérés. Je suis à moi seul un parti qui a « القاهرة في ٢٨ مارس سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

لدى نبأ أزفه اليك. ذلك أن جلالة السلطان انهم على بنقب باشا وقد نشرته التلغرافاف الرسمية وجرائد الاستانة كافة. وأن سرور والدتى وأهلى وأصدقائى لعظيم والهانىء تتقاطر من كل صوب والوطنيون المصريون برون بعين السرود بلوغى هذا الشرف في سن الثلاثين ولو أن ذلك لا يهمنى أبذل الآن جهدى في وضع سفرعربى على اليابان ورقبها الحديث ووطنيتها لأنى أريد أن أبين للشعب كيف يرق واشجعه في عبودانه الحاضرة. وأكون ممتنا لك اذا تفضلت وأرسلت الى بيان الكتب التي يكن أن تغيدنى وكذلك مقالات الحرائد على الوطنية اليابانية »

د القاهرة في ١٥ ابريل سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

أساء الينا مسيو دلكاسيه كثيرا باتفاقه الانكليزى الفرنسي لات تعهدَ فرنسا بعدم مطالبتها بميعاد للجلاء دفنُ

les sympathies générales mais qui est seul. Je prévois même le jour, pas très loin, où les Anglais ne voudront plus que j'approche le Khédive.

Il va sans dire que je continuerai ma lutte jusqu'à la mort, mais que de tristesses et de chagrins!

Je vous écris ces choses pour vous personnellement, comme je dois tont dire à une mère qui me chérit et me comprend.

Je ne suis pas étonne de voir l'*Eclair* refuser mon article. Tout change en France pour nous et ce ne sera pas la dernière déception, je vous prie de le mettre dans votre « Parole Française» comme une lettre que je vous aurais adressée et de le faire reproduire par un journal comme l'*Echo de Paris* ou la *Libre Parole*.

**

Le Caire, le 29 Mai 1904

Madame chérie

Votre chère missive m'arrive au moment oû toute l'E-

« للمسئلة المصرية » وحكم علينا من قبلكم وقد كتبت الى مسيو « مو تتورجويل » رأيي لينشره كحديث على بعد الزار فاذا كان قد نشره فأرجو منك ان تلفتي اليه نظر « درومون » و « روشفور » و « دوديه » و جميع أصدقائك لاني أريد أن يقف الفرنسيون على التأثير الذي أحدثه عندنا هذا الوفاق

ان الانكايز أظهروا رسمياً حنقهم ضد الحديو بسبب الحفاوة التي قابلك بها . فقد أرسل اليه الاورد كروم، في هذين اليومين مذكرة من نظاره الخارجية الانكليزية يبدى فيها استياء الحكومة البريطانية من هذه المقابلة التي وجهث الى من اشتهرت بعداوتها لانكاترا ا

اني أكتب اليك على عجل وأرجو منك ان تبعثى الى عاسيكت على رأبي متى نشرته « لكلير » واني أشكر لك سلفا تفضلك اذا كتبت – وسمح لك وقتك – الى شركة قطع الجرائد (لارجوس) ان ترسل الى كل ما يخصنى لاني لمأعرف عنوانها. هدذا وأقدم الى رحابك واجبات

gypte parle de patrie et de patriotisme. Riaz Pacha, l'ancien président du conseil des ministres, qui a été sous son dernier ministère très anti-auglais, a prononcé un discours qui a indigné la nation toute entière; il a uniquement fait l'éloge de Lord Cromer et de l'Occupation devant le Khédive et toutes les sonmités des Egyptiens, c'était à la pose de la première pierre de l'école industrielle "Mohammad Ali" à Alexandrie. Il s'agissait d'une fête nationale, car c'est le peuple qui a fondé cette école par son argent et ses sous-criptions, et voilà que cet homme choisit cette occasion pour nous mortifier tons!

Mais "malheur est bon à quelque chose", toute l'Egypte a protesté; les journaux le Leva en tête, l'ont terriblement malmené, la presse anglophile l'a défendu mollement, tout en reconnaissant sa maladresse. Le mouvement patriotique né de cette affaire est grandiose, et l'Angleterre doit savoir que tous les accords de la terre ne lui donneront jamais l'âme de la chère Egypte.

الاحترام . وأن فؤادى ليبقى على الدوام فؤاد ولد مخلص للغامة »

«أوتيل كازينو سانستفانو · الرمل في ١٠مايو سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

حظيت بتلبقى خطاباتك وسنفرك النفيس وتلوت مقالتك في جريدة « لاليبر يارول » ولاجرم أن كلهذا قد. وهبني قليلا من ذلك الارتياح الذي ربما يزول الى الابد فأنه. ليس في وسمى أن أنسلي أمام هذا الوفاق الانكاييزي الفرنسي المشؤوم الذي سيكون من ورائه أسوأ النتائج على وطننا التمس وخديوينا السيء الحظكما أنهليس فيوسع جميم مدارس الممورة أذاربط المصريين بفرنسا بعد الآنء وان مواطني يكرهون اليوم فرنسا أكثر من انكلترا نفسها أتول ذلك وان كنت أعلم أنه من القساوة المتناهية أنأ قوله لكولكن البست الصراحة أساس كل مودة وروحها ? ابي أَتَّالُمُ ٱلمَا مَرْدُوجًا أَتَّالُمُ لَكَ وَلَى وَالَّا فَاذَكُرَى انْ فَرَنْسَا هِي

Je juge les événements assez importants pour faire un grand discours à Alexandrie ; je compte le prononncer mardi prochain, le lendemain matin, je vous enverrai une dèpêche ainsi concue "santé bonne" pour vous dire que le succès a été satisfaisant,

Je serai content de voir dans le Figuro une déprêche ainsi rédigée: « Moustafa Kamel, directeur du Lewa, a prononcé hier soir à Alexandrie devant une foule d'auditeurs un grand discours politique, l'orateur a affirmé que les Egyptiens s'attachent plus que jamais à l'idée de l'indépendance nationale; qu'ils flétrissent plus énergiquement tous ceux qui se font les servants des Anglais, et que par l'instruction et le développement intollectuel l'Egypte reprendra tôt ou tard sa place dans le monde». Je me ferai un plaisir de vous envoyer le discours.

S.A. le Khédive m'a parlé plusieurs fois de vous, hier encore où il est venu au Caire pour deux jours, il m'a demandé de vos nouvelles; je me suis permis de lui dire que

أول دولة صادقت على الاحتـلال بعقـد رسـمي ؛ ماأذل الوطنيين المصريين والفرنسيين! انك لاتدرين مبلغ تشامخ الانكليز في الوقت الحاضر . فأنهم يسخرون منابحن «صغار الاحلام » الذين اعتمدنا على فرنسا ولهم الحق أن يسخروا . وأذموقني الذاتي يصيرمع ذلكمن أصعب المواقف وأخطرها فأنجيع أصدتأئى المصريين والفرنسبين الذين كانوا يناضلون بجانبي أصبحوا اما أصدقاء للانكلىز أو يائسين واني أكوّن وحدى حربا من خوله عواطف القوم ولكنه بــــلا مؤازر وأرى كذلك اليوم القريب الذىفيه لا يود الانكليز أمداأن أقترب من الخديو . ومع ذلك فلا ريب في مداومتي الجهاد حتى الموت ولكن ما أشد آلامي وأحزاني الني ما أكتب هذا الا الى شخصك ليس الا.فان من واجبي أن أقص كل شىء على أم أعرتني وخبرتني.وان امتناع جريدة « لكلير » عن نشر مقالتي لم يدهشني لان كل شيء في فرنسا تغير ازاءنا وليس هذا آخر خسران فأرجو منكأن تنشرها في نشرتك « لامارول فرنسىز » كخطاب أرسلته اليك وان تستلخصه

vous lui offririez vous même votre dernier livre, lors de son passage à Paris en Septembre,

Il sait votre chagrin de tout ce qui est arrivé et son attachement pour vous n'à fait que grandir. Je lui transmettrai vos respects.

Je voudrais partir le 2 juillet, mais j'ai bien des choses à faire; ma tête donne le maximum de ce qu'elle peut donner et j'ai vraiment besoin de repos. Je vous ferai savoir prochainement la date exacte de mon départ.

Ma mère mandit la mer qui vous sépare toutes les deux, elle me parle de vous tous les jours et embrasse vos lettres; c est la tendresse en personne. Sa santé est meilleure maintenant et nous l'entourons de toute notre affection,

Je crains de vous avoir fatignée avec mes histoires. Au revoir, et permettez au plus fidéle des fils de déposer à vos pieds ses très respectueux hommages et l'expression de son inaltérable attachement.

جريدة مثل «ليكودوپاري» أو «لاليبرپارول»

« القاهرة في ٢٩ مايو سنة ١٩٠٤

سيدبى العزيزة

وصل الي مكتوبك والقطر بأجمه بذكر الوطرس والوطنيين لان رياض باشا رئيس مجلس النظار السابق الذي كان في وزارته وطنياً ألتي خطابا استاءت له الامة بأسرها. فانه خص اللورد كروس والاحتلال بالمديح فى وجه الحديو وأعاظم المصريين. وكان ذلك في المكان المعد لوضع الحجر الاول لمدرسة محمد على الصناعية عدينة الاسكندرية وماكان هنالته غرض الا الاحتفال بعيد أعلى لان الامقيمي التي أسست هذه المدرسة بما آكتتبت به لها من المال . ولكن اختار هذا الرجل هذه الفرصة ليؤلمنا جيما ! و «رب: ضارة نافعة » فان الامة بأسرها قد احتجت كما احتجت جميع الجرائد وفي مقدمتها اللواء الذي أشبعه تقريما. أما الصحافة الاحتلالية فأنها مع محاولتها الدفاع عنه قد اعترفت في الجلة بخطأه . وان الحركة الوطنية التي أتنجتها هــذه الحادثة لعالية

Alexandrie, le 9 Juin 1904

Madame chéric

Combien j'ai regretté que vous ne soyez pas la avant hier pour aimer davantage, si c'est possible, votre enfant. Devant plus de 4000 personnes j'ai prononcé mon discours, le succés est immense, le plus grand que j'ai eu : j'ai parlé pendant une heure et le Lewa a consacré deux pages pour publier le discours. C'est pour vous dire qu'il était le plus long et le mieux fait de tous les précédents. Toute l'Egypte est contente et les marques d'approbation me viennent de toutes parts. Après le discours de Riaz. il était indispensable que la jeune Egypte élevât la voix! Lord Cromer ne doit pas être content, mais je m'en....!

Je vous envoic le compte renduque j'ai donné à la presse et qui a été publié par tous les journaux, Vous trouverez aussi ci-joint la coupure de "l'Egyptian Gazette" qui 'a publié, après bien des efforts, la traduction anglaise. S'il vous plait, envoyez-la à Mr Stead qui doit être de retour الشأن. وليس على انكلسترا الا ان تدرك ان جميع اتفاقات العالم لا تمكناروح مصر العزيزة. وانى أجدا لحوادث داعية لا لقاء خطبة كبري في الاسكندرية ولذلك عزمت على القائما في يوم الثلاثاء المقبل. وسأرسل اليك في صبيحة اليوم التالى له تلفرافا هذا نصه : « الصحة جيدة » لينشك أن النجاح كان باهرا. وأنه يسرني أن أرى في « الفيجارو » تلفرافا هذا مضمونه :

« مصطفی كامل مدير اللواء ألتی أمس خطاباً سياسيا كبيراً في الاسكندرية على جم خفير من المصريين وقد أكد الخطيب أن المصريين يتعلقون الى الابد بفكرة الاستقلال الاهلى ويحتقرون بكل قواه جميع الذين يقدمون أنفسهم لحدمة الانكايز وأنه بالتعليم ونشر الادب تستعيد مصر عاجلا أو الحلا من كزها في الوجود »، وسأبعث اليك بنص الخطاب حادثني سنو الخديو مزاراً في شأبك وآخر مرة كانت أمس . اذ جاء ليقضي يومين في القاهرة وسألى عن أنبائك وقد رأيت أن أبلغ سموه أنك ستقدمين له شخصيا مؤلفك

du Transvaal.

Je suis obligé de retarder mon départ pour l'Europe jusqu'à la fin de Juillet; je passerai le mois d'Août, s'il plait à Dieu, en Suisse et serai à Paris au commencement de Septembre.

P.S. Ma lettre est courte, car je sens un mal de têté affreux.

Le Caire, le 16 Juin 1904

Madame chérie

Mille mercis pour votre charmante et encourageante lettre; ma mère est très heureuse de trouver que vous pensez bien à elle; mes frères et sœurs envient mon sort et voudraient être à ma place pour pouvoir vous voir bientôt.

Mon discours a produit une très grande sensation, tout le monde en a parlé pendant une semaine, les Anglais ont montré une grande fureur, et leurs journaux se sont mis à 'insulter lachement. Je suis bien fier d'être le seul homme

الحديث أثناء مروره بباريس في شهر سبتمبر. وأنه يعلم مقدار كدرك مما حصل وصلته بك لم تردد الا توثقا. وسأبلغه احترامك. أني أوبد السفر في الثاني من شهر يوليه ولكن لدى أعمالا كثيرة أبذل فما كل قواى ولذلك أراني في - حاجة عظمي الىالراحة وسأعلمك قريبا بتاريخ سفرى الحقيقي أَنْ وِالدِّني تسخط على البحر الذي يفصل احدا كما عن الاخرى وأنها تذكرك لي كل يوموتقبل مكاتيبك اما صحتها فالهااليوم أجود وكلنا يحيطها بمزيدالشغف . اخشى أن أكون قد المبتك بشؤوني. استودعك اللهراجيا أن تسمحي لاخلص الابناءأن يقدم لرحابك أسمى واجبات احترامه واكيد وفائه الذي لا يتبدل »

الاسكندرية في به يونيه سنة ١٩٠٤

لقد اسفت كثيرا لعدم حضورك اول امسحى يكون لا بنك منزلة عندك أكبر مما له لو أمكن ذلك . فقد ألقيت حطابي على اكثر من أربعة آلاف نفس بنجاح باهر لم أنلة في حياني اذ تكلمت نحوساعة وقد استغرقت الخطبة صحيفتين

insulté en Egypte pour son patriotisme.

Il m'a été très agréable de voir la dépêche dans le "Figaro", mille mercis, au moins qu'on ne dise pas que nous sommes morts!

Omar Sultan a tellement insisté avant son départ, pour me décider à le rejoindre que j'ai changé mes plans et que dans deux semaines je m'embarquerai de Port-Saïd, je serai à Paris le 10 Juillet, m'attendez vous?

Je viens de terminer le premier volume de mon livre sur le Japon. La raison capitale qui m'a poussé à le faire a été do profiter du courant de grande sympathie que mes compatriotes ont pour les Japonnais, pour leur dire que ces gens là ne sont si forts que parce qu'ils sont patriotes. Je crois qu'il aura un grand retentissement. Je ne me suis jamais fatigué autant que ces jours-ci.

En attendant le plaisir et le bonfreur de vous baiser la main et de vous présenter les tendresses d'un fils reconnaissant, je dépose à vos pieds mes hommages très respectneux. اللواء وهي أطول وأدق من سابقاتها. ومصر بأسرها مرتاحة اليها. وعلامات الاستحسان ترد الى من كل جانب وكان من الضرورى أن ترفع مصر الفتاة صوتها بعد خطاب « رياض » ولا بد أن يكون اللورد كرومر قد استاء ... ولكني لا أبالى . . !

أبعث اليك بالملخص الذى قدمته للصحف والذى نشرته جميعها ومعه تجدين قطعة الانجبسيان غازيت التى لم تنشر الترجمة الا بعد جهد جهيد فارسلها اذا شئت الى مسستر «ستيد» الذى لا بدأن يكون قد عاد من الترنسفال. انى مضطر الى. تأجيل سفرى الى أوروبا لغاية شهر يوليه. وسأمضى عشيئة الته شهر اغسطس في سويسرا وأكون فى باريس فى شهر سبتمبر

(حاشیه)جاء خطابی موجزاً لانی أشعر بألم شــدید فی الرأس »

« القاهرة في ١٦ يونيه سنة ١٩٠٤.

لك الف شكر على خطابك السار المنشط. والدتي تجد

Le Caire, le 23 Juin 1904

Madame chérie

J'ai reçu avec la plus grande joie, votre lettre du 17 courant. Votre enchantement de me voir réussir malgré le temps, l'énervement et les hommes, est un encouragement pour moi. Vous êtes la seule qui puisse me dire si je suis dans le droit chemin ou non. Mon âme se nourrit de patriotisme et sans lui je mourrais! la vie ne vaut pas la peine d'être vécue sans cet amour immense et puissant qui donne à l'homme toutes les consolations et toutes les joies, même dans le malheur, que dis-je, surtout dans le malheur ou ne peut trouver de force et d'espoir qu'en lui,

Votre enfant.

Le Caire, le 8 Juillet 1904

Madame chérie

Me voici à Naples la helle! j'ai en un temps splendide et une traversée très agréable. Mon petit frère Hassan est نفسها سعيدة اذ تفكرين فيها كثيرا. واخوتي وأخواتى يتمنون لو نالوا حظى ويودون أن يحلوا محلى ليتمكنوا من رؤيتك قريبا أحدث خطابى ضجة هائلة .وقد تحدث الناس به مسدة أسبوع أما الانكليز فقد أظهروا الحنق وأخذت جرائده تسبنى بكل دناءة. ولكنى أفتخر بأن أكون الوحيد الذي يسبفي مصر لوطنيته وقد سررت باطلاعي على التلفراف في الفيجارو. فألف شكر حتى لايقال اننا متنا

ألح على «عمر سلطان» كثيرا قبل سفر وليحملى على أن أدركه ولذلك غيرت خطة رحلتى اذ أبرح بور سعيد بعد أسبوعين وأكون في باريس في العاشر من يوليه فهل لك أن تنتظريني أ انتهيت من الجزء الاول من كتابي على اليابان والسبب الرئيسي الذي حملني على وضعه الرغبة في الاستفادة من تيارشعور مواطني المتجه بقوة نحو اليابانيين ولا بين لهم أن أولئك الرجال لم يكونوا أشداء الالانهم وطنيون . وفي ظني أن سيكون له رنين عال لا في ماعانيت نصبا مثل ماعانيت في هذه الايام . وانني مع انتظاري السرور والسعادة بلثم في هذه الايام . وانني مع انتظاري السرور والسعادة بلثم

conchanté, j'espère qu'il sera quelqu'un; l'Egypte, avant la famille, a hesoin d'hommes: toutes les lâchetés que nous constatons tous les jours nous montrent le peu d'hommes d'action que possède. hélast notre chère patrie.

J'ai terminé à bord la lecture de votre admirable et exquis livre, vous m'avez fait aimer et détester tous ceux que vous avez chéris ou adorés, je suis comme l'ami des uns et l'ennemi des autres. (4)

Enfin j'ai vecn avec vous en lisant votre livre et j'étais très henreux de trouver na "bien chère maman" si belle, dans sa jeunesse, si spirituelle, si aimée. Je n'ai pas lu cet ouvrage remarquable avec les yeux d'un fils seulement, je l'ai lu en critique attentif et je peux dire sans vous flatter qu'il est captivant, vous faites intéresser votre lecteur à tout. même au puits et à la route de votre "Bruyères".

Votre dévoué.

⁽¹⁾ Un volume des mémoires de Mme Adam :

بدك وتقديم حنو ابن معترف لك بالجميل أرفع الى رحابك فائق واجبات احترامي »

« القاهرة في ٢٣ يونيه سنة ١٩٠٤

سيدتي العزيزة

تلقيت بمزيد الفرح خطابك المؤرخ ١٧ الجارى . أن سرورك من رؤية نجاحى بالرغم من الزمن وخور العزيمة والرجال لتشجيع لشخصى . انك أنت الوحيدة التي تستطيعين أنباقى عمااذا كنت سائرا في طريق الرشاد أم لا . أن روحى تتغذى من الوطنية وبغيرها أفارق الدنيا . لانه لامعنى لحياة تقضى في غير هذا الفرام (غرام الوطنية)العظيم القوى الذي يهب المرء كل تسلية وكل نعيم حتى في شقائه . نعم وعلى يهب المرء كل تسلية وكل نعيم حتى في شقائه . نعم وعلى الخصوص في الشقاء فأنه لا يجد الأنسان قوة وأملا الا في هذا الغرام »

« ۸ يوليه سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

ها أنا ذا في نابلس (نابولي) البديمة 1 صادفني جو

Paris, le 16 Septembre 1904

Madame chérie

J'ai eu le plaisir de recevoir votre carte, j'aurais beauconp aimé aller chez vous le 25, mais ce jour la je serai à Londres. M. Stead m'a écrit qu'il m'attend le 23 courant et comme je tiens à le connaître, je compte quitter Parisjoudi prochain, le 22: je pense même préparer un discours pour le cas où il voudra réunir ses amis; si je le finis demain ou après demain je vons l'enverrai pour avoir votre opinion. De Londres j'irai à Berlin, puis à Constantinople.

Le 21 Septembre 1904

Madamo chérie

Vous êtes bien bonne pour moi, votre désir de me voir avant mon retour dans ma chère et malheureuse Egypte me comble de joie. Je devais aller directement de Londres à Berlin, mais pour remplir ce devoir qui m'est bien cher, n'oubliant pas que je vous en devrai comme de tant d'autres la زاه فأجتزت بحرا هادئا. ان أخى «حسنا» لفرح وأملى أن يصير رجلا لان مصر في حاجة الى رجال قبل العائلةوما لراه من أنواع الجبن كل يوم يدلنا على قلة وجو درجال العمل فيها. فما أسوأ بخت وطننا العزيز!

أتممت وأنا على ظهر الباخرة تلاوة مؤلفك النفيس الذى به جعلتى أحب أجباءك وأبغض بغضاءك وبالجلة فكانى عشت معك بقراءة كتابك هذا وكنت فى أهنأ سعادتى لرؤية «أى» العزيزة مؤثرة عالية الشأن في صباها. وماقرأت هذا السفر الجليل بعين الابن فقط ولكن بعين المنتقد ايضاً. وأصرح لك بلا محاباة أنه آسر. فأنك تجعلين قارئك يهتم وكل شىء حتى بيئر برويير وبطريقها المخلص لك »

« باریس فی ۱۶ سبتمبر سنة ۱۹۰۶

سيدتى العزيزة

حظیت بتناول بطاقتك وكنت أودكثيراً أن أقصد ساحتك في ٢٥ الجاري ولكني في هذا اليوم أكون في لوندره لان مستر ستيدكتب الى أنه في انتظاري يوم ٣٣

connaissance, je retournerai à Paris pour 48 heures, je vousécrirai de Londres et vous dirai ce que j'aurai fait avec Stead. J'avais un rhume tellement fort que je n'ai pas pu érrire mon discours; mais si Stead accepte de réunir ses amis, ça sera l'affaire de quelques heures.

Je vous envoie ci-joint une coupure de la *Libre Parole* qui pourra vous intéresser. Vous m'écrirez votre opinion sur mes déclarations ; j'habiterai à Londres (Cecil Hotel)

Daignez me permettre, madame chérie, de déposer à vospieds mes hommages très respectueux et l'expression de ma filiale affection.

10 ID

Londres, le 23 Septembre 1904

Madame ch'érie

La Manche a été assez bonne. J'ai vu ce matin M. Steade et nous avons causé longtemps, il m'a demandé un grand article pour "sa Revuo".

Je suis très content de trouver en Angleterre, pour mes-

وبما أنى أود معرفته فقد عزمت على براح باريس فى الثانى والعشرين وفى فكرى أن أعد خطبة لالقيها اذاجم اصدقاءه ومتى انتهيت من وضعها غدا أو بعد غدا أرسلها اليك لاقف على رأيك فيها .وسأبرح لوندره الى برلين ومنها الى الاستانة »

« ۲۱ سبتمبر سنة ۱۹۰۶

سيدي العزيزة

انك لجة العطف نحوى . وأن رغبتك فى رؤيتى قبل عودني الله مصرنا العزيزة التعسة تماؤنى فرحا . انه كان يجب على أن أذهب من لوندره الى برلين مباشرة ولكن قياما بتأدية واجب يعز على كثيرا سأعود الى باريس لاقضى ٤٨ ساعة وسأ كتب اليك من لوندرة شارحا ماعملته مع «ستيد» . غير ناس أنى مدين لك بكثير غيرها . أنى مدين لك بكثير غيرها . أصابنى زكام شديد لم أستطع معه كتابة الخطبة . ومتى قبل أصابنى زكام شديد لم أستطع معه كتابة الخطبة . ومتى قبل شيد » دعوة أصدقائه فان كتابتها لانستفرق بضعساعات أبعث اليك مع هذا بتصريحانى المنشورة في «لاليبريارول»

idées, un organe sérieux comme celui de M. Stéad.

Daignez me permettre, madame chérie, de déposer à vos pieds mes hommages très respectuenx et l'expression de monéternelle reconnaissance.

Berlin, le 4 Octobre 1904

Madame chérie

J'ai une bonne nouvelle à vous annoncer, mon frère Ali m'a télégraphié hier que le grand tribunal (cour d'appel) a confirmé le jugement de première instance annulant le mariage de ce triste journaliste dont je vous ai parlé; le mal est donc puni et j'ai la fierté de constater que nous avons des magistrats qui ne se laissent pas influencer. Ma joie est très grande et sachant que tout ce qui me fait plaisir vous réjouit, je me suis empressé de vous écrire. Je crois que cet homme qui a trahi la cause mationale ne pourra jamais se relever.

Le Berliner Tageblatt a publié ce matin, comme article

سيسل » . هذا واسمحى لى أيتها السيدة المحترمة أن أقدم لرحابك واجبات احترامي وأعرب لك عن عظيم ودى البنوى»

«لوندره في ٢٣ سبتمبر سنة ١٩٠٤

سيدتى المبجلة

كان بحر « المانش » هادئا وقدزرت اليوم مسيوستيد وتحادثنا مليا وطلب منى رسالة مطولة لينشرها في مجلته وانى ليسرنى السرور كله أن أجد فى انكلترا صحيفة مهمة كمجلة مستر ستيد تنشر أفكارى . هـذا واسمحى لي أن أقدم لرحايك .... »

«برلین فی ۽ آڳيتو پر سنة ۽ ١٩٠*٠*

سيدتى المحترمه

أزف اليك نبأ عظيما . أرسل الى أخى « على" » أمس اشارة برقية بأن محكمة الاستئناف أيدت حكم أول درجة القاضى بابطال زواج ذلك الصحافى المسكين الذي حدثتك عنه. وعلى الباغي تدور الدوائر . ومما يرفع قدرنا أن لدينا قضاة لا تؤثر فيهم المؤثرات . ولعظيم فرحى وعلمى أن

de fond, une interwiew avec moi sur les questions Egyptiennes et musulmanes, j'ai dit que la liberté de l'Egypte restera notre "Delenda Carthago", on me dit que tout le monde a lu cet interwiew avec grand intérêt et que beaucoup de correspondants étrangers l'ont télégraphié à leurs journaux.

Je pars ce soir pour Budapest, écrivez-moi à "Hungaria Hotel", vous savez le grand bien moral que vos lettres me font, venillez donc être prodigue avec moi !

Si vous voyez le colonel Marchand, dites lui, s'il vous plait, combien je l'aime et combien je pense à lui; il peut êtresur qu'il a en moi un de ses plus dévoués amis.

Je dépose à vos pieds mes tres respectueux hommages et l'expression de monéternel attachement.

Constantinople, le 14 Octobre 1604

Madame chérie

J'ai été heureux de recevoir votre chère lettre envoyée

ما يسرنى يشرح فؤادك أسرعت الى مكاتبتك.وفى اعتقادي ان هذا الذي خان المسئلة الوطنية لا تقوم له قائمة

نشرت جريدة « برلينرتاجبلاط » في هذا الصباح مقالة افتتاحية تتضمن حديثا معي على السبائل المصرية والاسلامية قلت فيه إن حرية مصرستيق ما دام مبدأ « لتسقط قرطاجنه» وقد علمت أن الاقبال على تلاوة هذا الحديث كان عظيما وأن الكثيرين من مكاتبي الصحف الاجنبية أرسلوه تلغرافياً الى جرائدهم

أسافر هـذا المساء الى بودابست فا كتبى الى بعنوان « فندق هنفريا » وتفضلي على بالمريد من خطاباتك فانكأعلم بتأثيرها الادبي في نفسى او بلغى «مرشان» عنى – عند ما ترينه عشيئة الرحمن – ابى أبجـله كثيرا وأفكر فيه طويلا وليعتقد في أحد أصدقائه الاكثر اخلاصا . هـذا وأقدم . . »

«الاستانة في ١٤ اكتوبر سنة ١٩٠٤٪

سيدتى العزيزة

سعدتأمس بتلقى كتابك العزيز المرسل الى بودابست

à Budapest, hier ici. Comme ça m'a fait plaisir de voir que vous êtes toujours avec moi et que deux cœurs sincères ne peuveut jamais tomber en désaccord.

Le Khédive a vu à Constantinople Pierre Loti, c'est lui qui me l'a dit, il lui a dit combien il a regretté de no pas avoir pu aller vous voir et lui a donné rendez-vous pour l'année prochaine chez vous, Loti a été charmant avec moi comme toujours. L'histoire du Kaik est une invention odieuse. Ce sont des Turcs qui lui ont préparé le sien et il est comme tous les autres, un peu plus beau peut-être. J'ai vu le grand Vizir qui a été plus que gentil pour moi, et de tous les grands personnages j'ai reçu le meilleur accueil,

Votre enfant le plus tendre et le plus dévoué vous baise respectueusement la main et vous prie de penser à lui.

Le Caire, le 28° Octobre 1904

Madame chérie

Je suis arrivé au Caire lundi dernier 24 courant et le

وسررت من كونك معي أيماكنت لان قلبين متحدين لا عكن أن يصل الشقاق اليهما. أخبرنى بييرلوتي ان الخديو قد استقبله هنا وأعرب له عن أسفه لعدم تمكنه من زيارتك وواعده اللقاء بساحتك في العام المقبل. ولوتى دائما طلق الحيا معي ومسئلة « الزورق » لم تكن الا مجونًا فان الا تراك قد أعدوا له زورقي الذي ربما امتاز عن غيره قليلا. قابلت الصدر الاعظم وأظهر لي مزيد لطفه وكذلك حالي مع جميع كبار القوم هنا. هذا وابنك الرحيم المخلص يلتم بكل احترام يدك. ويرجو منك أن تفكري فيه »

« القاهرة في ٢٨ اكتوبر سنة ١٩٠٤

سيدتى المزيزة

وصلت الى القاهرة يوم الاثنيين الماضى ٢٤ الجاري وأول عمل عملته كان ارسال مكتوب للخديو أعرب له فيه عن قطع عملاقاتي بالسراى وقد اشتغلت به الصحافة جيمها وجريدة « ليجبت » التى تنشر بالفرنسية والانكليزية والتى طالما هجتنى أنصفتنى وصوبت عملى وكذلك

premier acte que j'ai fait était d'envoyer une lettre au Khédive lui annonçant la rupture de mes relations avec le palais. Toute la presse d'Egypte s'occupe de la question e l'Egypte, un journal qui se publie en Français et en Anglais et qui a toujours été contre moi, m'a rendu justice et a trouvé que j'ai très bien fait.

Les journaux anglais ayant parlé de cette rupture, je désire que les journaux français en parlent.

Vous pouvez dire ce que j'ai fait, jusqu'aujourd'hui, mon dévouement à ma cause, la dégradation de mon frère Ali, par les Anglais, ma persévérance dans ma conduite patriotique.

Enfin faites ce que vous jugerez bon et utile, le moment actuel est le plus important de ma vio, c'est la voie de la grande indépendance et de la grande lutte que j'ai prise et bieu m'aidera, j'en suis certain. Je dépose à vos pieds l'expression de ma très respectueuse affection.

ذكرت الجرائد الانكايزية هذا التقاطع وأود أن تذكره الجرائدالفرىسية فيمكنك أن تذكرى ماتعلمينه عن اخلاصى لمسئلتنا وتجريد الانكايز أخى على من رتبه ومداومتى على منهجى الوطنى. وعلى كل حال فقولى ماتستصويينه فان اللحظة الراهنة أهم لحظة من حياتى فانى اتخذت طريق الاستقلال التام والجهاد الكبير ووثوقى عظيم بعون الله . وفي الختام أقدم لرحابك ....»

Le Caire, le 18 Novembra 1904

Madame chéric

J'ai eu la joie de recevoir vos deux et charmantes lettres avec le mot de Sardou. J'étais si content de voir que vons approuvez ma conduite: ma lettre a produit dans tout le pays une énorme sensation, mes ennemis ont vonlu l'exploiter contre moi comme un acte de haine contre le Khédive, mais l'attitude si correcte que j'observe à son égard, comme c'est mon devoir, les a désarmés. Je crois que son Altesse ne comprend pas que j'ai fait un acte d'abnégation, mais avec le temps il comprendra.

Je ne voulais pas un article délavorable à S.A. jamais !

Je voulais seulement expliquer l'importance de l'acto et
montrer que j'ai sacrifié une position brillante pour être libre et indépendant. On est d'accord ici, même parmi les Anglais, que cette rupture avec le Khédive est de nature à me
donner une place à part et une grande autorité; tant que
cette flamme patriotique me nourrit et me soutient, je me
crains rien, ni personne. Le Leuu prend hoaucoup de développement et ses assaires s'améliorent tous les jours; je ma-

. « القامرة في ١٨. نوفير سنة ١٩٠٤

سيدتي العزيزة

. فرحت بتناول مكتوبيك الســـارين مع كلة (سردو) ولقد سرتني موافقتك على سلوكي فأن خطابي قد أحدث في أرجاء البلاد ضجة هائلة وقد أراد أعدائي أن يستعملوه ضدى باعتباره عمللا عداثيا ضد الخديو ولكن المهج القويم الذي اتبعتة ازاء سـموه –كما يقتضيه واجي – أخفق به مسمام . وأني أعتقد انه لم يدر مخلد سموه أني عملت هــــذا تنحيا وسيحقق له الزمن كل شيء وما اردت أنأ كتب مالا برضي سموه .كلا! واكمني أردت أن أفصح عن خطورةً الحادثة وأرهن على أنى أضحى مركزا ساميا لاكون حراً ومستقلاً وكل الناس هنا متفقون – حتى الانكائز أنفسهم _ على أن الابتعاد عن الخديو من شأنه أن يجلل . لى مركز خاصا وسلطانا كبيراً. وطالما تغذيبي وتؤازرني هذه الشملة الوطينية فأنى لا أهاب شيئًا في الوجود ولا احدا أخذاللواءفي الانتشار السريع وشؤونه تزداد تحسينا كليوم

donne à lui complétement.

J'ai lu avec plaisir les articles de Marchand au Figaro: comment se fait-il qu'il n'ai pas encore répondu à ma lettre concernant la politique française en Egypte? voudriez-vous avoir la bonté de la lui rappeler, je crois qu'il ferait un grand plaisir à tous les Egyptiens en le faisant.

Je dépose à vos pieds mes très respectueux hommages et reste votre fils bien dévoué

Le Caire, le 16 Décembre 1904

Madame chérie

Votre bonne lettre et vos encouragements m'ont fait du bien.

l'assiste hélas au plus terrible des spectacles, à la chute de mon pays! et si je ne peuvais pas crier tous les jours ma profonde douleur, je crois que je serais déjà mort.

C'est une bien lourde tâche que celle de lutter contre le temps, les événements et les hommes! ce qui me terrifie surtout, c'est l'abaissement moral de ceux qui auraient du être les plus dignes et les plus courageux; ne prenez pas ces paroles pour du découragement; non! c'est simplement de

وأنى منهمك في عمله كل الانهماك

تلوت بسرور رسائل « مرشان » فى الفيجارو . وماالذى أشغله حتى لم بجب الى الآن على كتابي الخساص بالسياسة الفرنسية في مصر ﴿ فهل لك أن تنفضلى بتذكيره به فانه يسر جميع المصريين كثيرا اذا حقق الرجاء . أقدم الى رحابك واجبات احترامى وأبقى ابنك المخلص للناية »

« القاهرة في ١٦ ديسمبر سنة ١٩٠٤

سيدتي المزيزة

ما أحسن تأثير مكتوبك وتشجيعاتك في ا انى أحضر مشهدا من أفظم المشاهد. ذلك هوسقوط وطنى ا ولوكنت لا أستطيع تنفس الصعداء كل لحظة لقبرت من زمن بعيد الله لمن أشق الاعمال الربجاهد المرء ضد الزمن والحوادث والناس ! وليس هناك شيء يؤلمني أكثر من الانحطاط الادبي الذي استولى على أولئك الذين كان يجب عليهم ان يكونوا أكبر الناس شما وشهامة الا تتخذى من هذا دليلا على الفتور ولكنها زفرة متاً لم إفاتي ما زلت ولن أزال أبذر

la tristesse.

Je continue et continuerai toujours à semer la bonne semence, à personnifier " l'espoir malgré tout," et à ne pas laisser oublier l'Egypte d'hier et celle de demain.

Ma famille se porte très bien et nous parlons souvent de vous.

Le Caire, le 30 Décembre 1904

Madame chérie

Il m'est très agréable de venir vous présenter mes meilleurs souhaits pour le nouvel an. Je prie le bon Dieu de vous accorder tont ce que mérite une grande ame généreuse, bienfaisante et noble.

Ma mère vous embrasse de toute sa tendresse et vous prie de penser à elle quelquefois ; sa santé est assez bonne et nous n'avous pas d'inquiétude cette année ; elle vient de vous envoyer des dattes qu'elle aime particulièrement,

Mes affaires marchent très bien, quoique ma santé laisse à désirer. La situation de mon pays, le triomphe de l'Angleterre et l'avilissement de quelques amis m'ont beaucoup affecté. Je suis soutenu maintenant par cette seule idée que البذار الصاحُ وأمثل الامل الحي بالرغم من كل شيء حتى لا تنسى مصرنا في الامس وفي الند

> أهلي في صحة جيدة وغالباً لذكر شمائلك » « القاهرة في ٣٠ ديسمبر سنة ١٩٠٤

سيدتى العزيزة

يروقني أن أقدم اليكأجل أماني بحلول العام الجديد وأدعو الله الكريم أن يهبك من لدنه ما تستحقه نفس كبيرة كريمة بارة شريفة . وكذلك والدتى تعانقك بكل حنان وتسألك أن تفكرى فيهاولو أحيانا . اماصحها فحيدة وليس عندنا ما يشغلنا همذا العام وترسل اليك همدية من بلح تميل اليه بنوع خاص

ان أعمالى تسير سيرا حسنا ولو أن صحتى لم تكن كذلك فأن حالة وطنى وظفر انكلترا ودناءة بعض الا صدقاء أثرت في كثيرا وانى أندرع الآن بهذه الفكرة الوحيدة وهي أن في زوالى في الوقت الحاضر زوالا للاحتجاج والوطنية وأملى أن الله لا ينسانى . ان حالة مراكش تهم الجميع هنا والاراء

ma disparition à présent serait celle de la protestation et du patriotisme; j'ai la convictoin que Dieu ne m'abandonnera pas.

La situation au Maroc intéresse tout le monde ici. On est unanime à dire que l'Angleterre vous a entrainés vers un abime et que ce sont ses propres agents qui conseillent au Sultan de vous résister. J'ai toujours été convaincu que vous n'aurez jamais le Maroc sans une expédition militaire. M. Delcassé a donné à son pays un joli cadeau!!!

Mais co qui est navrant, c'est la ..... lacheté et le règne de l'utilitarisme qui dominent en France actuellement. Je ne comprends pas vraiment comment une nation comme la vôtre peut subir le joug du gouvernement actuel. Ce n'est pas seulement en Egypte, hélas, que les hommes sont tombés si bas.

Je dépose à vos pieds mes hommagos très respectueux et l'expression de ma profonde affection filiale.

Le Caire, le 13 Janvier 1905

Madame chérie

Votre chère lettre est arrivée, et elle a rempli de joie le

متحدة على أن انكلترا ساتتكم الى هاوية وأن وكلاء هاالرسميين هم الذين ينصحون السلطان أن يقاومكم وكان اعتقادى دائما أنكم لاتستولون على مراكش بلا تجريدة حربية وبذلك أهدى المسيو دلكاسيه بلاده أظرف هدية الا ولكن الشيء البكي أن دولتي الجبن والمنفعة همااللتان يحكمان فرنسا الآن واني لا أدرك يقينا كيف أن في قدرة أمة كأمتكم أن تتحمل نير الحكومة الحاضرة . وأقول لك آسفا أنه ليس في مصر وحدها تهوى الرجال الى أسفل سافلين

هذا وأقدم لرحابك . . . »

« القاهرة فى ١٣ يناير سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

ورد كتابك العزيز وقد ملاً قلب والدتى فرحاً . أنها كانت أمس وأول أمس في مرض شديد هي الحي الوافدة (الأنفلوينزا) التي زارتها كمادتها . ولكنها اليوم أحسن وهي تحس بارتياح كلا رأتك تفكرين فيها . أما أنا فليس في وسمى أن اشكرلك طبيتك المتزايدة نحوى فأن تشجيعاتك

cœur de ma mère. Elle était très malade hier et avantbier, l'influenza lui a fait sa visite habituelle, elle est mieux aujourd'hui et se trouve ravie de voir que vous pensez à elle.

Moi, je ne saurai jamais vous remercier pour tant de bonté, vos encouragements me vont droit au cœur, et, croyez le, je resterai jusqu'à la mort le porte drapeau de l'independance; je vis de mes sentiments et sans ce seu sacré qu'est le patriotisme, je ne pourrais pas exister,

J'ai lancé dimanche dernier, à l'occasion de l'auniversaire de l'avénement au trône du Khédive, une idée magnifique; celle de fonder au Caire une université nationale portant le nom du grand Mohammed Ali; tout le monde parle de ça, rien que de ça et je vous envoie ci-joint la traduction de mon article paru dans le Journal du Caire et quelques commentaires, y compris un article du prince Haïdar : c'est le seul prince qui ait appuyé l'idée. Je n'ai qu'un but ; celui de persister dans lavoie que j'ai prise et que je crois la meille re

Je dépose à vos pieds mes très respectueux hommages et reste votre fils bien reconnaissant.

تصل مباشرة الى قلى واعتقدى أنى أبقي حتى المات حاملاً لواء الأستقلال ادَأجد حياتى في شعوري وبغير هذه الشعلة المقدسة شعلة الوطنية لا أستطيع البقاء أبدا .

أنى نشرت يوم الأحمد الفائت فكرة باهرة بمناسبة عيد ارتقاء الخديو على العرش هي تأسيس جامعة وطنية في القاهرة باسم « محمد على الكبير » ولاحديث للناس في غيرها وهاهي ترجمة المقالة التي نشرها « لوجورنال دوكير » مع بعض تعليقات عليها ارسلها اليهك ومن ينها مقالة للأمير «حيدر» وهو الأمير الفريد الذي عضد الفكرة. هذا وليس لى الا مقصه واحد هو الثبات في المسلك الذي سلكته والذي اعتقد أنه الأصلح وفي الختام أقدم لرحابك .....»

Le Caire, le 20 Janvier 1905

Madame chérie

Presque tous les journaux ont consacré à ma proposition de fonder une université nationale, des articles élogieux et approbatifs, je vais en faire une brochure pour activer le zèle des princes de la famille Khédiviale et des riches.

Ma santé est très bonne, heaucoup meilleure qu'en Europe, malgré la grande somme de travail que je fournis. Il m'a été agréable d'apprendre par un de mes meilleurs amis que le Khédive, appréciant dernièrement ma conduite, a dit : « la botte de Moustafa vaut toujours mieux que les têtes de tous ces gens-là». Je continue ma politique en étant très correct envers lui, je ne désespère pas de le voir reconnaître prochainement qu'il a été injuste envers moi.

J'ai longuement pensé à vous hier et aujourd'hui, c'est justement le 19 Janvier de l'année dernière que je vous ai reçue à Alexandrie par une belle journée, et que vous avez ensoleillé le bal de son Altesse. Ab! comme votre arrivée dans cette pauvre Egypte remplissait mon cœur de joie! je me sépare ce soir de mes compatriotes qui se rendent au bal d'Abdine, je me demande si un peuple opprimé et hu-

« القاهرة في ۲۰ يناير سنة ۱۹۰۵

سيدتى العزيزة

نشرت كل الجرائد تقريباً مقالات كلها مديح وثناءعلى التراحى تأسيس جامعة وطنية وسأجمها في كراسة لأستحث همة أمراء اليب الخديو والاغنياء

صحتی جیدة جداً وهی أحسن منها فی أوروبا بالرغم من العمل الكثير الذی أوديه وقد راقنی ماعلمته من أحداً صدقائی من أن الخديو قدر أخيراً سلوكی حق قدره وقال ! « أن حذا، مصطنی لا ثمن من رؤوس الآخرین » . وسأداوم علی سیاستی مع المحافظة بكل دقة علی حقوقه . ولن أیأس أبداً من أن أراه قریباً معترفا بأنه كان مجعفابی ا

فكرت فيك طويلا أمس واليوم اذ في مثل هذا اليوم الصحو التاسع عشر من شهر يناير استقبلتك العام الماضى في الاسكندرية وقدراً يتك من المرقص الخديوى كالضوء من المسمس ؛ وكان قلبي مملوءاً بالحبورلقدومك مصر ناالاسيفة ؛ أما الليلة فانى بعيد عن مواطنى الذين أموا مرقص عابدين

milié a le droit de se réjouir.

J'ai une bonne nouvelle à vous annoncer: mes ennemis travaillaient muit et jour pour décider la propriétaire de ma maison à m'obliger de payer le double du loyer ou de la quitter; je suis arrivé à les vaincre et à conclure avec cette brave dame un bail pour 12 uns; je suis donc bien tranquille pour cette belle et unique installation que j'aime tant!

Marchand a été très gentil avec moi il doit vraiment avoir pour moi une sympathie égale à celle que j'ai pour lui. Il m'a écrit, une lettre de 12 pages en réponse aux souhaits que je lui ai adressés ; je vais lui écrire maintenant pour le remercier et lui dire combien je l'aime et qu'il doit me considérer comme son ami le plus sur,

Tout est tranquille ici, mon école et mon journal marchent à merveille, le tirage augmente. Grâce aux soins particuliers que je donne au *Lewa*, il est devenu le seul organe patriotisme et le plus considéré de tous les journaux.

Ma mère est complètement rétablie et vous embrasse de toutes ses forces. Quant à moi, je reste le plus reconnaissant des fils et le plus éternellement dévoué, à vos pieds. وأنى أنساءل عما اذا حق لأمة مظلومة ذليلةان تقيم أفراحا ! أزف اليك نبأ مفرحا ذلك ان اعدائى كانوا يعملون ليل نهار ليحملوا صاحبة الدار التي أسكنها على ان تطالبنى بدفع صعف الأجر أو أبرحها ولكنى أوتيت فصرا عليهم اذ استأجرتها من هذه السيدة الباسلة لمدة اثنى عشر عاما وعلى خلك هداً بالى على هذا المكان اللائق الوحيد الذي أصبو اليه كثيراً!

أظهرلى «مرشان» لطفاكبير اوما عنده من العطف بجب أن يكون معادلا لماعندي عليه فقد كتب الى كتابا بلفت صحفه اثنتي عشرة ردا على معابدتي له وسأكتب اليه خالا لاشكره وأعرب عن مقدار حي له ليعتبرني أوفى أصدقائه

السكون هناعام ومدرستى وجريدتى تسيران كالساعة وما يطبع من اللواء فى ازديادتهما لما ابذله من العناية فيه وقداً صبح صوت الوطنية الوحيد والاكثر اعتبارا من جميع الصحف لبست والدتى ثوبا قشيبا من الصحة وتضمك اليها يجل قواها. اما أنا فلا أزال أكثر الابناء اعترافا ما لجيلي ....»

Le Caire 3 Février 1905

Madame chérie

Je trouve comme vous que l'hygiène morale est plus nécéssaire au corps que l'hygiène physique. Ma rupture avec le Khédive m'a appris beaucoup de choses, et mon jugement sur les hommes a complétement changé. J'ai vu, on effet, que parmi ceux qui m'entouraient il y en avait beaucoup qui m'aimaient pour mon influence et qui m'ont maintenant abandonné; je ne les regrette pas, bien au contraire! rien ne peut être nuisible à un homme d'action et de grands senti ments comme les fausses amitiés.

Le Khédive m'a envoyé prier par quelqu'un de le défendre contre un homme qui l'a bassement attaqué; je l'ai fait pour lui montrer ce qu'est mon caractère. Certains princes de la famille Khédiviale prétendent que je ne les respecte pas assez; sachant cela, je me suis décidé à ne jamais les saluer. Je crois ne pas me tromper en refusant la plus simple des politesses. Il est temps pour nous autres, vaincus, opprimés et trahis, de ne plus estimer que la valeur et les bonnes actions.

J'ai clôturé le mouvement de presse sur l'université par un article que je vous envoie ci-joint. Tout le monde ap« القاهرة في ٣ فبراير سنة ١٩٠٥

سيدتي العزيزة

أني أحدمثلك أن دولة الشعور الزم للجسوم من دولة القصور. فأن مقاطعتي للخديوعلمتني أموراً كثيرة وتغير بالمرة حكمي على الرجال فقد رأيت الكثيرين ممن كانوا حولى ما كانوا عيلون الا الى جاهى اذ أنهم اليوم هجروني . ولست بآسف عليهم بل أنا على العكس من ذلك لانه لا شيء يعود بالضرر على رجل العمل ذي الشعور الكبير مثل الصداقة المصنوعة : أرسل الى الخديو على لسان أحدهم يسألني الدفاع عنه ضد امرئ طعن عليه مخسة وقد دافعت لا بين له خلق. وبعض أمراء البيت الحديوي يدّعون اني لا أحترمهم كما ينبغي وما علمت ذلك حتى عزمت على ان لا أقرئهم السلام أصلا واعتقادي أني مصب في هذا . لانه لا يصح أن محترم غير قيمة ألمرء الأدبية والاعمال الحسان في هذا الزمن الذي فيه نحن معشر المقهورين المظلومين المفدورين

انى اختتمت حركة الصحافة على مشروع الجامعة بمقالة (١٢) prouve hautement cette idée, mais désespère sincérement de la famille Khédiviale. Je vais réuniren une brochure toutce qui a été écrit sur cette idée et l'envoyer au Khédive, auxprinces et à tout le monde riche.

Hussein Wassif Pacha a été très chic dans cette affaire. il m'a écrit une lettre où il m'a dit [être prêt à verser 1000-livres égyptiennes (25000 f) le jour où un comité se formera: pour ouvrir une souscription nationale destinée à l'Université; Omar Sultan a promis la même somme, attendons-les princes!!!

Je crois que vous réjouirez le Khédive, les patriotes égyptiens et toute l'Egypte intellectuelle en écrivant au Gauloisou au Figuro (c'est le Figaro qui est très lu ici) un grand article sur le centouaire du grand Mohammad Ali, ses relations avec la France, son œuvre et l'avenir de l'Egypte; si vous terminiez avec l'idée de l'Université, je suis prêt à vous envoyer tous les renseignements que vous voudrez. Un pareil article ferait un grand effet ici et montrerait à tous que vous n'avez pas oublié l'Egypte et les Egyptiens.

Mon journal gagne du terrain tous les jours. De ce côté je suis très content. Qu'avez vous dit du bail de 12 ans que j'ai fait avec la proprétaire de ma maison?

أرسلها اليك مع هذا . والناس جيما موافقون استحسانا على هذه الفكرة لكن لا أمل لهم في الاسرة الخديوية وسأجم كل ما كتب عليها في كتيب وأرسله للخديو والامراء وكل غنى .وقد وضع حسين باشا واصف نفسه أحسن موضع آزاء هذا المشروع فقد كتب الى يقول انه مستعد ليدفع ألف جنيه مصرى (٢٦ ألف فرنك) في اليوم الذي تتألف فيه لجنة لافتتاح اكتتاب وطنى بخصص للجامعة .وكذلك وعد عمر سلطان عبلغ كهذا . أما الامراء فاني معهم لمن الصابرين

انى أعتقد انك تسرين الحديو والوطنيين المصريين ومصر الادبية اذا كتبت مقالة كبيرة في الجولوا أو فى فى الفيجارو (وهو الاكثر انتشاراهنا) موضوعها عيد «محمد على الكبير» وعلاقاته مع فرنساوهمله ومستقبل مصر وتختيبها بفكرة «الجامعة» واني مستعد لان أرسل اليك كل ماتريدينه من المعلومات. لان مقالة كهذه تحدث تأثيرا كبيراهنا وتظهر للجميع انك مانسيت مصر ولا المصريين جريدتى تزداد انتشارا على مر الايام وهو مايسرنى

Ma mère a eté très henreuse de votre lettre, son affection pour vous augmente tous les jours.

l'espère que vous m'écrirez beaucoup et en attendant, je dépose à vos pieds mes bommages très respectueux et l'expression de mon obéissance filiale.

P.S. Loti ne m'écrit pas; je lui ai télégraphié pour demander des nouvelles de sa santé, rien ! qu'y a-t-il ?

Le Caire, le 16 Février 1903

Madame chérie

Je suis content de voir le Khédive vous remercier par l'intermédiaire de Haïdar, il a dù comprendre par votre lettre que notre brouille n'a rien changé de vos sentiments envers lui.

Lord Cromer inspecte le pays et fait un acte de souverain; il est allé dernièrement haranguer les notables à Fayoum et tenir le langage du maître. Cette façon d'affirmer la puissance britannique en Egypte nous a profondément blessés, et si j'étais le Khédive d'Egypte, je serais mortifié. J'ai montre, par une série d'articles courageux ce qu'il y a de contradiction entre les actes et les paroles dé Lord Cromer, et le

جدا وما قولك فى تجديد ايجاردارى مع ربتها اثنى عشرعاما اسرت والدى كثيرا من كتابك وميلها اليك يزدادكل يوم. وأملى ان تكتبى الى كثيرا. هذا وأقدم لرحابك .. » (حاشية) « لوتي » لم يكتب الى وقد أرسلت اليه تلفرافا لاقف على حالته الصحية . فهل فى الامر شيء ال

« القاهرة في ١٦ فبراير سنة ١٩٠٥

سيدتى المزيزة

سررت لشكر الخديو اياك بواسطة « الامير حيدر » ولا بدأن يكون قدأ درك من خطابك أن ماحصل بيننا لا يؤثر على احساساتك نحوه. اللورد كرومر يتجول في البلادمفتشا جاريا مجرى الحاكم. فقد ذهب أخيرا الى الفيوم وخطب في أعيانها بلهجة الآمر. وان هذه الخطة التي تقوى الدولة البريطانية في مصر قد آلمتنا أشد الآلام ولو كنت خديو مصر لتألمت كثيرا. وقد أبتت في سلسلة مقالات كلها جرأة التناقض بين أفعال اللورد كرومر وأقواله وبذلك كان اللواء الجريدة الوحيدة التي عرفت كيف تسقط خطاب اللواء الجريدة الوحيدة التي عرفت كيف تسقط خطاب

Lewu fut le journal unique qui ait su faire crouler à terre le discours du proconsul britamique : il est plus que furieux contre moi, mais, avec l'aide de Dieu, je continuerai mon chemin sans peur. En voyant la lâcheté des grands, je me sons plus grand qu'eux et la réunion de mon patriotisme et de ma dignité me donne une force colossale.

Soyez tranquille de mon côté, vons serez toujours fière de votre fils; mais plaignez avec moi le pauvre Khédive et pleurez avec moi le sort de ma chère patrie, si toutefois il vous reste encore des larmes qui n'ont pas été versées sur la triste France.

Je vous baise bien respectueusement les deux mains.

votre enfant reconnaissant.

Le Caire, le 3 Mars 1905

Madame chérie

Je n'ai pas reçu de vos nouvelles depuis deux semaines; ne me privez pas de vos lettres si longtemps, vous savez qu'elles me donnent une grande joie au milieu de ma détresse patriotique,

Je vous quitte, vu ma grande fatigue et dépose à vos pieds

المتمدالبريطانى . وهو فى حنى عظيم على ولكن بمعونة الله سأستمر فى طريقي ولا خوف . اني عند ما أرى من الكبراء جبنا أشعر بأنى اكبر منهم . وان اجتماع وطنيتى وكرامتى ينفخ فى روحا عالية فاطمئنى بالا من جهتى وستحجبين على الدوام بابنك واشتكى معي الخديو البائس وابكى كذلك حظ وطنى العزيز اذا كان فى عينيك دمع لم يسكب الى الآن فى سبيل فرنسا الحزينة .

وبكل احترام يقبل يديك

ابنك المعترف بالجميل »

« القاهرة في ٣ مارس سنة ٥ . ١٩

سيدتى العزيزة

ما وقفت منذ أسبوعين على أنبائك فلا تحرميني من مكاتيبك طويلا. لانك أعلم بما تبعثه في نفسي من الارتياح في وسط هذا الجهاد الوطني

هذا ولا أطيل الكلام لنصبي وأقدم الى رحابك ... »

mes hommages très respectueux et reste le plus dévoué devos enfants.

Le Caire, le 9 Mars 1905

Madame chérie

Votre lettre du 26 février est arrivée avec le paquebot italien« Cairo» qui a sombré à Alexandrie — une partie du courrier a été sauvée et votre lettre est avec elle, ça m'a fait un grand plaisir, car, quoique je ne sois pas bien fataliste, j'y ai vo une preuve divine de la solidité de notre amitié.

Mon état moral est plus que satisfaisant, je travaille et trouve dans l'action et la lutte la plus belle consolation. Dieu a voulu que je fusse le seul Egyptien qui porte haut l'étendard de l'indépendance, et je suis bien reconnaissant pour cette unique destination; je fais publier à côté du Lewa un nouvel organe hebdomadaire portant le nom de "Mondo Musulman". Il a pour tâche de réveiller les musulmans de leur torpeur et de leur traduire les articles les plus importants qu'on écrit sur eux en Europe. Ce Journal est destiné à avoir la plus grande influence dans tous les pays de l'Islam.

« القاهرة في ٩ مارس سنة ١٩٠٥

سيدتي العزيزة

ورد كتابك المؤرخ ٢٦ فبراير على الباخرة الايطالية كايرو (القاهرة) التي جنحت في الإسكندرية وخلص قسم من بريدها بينه كتابك مما سرني كثيرا لاني فضلا عن سمد طالمي أجد في ذلك برهانا الهياً على متانة مودتنا

ان حالتي الادبية فوق مايتصور . قاني أعمل واجداً في الحركة والجهاد أجمل تعزية . وقد أراد الله أن أكون المصرى الوحيد الذي يرفع لواء الاستقلال واني لشاكر نمته هذه التي خصني بها .وقد نشرت بجانب اللواء جريدة أسبوعية جديدة هي «العالم الاسلامي» ومهمها ايقاظ المسلمين من سباتهم عا أترجه لهم من المقالات الحطيرة التي تكتب عهم في أوروبا . وسيكون لهذه الجريدة أكبر تأثير في العالم الاسلامي

وهدا النشاط العظيم يؤتيني خيرا. فان مواطني الذين كانوا يعتقـدون أويخشون أنى لا أقوى على السير بغير Cetté grande activité me fait du bien et mes compatrioles qui croyaient ou craignaient que je ne pusse pas marcher sans le Khédive, admirent hautement et sincérement cette vitalité et cette volonté de fer.

Toute la famille est en joie pour le mariage de ma sœur. Son mari est un gentleman qui gagne la sympathie et la confiance inimédiatement; rien ne me préoccupe autant que le bonheur des miens.

Je compte me reposer chez vous au mois de Juillet on d'Août. J'ai promis à Loti aussi de passer quelques jours avec lui à Rochefort. Peut-être irons-nous ensemble ? d'ici là nous aurons le temps de parler de tont cela.

J'embrasse très respectueusement vos deux mains et dépose à vos pieds mes hommages très respectueux.

Le Caire, le 6 Avril 1905

Madame chérie

Excusez-moi si j'ai tardé un peu à vous écrire, j'étais très occupé, c'est une année terrible pour moi, mais "bénie" Nous avons eu l'idée, Omar et moi, de nous photographier tous les deux pour vous laisser un souvenir de plus de cette

عضدمن الخديو يعجبون جهارا وبكل وفاء بهذه الحياة والارادة الحديدية

جميع أفراد الاسرة فرحون لقران أختى . أما قرينها فهو وديع من عرفه عطف عليه ووثق به . وانه يهمنى كثيرا اسماد أهلى

عزمت على أن أستر يجعندك فى يوليوأو أغسطس وقد وعدت كذلك مسيو «لوتى » أن أقضى معه بضعة أيام فى رشفور وربما قصدناك معاً وسننظر فى ذلك

و بكل احترام .....»

« القاهرة في ٦ ابريل سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

أعذريني اذا أبطأت قليلا في مكاتبتك فاني كنت مشغولا وما أكثر متاعب هذا العام وانكان عاما مباركا

صورت و (عمر سلطان) فى لوحة واحدة لتكون هدية تذكار هــذا الاخاء وهــذه الرابطة الى شخصك الموقر . وأؤمل أن تكون قد وصلت اليك وأرضتك . fraternité et de cet attachement à votre auguste personne. J'espère qu'elle vous est déjà parvenue et qu'elle no vous dé plait pas.

La Revie, ancienne Revue des Revues, avait publièle 1° février un article très important de M. Alexandre Ular, où il a montré dans leurs grandes lignes les intrigues anglaises dans les pays musulmans: il a dit ouvertement que les Anglais comptent faire du Khédive le "Khalife" qui ferait leurs affaires. Cet article a produit ici une grande sensation et j'ai donné la traduction dans le "Monde Musulman".

Mais j'ai pensé qu'il fallait écrire une réponse, je l'ai écrite et envoyée par l'intermédiaire d'un ami. Finot vient de lui écrire qu'il est ènchanté de recevoir un article de moi et qu'il le publiera le plus tôt possible, je crois qu'il paraîtra le 15 courant, j'attire donc votre attention sur lui.

J'ai écrit aussi un grand article en français sur "La Responsabilité de l'Angleterre en Egypte" et l'ai envoyé à M. Stead, mais si jamais il le public, il aura en Angleterre du retentissement.

Pour mon repos à Gif, vous pouvez compter que j'aurai e bonheur d'être chez vous le 1er Août; je ne sais pas quand au juste je quitterai notre chère Alexandrie, mais je serai كانت المجلة (التي هي مجلة المجلات قديما) نشرت في اول فبراير مقالة من الاهمية بمكان وهي بقلم مسيو الكسندر أولار إذ أبان فيها بالقلم العريض دسائس الانكليز في العالم الاسلامي وقال جهارا ان الانكلىز ينوونجمل الحدىو خليفة كبيرا . ونشرنا تعزيبها في (العالم الاسلامي) .ولكنيزأيت أنه من وأجي الرد عليها وقد كتبت هذا الرد وأرسلته على مد صديق . وكتب مسيو (فنوت) الى هــذا الصديق بأنه مسرور بتلقيه مقالة مني وسينشرها في أقرب فرصة . وأمل أن تظهر حوالى الحامس عشر من هذا الشهر ولذلك ألفت نظرك اليها ولا أشك في أنها ستروقك كثيرا. وقد كتبت مقالة فرنسية أخرى على (مسؤلية انكاترا في مصر)وارسلها الى (ستيد) ولو تمكن من نشرها لاحسدثت في انكلترا تأثيرا كبرا

أما مایختص بقضاء راحتی فی جف (بلدفی ضواحی باریس لمدام آدم فیه قصر حمیل) فکونی علی ثقة أنی سأحصل علی j'espère, le 1er Août, à Gif..

Je travaille maintenant à traduire mes discours et j'espère terminer cette œuvre dans deux mois pour la préparer en France.

Loti a du rentrer à Rochefort, a-t-il passé à Paris vous voir? veuillez, je vous prie, lui rappeler qu'il m'a promis de me dédier son roman annoncé par la Revue des Deux. Mondes sur Constantinople; chose promise, chose due. (1)

Permettez-moi, madame chérie, de déposer à vos piedsmes hommages très respectueux et l'expression de mon dévouement filial.

Le Caire, le 28 Avril 1905

Madame chérie

l'ai eu le plaisir de recevoir votre charmante lettre du 18 courant, et je vous remercie de tout cœur pour votre compliment, l'article de la "Revue" a produit ici une excellente impression.

Les Anglais ont nommé un aide de camp anglais "général" à la suite du Khédive, il sera très prochainement l'aide de

⁽¹⁾ M. P. Loti a recemment dédié son livre «La Mort de Philœ» au regretté Moustafa Kamel.

السعادة بمثولي فى ساحتك في أول أغسطس ولو أنى لم أعلم بالضبط متى أبرح اسكندريتنا العزيزة ولكنى أؤمل أن أحقق ذلك.

أعمل الآن في ترجمة خطاباتي وآملأن أفرغ منها بعد شهر بن لاطبعها في فرنسا

لا بدأن يكون «لوتى » قد عاد الى « رشفور » فهل زارك فى باريس ؛ وأرجو منك أن تذكريه بما وعدى بهمن ان يقدم باسمى روايته على الاستانة التى نشرتها مجلةالعالمين. وما وعد به واجب الانجاز . واسمحى لى أيتها السيدة العزيزة أن أقدم إلى رحابك ... »

« القاهرة في ٢٨ أبريل سنة ١٩٠٥

سيدتي العزيزة

سررت بتناول كتابك المؤرخ ١٨ الجاري وأشكر لك بكل فؤادى تهنئتك وقد أحدثت مقالة المجلة هنا تأثيرا عظيما عين الانكليز « جنرالا » ياورا انكليزيا في معية الخديو وسيصير في أقرب وقت رئيسا للياوران أى وزير الجند في

camp en chef, c'est à dire le ministre de la maison militaire du Khédive, c'est le commencement de l'infiltration britan nique au Palais. Dans quelques années le souverain de l'Egypte sera cerné jour et nuit par des Anglais . . . comprenez, donc combien je souffre!

L'affaire de la langue anglaise ne conduit pas aux consequences que vous croyez; les langues admisesaux Tribunaux mixtes sont l'arabe, le français et l'italien. Lord Cromer y fait ajouter l'anglais, de sorte que le français reste et que l'école de M. de Rausas n'est point atteinte.

La tournure que prend l'affaire du Maroc enchante tout le monde ici : on y voit l'espoir de sauver un pays musulman et la punition du gouvernement français qui a si lachement vendu l'Egypte.

J'attends plus impatiemment que rous le 1° Août, car mes plaies patriotiques saignent trop, et j'ai besoin de me trouver près du cœur qui, m'aime, me comprend et me donne de sa vie propre.

Je depose à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon dévonement filial.

Hussein Pacha Wassit, Mme Yung, Moustapha Kamel, Mme Adam, Farid Bey, et Ali Kawel. En rospe cux Pyrraides

على كامل - فريد بك - مدام آدم - مصطنى كامل - مدام ينج - حسين بائا واصف

بيت الخديو وهو مبدأ التداخل البريطاني فى السراي وبذلك يكونحاكم مصر بعد بضعسنين محاطا ليل نهار بانكايز.... ومن ذلك تعلمين مقدار ألى 1!

ان مسئلة اللغة الانكليزية لا تؤدى الى ما ظننته من النتائج فان اللغات المقبولة امام المحاكم المختلطة هي العربية والفرنسية والايطالية وقد أدخل عليها اللورد كروس الانكليزية وبذلك تبقى اللغة الفرنسية كما هي وذلك ممالا يؤثر في مدرسة مسيو دروزاس (مدرسة الحقوق الفرنسية)

ان الشكل الذى أخذته مسئلة مراكش سر الجميع هنا ففيه أمل لنجاة بلداسلاى وعقاب للحكومة الفرنسية التي باعت مصر بكل جبن

انى أنظر مثلك بصبر نافد غرة أغسطس لان الاى الوطنية أضنتني ولاننى في احتياج لأكون بالقرب من قلب يعطف على ويدرك احساسى ويزيدنى حياة من حياته وتفضلي يقبول .... »

Le Caire, le 22 Mai 1905

Madame chérie

J'ai reçu avec le plus grand plaisir votre charmante lettre. La semaine dernière, nous avons eu le centenaire de Mohammed Ali; il n'y avait aucun enthousiasme, seuls los Européens à Alexandrie ont fait les choses dignement, le peuple lui, étaitt très froid, il se sépare tous les jours davantage de ceux qui le gouvernent. Son Altesse n'a pas assisté aux fêtes ni même donné une réception pour recevoir les félicitations; il part jeudi prochain pour Londres, en passant par Constantinople. C'est triste, profondément triste! et comme les Anglais ont de la chance.

Quelques princes avaient pensé que l'Université coûterait heancoup d'argent et avaient décidé la création d'une mission pour envoyer chaque année des jeunes gens s'instruire en Europe. On a même réuni 5000 £. en une séance. Seulement on a tenu à avoir le Khédive, on lui a délégué le Prince Haïdar qui est à Alexandrie depuis 20 jours, sans rien obtenir. Pour ma part je désespère du concours souverain.

Je compte partir, s'il pla't à Dieu, le 1er Juillet et être chez vous le 3 Août, quand "la Parole" sera achevée, pour rester à Gif deux semaines et aller avec vous chez Loij

« القاهرة في ۲۲ مابو سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

تلقيت كتابك الاسبوع الماضى وقد تقضى هنا عيد محد على الكبير وكان خلوا من بهجة الحفاوة غيران الاوروبيين في الاسكندرية قاموا باحتفال لائق أما الشعب فغالب عليه الفتور وهو كل يوم يتباعد عن الذين يحكمونه على أن سمو الخديو لم يحضر الاحتفال ولم يستقبل أحدا لتلقى المنتات وسيبرح يوم الخيس انقبل الى لندره مارا بالاستانة وهو أمر محزن جدا فما أعظم حظ الانكليز!

رأى بعض الامراء ان الجامعة تقتضى نفقات طائلة وعلى ذلك قرروا ارسال فريق من الشبان لتلق العلم في أوروبا فحمد ألم في أو بلسة واحدة غير انهم أرادواأن يكون الحديد منهم فأو فدو البرنس حيد رلمقابلته في الاسكندرية مند عشرين يوما في المحصل على شيء وانني لني يأس من مساعدة الحديو

سأسافر باذن الله يوم أول يوليمه وأكون لديك في

pendant deux autres semaines; voulez-vous avoir la bonté d'arranger avec lui ce programme?

J'espère que Marchand viendra à Gif quelques jours quand j'y serai.

Ma mère vous embrasse tendrement et me parle toujours de vous mes sœurs et Ali baisent respectueusement vos mains: quant à moi, je reste pour la vie le plus dévoué de vos enfants.

San Stefano, le 9 Juin 1905

Madame chérie

J'ai cu le grand plaisir de recevoir votre charmante lettre du 1° courant avant mon départ du Caire. Je suis profondement triste d'apprendre que Loti soit changé à mon égard. Je n'ai jamais manqué aux devoirs de l'amitié imménse et de l'admiration profonde que j'ai pour lui; si j'ai parlé de mon enthousiasme pour le Japon devant lui, c'est que jie ne peux pas cacher mon opinion et surtout mes sentiments; il m'a demandé de ne plus traiter cette question avec lui; je me suis incliné devant sa volonté.

Vous vous étonnez que je sois japonisant; tout mon peu-

J. 18K 11

جيزى 13 مراد تكنيد بارد مرياته

در سادت و الثال لا لا ي

ولا ره الرسال لاربا بما ادر حشاور و ص

عرة المون المنتركة مد الاراد ا و وه

ويكر إدوة المراءة الشاو والدواوس اردة والاي

أمله سالة كالثابة

قد ة الاغتراك

ه و د کامن سه و داخل چهار ١٥ ونكافى ظارج الإرشال الجاريدة الالمل بعلم فيعه الأحتراك سنعه

ولا تشه وجولات الائتراك الاثما كات بمسلة من مدير المريدة والسال "

و ابر: كم الاملاكات ه دنس علم الم الاهاره

إلى أعد الدرب البالين وأصل على

مقتد مابيع النافح الاستهماسوقه وتوجة

الماحيا معتظيكا فالانتيا

ة صدر وماثية سكل أسوم ع

لار الكاتب من المعاسين في الايماث

البائية والمرصوع ششير للمايه ومدأبان

والمتدارة مثاله أو الراح ود الروسا

والكارا كأمد سيادة اصلهما في آسيا

وود الا عرى تلب على كل تزليج سياس

والدأهم الملوادت أفككري البي أساليا ا

بطة معلديها لحرب المشورة حوا

د الهيء في سيافية لانثل عبا أحدة وسطاروع

و سه ان شرح طریعة کل س الرو ...

والكافران الاستنهارة كركاه والما الدرد

كروون سأكم المسفيل الطوالسامي وعي

و تجرى الأن حواهث تسوق المده تمثاً

خَشِيقًا الله الدخول في علم، أ سياس ي إشال

وسد ال كانت سدة وي منزل مهاه.

أم مهل في الرخرع المتسوَّدُ عَدَّاه والسه

كالحائة ماكيطراكان ء

ال وما أبثها فيماس السانة ويقعميه

مصرفى ومالحة الإعراب اس

على السلمين إنه أعاضل علاقهم والبيوري س كتابهم الردطيماي السعب الن معرضها والماء الباؤالندن أمالما كا ينان يعش وجاله مدس بدين جادى النتم لير الرنسايز- وريده منه البرح على والوروالاصلاح والطام 8 كرايرون من أعاصيل الميادين الراعي

من ورازة والامة أناصدر داد المردد . أمالنا والنب الدي دنسير به ال تعنيل بإينابه الناس منافية الرديق متبتريات ما يمكنه محمد الدرب وأقوق المطاؤه على أملك الاسبلام وإيماً مستما . ولا مكنو الاسلام والسلبي ليرف كال واعدي ستقا وركماً للموى النبية من عالمناً. بل وأمراد فيلامه الاسلامية ما يقال عن قومه

عيد وأشعدا بالنطبا مشدي عل عبة دوى الأفكار

وعنبل السالامي وشئ المتراود والحلة مُوعِ للابة الأسلامية كاعة ويهم " بَهُ وَأَبِدًا كَاوُلِيتِ الحدودُ أَلْفَةَ أَصِن بِهِ الْإِلْهِ وَالْكَيْنَةَ . ومد حاء آلومت التصافيع مه على المستر الحب أدينه وجلته أذلا بحاف ى الحق لوسة لائم ورم صوره بين تلك وتد صدد الرُّ دو بريُّهُ أُولُد عدمها (الايروالميكال السلوالدولاتمالواللوا للاراة وحدامه عن ثلم اشابة الى الاسلامة الى هربا لليفيود وسالا و الشه ما وال الرام الدي فري اليه والم أ المحسارو مقرصا الأ وكل ماشد الواهدة ا

. وان المنالات الكثيرة للى تشواهل للها ياهتديها يورها. وامنا الآني فيرمال وروماوأمر مناع السدين والاسلام أليسوب فيه أماة كانفو ما كولا وقد

ترمة كل ماكنت لم أوطيعي : أن عرما وأستخلال المسيع عين " في أبير منظية المن يوالمسيدات مماكل أولان أم سندي والا تعرب السم الدين والرابع الدين والمرابع المنظمة المنظمة

الزع دول آوروما ۱۰۰ على پلاد السلين ١ أفسالهم والكبدر أولاره الكاس التبعر مثافىء المئة بالترنسادة على والحدد الدائسة بين ارتكار أوال ومياء كان لما تأثر عامري الوائرالسيا- يتلاورو بة

• واساسع المناوالتي تجهدة في الثلم

وي ويد بينش الاعدو شعة الكسول رُ . والعالكات قرآدوا التسليد وأشياب بأشرعم واحا واستنا طاعب الحاكال مى عللب وسنكسب املاحثة وأعاث

ر. يرحدت هذا الانترام أما والمكل يوكل امرى، وهو يدين به أنه به واوسه ومنتهاكوم أرسو كل دى عدة علية ألا

نشدل أميانا عمد منظر مؤلة وأميانا على للم تبار الله والجادل طلب السؤوه ملها . كادب ومعشرات ولد تشتشل على الاقرى عليه أمار الأم ومريماول عاديث المغالق والاكافيد فأقد واحد وتمأ يكرال حنه بلقه إرهكان ألاسلا بأبيل راع فيه في السدين كثبة الشموب منهد لاركان الذ وواقع لأ فريتها علامه. لاتومونين وقادم وسترجيز ومجمم افينا تسوالطي الوادرالرسوسةيه الا اعلان المناش يهم . فقد مرق الجيل في باسم دينهم تعب الدي حول الداول الماملة واليام التستر على الامور الجوهرة من كلامراد به مناصد الامر منظر وبينها ماديته ويعقبهم جيدا ليكار بالك وعن أ وقرأووا بالناس وتقوا لهم المقاش وعودوا ألمست. عن البيال ال الندو ادا قبل بالمناتق كان الصنوب على النال وطسوان والرخوج أ بعبداً وكذبها متعاصب الادوامليورة

مسوخاأشه وتأثيرها أطلع وأشكر ووتسها أيتعراءات والاوهأر ى التوس أوحم وأهمر وليك كانت 🐣 والقرأسال أو عش أمثل منا ليسا الترسم ويعموذ فلسدة بهايووه النرس والمسومال وسندس السنم الحد اللي تنظر من مده المريد تلسيلين أوردتنا حيدا الاتحاد والعلون وصلع مسلال كرودك أمي الآن باللك المشيق السياعية أو الوحسنانيان البشة المكارم والالكاء ف كيرة ال شاه الله . لاب لا كلمس في الفاويويَّرة الاسلام كان وليلاه للسايق / السلكة البريطاية . وال المائية مسكونًا في كليمة الساوولا فاستنسهمُ الرات

ومارس سنة عدود بدور بالساسة ١٩٨٨

ن بر ورسماً مراملاك د نام لاية مياه هديالساسة والرمز الحكمة الكوثر ه در اللُّمَانَة عان اشاء شعر النَّاس على الطبيع خل مركز السامهميز لويدوه الي وكلكتاء النبري رسط بالاستاة والمنابة سكة لاروبود الأس عاب الاعداد المصد مديديه ألمائية أوا ماداسمروسيه طيعنا أمر واحب محالاف ما يعرى في الروسا ال المابيع أهساوره بداعاته أواق اشهراه عادادة الاحال في ساق علر مروح مع أرسط بالروس إبكروا للده والرساء و المعمر بكاوارهاد المياء الساملة لايكه ووهن تواما الا مفير مان كرى ال

الألكافة المنكس والأواحية

عماط المه السوارس الاراس الراس

T that Water ءُ الدُّ عُتُم والتُقَدُّاتِ اللَّهِ مِنْ هُمُ مايد مشروباب ثلاثة عائلة لشب حوال له الاد الملكة الاسميزة الانتخارة والمادكات الى عماداتها الرساء أواصلاب ودره واعى البأثم المال فيحقوصه Land to Particular of the particular المال الساح" وعالاشك تيمان الفول وَعَادُمُ اللَّهُ وَعَالَ عَيْ وَقَالًا عَالًا النادسة لاركائرا أأنى بمب الثموز الليا الوالساات أير الكاترا والمندعزوث هي براليا وبالساش الموادي مطم وممدونه تحث على الطبوقي المؤدنة الي وَالذَّامُ } والمباسا التي مصرها تركا في المدرق أبضة الدولة البريطانية الماطات عثبات وتشاعث مات شاد. والها ساوم ٧٠ أكربوالكاملا والصوما الراما الى تيكي الحيث الماء ألد، والاده لما يه اداريا وهيكاريا ليس كسيسود على ونسد ركبا على لدو المستكان ملة كارتريث كلكه بنعدة ليشطيخ التهل بذكرانها باوعاالسادة إالى الإسلام الم وعشع موضائهاا والعثيمة لاسرى عاسي أن الأشكايز وبدون أسلاك وكالكآبجت الاسهايلاء على عداد السلاه ال نسول أن ول مؤداما عاراً الركوم ومايدا تشاهيدونيا والتصاديا ميت الهنأة الاول وهي أسنود ووقظ مستري مسكك حديدة بالسنر الأحس وأضيث

الناسية العامة فأ والمادالمامين والمسور المدى لامسياب لينة المثلأ التول المعطاء مِن مُمَدِّهِ للطَّهُ مُنْدُرُ الاستَعْقَاعَةُ , أواتُ يوالاستان والخلوج السيني ترعموالسادتها البركيةُ مَنْ ملاد السريه وأعلال سشادة وإنا لَسِيدَ إِنَّ وَمُنْهُ أَيْكُمُوا الرَّائِكُةُ أَوْمِهُ مِنْ السَّلَ الْمُعَلَّمُ عَسُكُمُ لَ الورد سوالمدوي الاماكر المنسة الاشلام كرور الشد الداور . واله لا يتعلم واستعدام الأنحاد الاستزى اسلعة الحشكة أحد أن عمر الأربيع ما أو مدل وألكن لاكارية ووداك أنعال بطرة اللواعالة ما كا ملا العدل موالا عداله عليه عب على الاتم عيما أل تهميه الله بالله الله المرار أما إلى تنسى الريكود ومل واحد الدر على الشاطيءُ السُرق للسَرُّ إلا حزَّ الوَّاسِيْنِي مائدة كأحديد الحماؤين فاستن أوكمه الاعاليم وودأن متمسرالناهمة الرشمناي وهبة بالواحال الاركائز باساة فنينا وينسان مَا أَلْبِهِ اللهِ تَمْرِي وَأَلْبِهِ عِلْ مِلْهِ عَلَيْهِ } وأن أسر كل شواف العرالا حروالاه شواش، ما والرب وفي باول الشموه والشاكل السأكمة أرداعلها واسفوكل بثكة حائدة أرز النامرة ال الكومة ومن الدار إلى الرائدوس عليم السوس ال

La 1re page du Journal " Al Alam Al Islami" (Le Monde Musulmaa)

﴿ أُولُ صِحِيفَةً ظهرت من جريدة العالم الاسلامي ﴾

الثالث من أغسطس حيث تكون نشرتك « لا بارول » قد أنجزت.وسأنيم أسبوعين في « جف » وأذهب ممك لزيلزة « لوتي » مدة أسبوعين أخوين فهل لك أن تتفضلي بترتيب أمر هذه الرحلة منه

أَوْمَل قَـَدُومُ ﴿ مَرَشَانَ ﴾ الى ﴿ جَفَ ﴾ لقضاء ضمة أيام مدة اقامتي فيها

والدّ في نفانقك بالقطاف وهي تذكرك داعا. واخواتي وعلى يقبلون بديك بُكل احترام أما أنا فسأ كون مدى الممر أطوع أبنائك »

« سائستفانو لی ۹ یو تیه سنة ه۱۹۰

سيدتى العزيزة

خَفَّايْتَ بَكْتَابِمنْكُ أُولُ الجَارِى قَبْلُ سَفْرَى مِنْ مَصْرَ وأنني لِحَزِينَ جَدَّا لِعَلَمِي أَنْ وَلُوتِي * مَتَغِيرُ مِنْ جَمِّتِي مَعَ انْنَى لَمْ أَخْلُ أَمْدًا وَاجَبِ صَدَّاقِتِي اللَّا كَيْدَةً وَاغْتِقَابِي الْكَلْبَيْرِ بَهُ . وانني اذا كُنْتَ قد كاشفته بشغني باليابان فسذلك لانني لا أستطيع اخفاء رأبي وخصوصا شعورى . وقد سألني ان ple est avec moi. Veuillez examiner la chose au point de vue égyptien et musulman. Entre les deux combattants, le Japon n'a fait aucun mal à l'Egypte, ni à l'Islam; par contre la Russie a fait à l'Egypte, lors de sa grandeur sous Mohammed Ali, le plus grand mal en brûlant son escadre, de concertavec l'Angleterre toujours perfide et la France toujours trompée, et en faisant à Mohammed Ali la plus sensible opposition. Depuis, elle a fait à l'Islam et aux peuples musulmans les plus noires des misères. C'est l'ennemi Nº 1

En second lieu, ce n'est pas l'alliance de l'Angleterre avec le Japon qui ruine l'indépendance de mon pays, mais l'entente de la perfide Albion avec la France.

Pourquoi douc serais-je anti-japonais? moi qui adore les patriotes et qui trouve chez les Japonais le plus bel exemple de patriotisme ???? Ce peuple japonais n'est-il pas le seul peuple oriental, qui ait mis l'Europe à sa place? Comment ne devrais-je pas l'aimer?

Je comprends très bien votre douleur et votre chagrin, vous qui avez préparé l'alliance russe pour d'autres fins, mais j'aurais, partagé cette douleur et ce chagrin si la France était restée pour nous la France. Hélas! le néfaste Delcassé a détruit en un seul jour le prestige, la gloire et l'œuvre de tout un

لا أباحثه في هذه المسئلة فأجبته الى ما سأل

تعجبين من ميسل لليامان ولا عجب فان كل أمتى معنى ولو تفضَّلُتُ وَنَظُرتَ فِي المسئلة بنظر المصرى المسلم لوجدتُ" ان بين الشمبين المتقاتلين شما لم يسيء الى مصر ولا الى: الإسلام أصلاً وهو الشعب الياباني وآخر على الصد من ذلك ونهو الروسي فأنه ضرب مصر أ كبر ضربة يومسمو دمجمد على باحراقه أسطولها متفقا في ذلك مع انكلترا التي ديد بهاالخداع وفرنسا التي دأمها الانخداع، وغير ذلك فأنه جلب على الاسلام والابم الاسلامية أكبر الأخطار فهو إدا عدوناالاول الدنكاني الانكاني التحالف الياباني الانكاني الانكاني الانكانيني

هِو الذي أَمْضِي عَلَى أَستَقَلَالِ إِلاِّذِي . بِل التَّحَالُفُ ابْنِ الْكَالْمُرْ ا

وَ الْمُعْلِمُ الْمُ أَكُونُ صِدَ اللَّا مَا يُؤْمَمُ أَنَّى مِعْرَةً مِالوطنيانَ. وأجد غند هؤلاء القوم اجمل مثال للوطنية ١١١ وكيف لا. أحب ذلك الشعب الياباتي وهو ذلك الشعب الشرق الوحيد الذي الزم أوروبا حدودها ? siècle, sa chute est une joie pour nous, patriotes amis de la France d'hier. Vos hommes d'Etat seront-ils assez intelligents pour nous faire aimer la France de demain? Pourrai-je l'espèrer ???

Mon idée de fonder une Université nationale a fini par triompher, les Princes Hulim l'ont prise en mains et out décidé de commencer d'abord par une mission en Europe pour former des professeurs égyptiens. Dojà 8000 £. 200.000 fr., sont souscrits et la souscription commencera après l'été, c'est pourquoi j'ai consacré à ces braves princes un article que je me fais un devoir de vous envoyer.

Je rentre demain au Caire et partirai pour l'Europe le 1st. Juillet. Je serai à l'aris le 11 ou le 12 et je serai heureux de commencer mon séjour à Gif dès le 16 ou le 20; je préfère aussi faire ma cure au mois d'Août, je serais très heureux de voir Loti à Gif, mais autrement je ne pourai pasaller à Rochefort.

Je n'ai pas besoin de vous dire combien ma joie est grande à l'idée de passer quelques jours auprès de vous.

Je dépose à vos pieds mes hommages très respectueux et. l'expression de mon dévouement filial. اننى اعلم مما العلم مقدار ما تشعرين به من الالم والحزن الت التي هيأت اسباب التحالف الروسي لغرض غيرما افضي اليه . وكان بودي أن اقاسمك هذا الالم وذلك الحزن لو أن فرنسا بقيت أزاء ناكما كانت . ولكن بكل اسف هدم دلكاسيه المشؤوم في يوم واحد كل العمل العظيم الحبد الذي تم في قرن من الزمان ولهذا كان سروري وسرور أصدقائي الوطنيين المحين لفرنسا عظيما بسقوطه . وهل في استطاعة ساستكم أن يعملوا ما يحبب الينا فرنسا المستقبل . وهل آمل ذلك ؟ ؟

ان فكرتى بأنشاء الجامعة الوطنية قد توجت بالنجاح فالها أنتقلت الى أبدى أمراء بيت «حايم » وقد قرروا مبدئيا ايفاد فريق من الطلاب الى أوروبا ليتخرج منهم أسائذة وطنيون وبلغ الاكتتاب حتى الآن ثمانية آلاف جنيه (٠٠٠ر٠٠٠ فرنك) وسنشرع في بقية الاكتتاب بعد انقضاء الصيف ولهذا كتبت مقالة عن هؤلاء الامراء أرسلها اليك

Le Caire, le 25 Juin 1905

Madame chérie

J'ai reçu avec le plus grand plaisir votre charmante lettre; c'est une grande joie pour moi, croyez-le, de passer avec vous quelques jours et de puiser un peu de forces et de courage dans votre parole et vos conseils maternels. Je suis tellement écrasé par ma tâche que je sens le besoin urgent de sortir de mon milieu, on dirait que la nature s'est entêtée à rendre la différence trop grande entre la force de mon âme et celle de mon corps.

Je partirai donc, s'il plait à Dieu, samedi prochain 4er Juillet pour aller d'abord à Lausanne. Là, je verrai le docteur Bourget, dont on m'a dit le plus grand bien, pour m'examiner, car je souffre toujours de maux d'entrailles. Je vous écrirai aussitôt après l'avoir vu, et j'espère être à Gif le plus tôt possible.

Pour Loti, je préfère que vous lui écriviez ce que je vous ai écrit et l'invitiez pour un jour fixe, je serais très attristé de perdre son amitié par sa faute. Pour moi qui n'ai jamais aimé follement, je suis et resterai toute ma vie amouroux de l'amitié; elle est tellement précieuse que je la considère comأعود غدا الى الماصمة وأسافر الى أوروبا غرة يوليه لا كون في باريس في ١١ أو ١٧ منه وسأ كون سعيدا اذأبدأ اقامتى في جف بين ١٦ و ٢٠ منه وأفضل أن أباشر علاجى في شهر أغسطس ويسرنى أن أرى « لوتى » في « جف » فأن لم محضر اليها لم أقصد روشفور . وأنت أدرى بما ينالنى من الارتياح بقضاء بضعة أيام في ساحتك وتفضلي . . . »

« القاهرة في ٢٥ يونيه سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيرة

تناولت بيد السرور والارتياح كتابك المفرح واعتقدى ان من حظى أن أقضى فى ضيافتك بضعة أيام وأقتبس قبسا من قولك ونصائحك الامية . ان العمل قد أضنانى الى حد أشعر عنده بسرعة الحاجة الى ترك الوسط الذى أعيش فيه وكأن الطبيعة خالفت سنتها اذ جعلت قوة روحى أكبر من قوة جسمى

وعلى ذلك سأسافر بمشيئة الله يوم السبت المقبل أول يوليه لأقضد أؤلا لوزان وفيها أرثى الدكتور بورجيه الذي me le premier et le plus grand bonheur de la vie.

Ce soir auront lieu les noces de ma sœur, toute la maison est en fête, j'ai tenu a vous écrire à cette heure pour vous dire que mon cœur va à vous, rien qu'à vous, dans cette occasion de joie familiale.

J'ai trouvé hier, et avec quelle satisfaction! en cherchant dans mes papiers, votre article de 1895, le premier que vous nous avez consacré, à propos du "Péril anglo-égyptien". Je le garde pour le lire avec vous. Il a cela de particuliérement précieux qu'il a été mon introducteur auprès de vous,

مدحوه لى ليفحصني فاني أشعر بآلام في الاحشاء وسأكتب اليك بمحرد ماأراه وأؤمــل ان اكون في « جف » في. القريب العاجل

أما من جهة « لوتى » فاني أفضل أن تكتبي اليه ما كتبته اليك وتدعيه في ميعاد محدود لانه بحزنني كثيرا أن أخسر مودَّته يسبب خطأه ولان شخصًا مثبل ما أحب عفوا يبقى على الدوام مولما بالمودة التي أقدرها حتى قدرها وأفضلهاعلى كل شيء وأجد فها أكبر سمادة في الحياة

تقام في هذا المساء أفراح زفاف شقيةتي وجميع الآل في حبور وقدرأيت أن أكتب اليك لاظهر لك أن شعورى لايتجهالا نحوك حتىفى هذه الساعة ساعة السرور الاهلى

عَبْرت أمس بينها كنت أنحث في أوراق على مقالتك التي نشرت في سنة ١٨٩٥ وهي أول مقالة كـــــبتهاعلى «الخطر الأنكليزي الصرى » وقد خفظتها لنستميد قراءتها مما لأن لها مزية خاصة بها اذكانت واسطة التعارف بيننا »

Ouchy Lausanne, le 11 Août 1905 3 h. après-midi

Madame chérie

J'ai passe une nuit affreuse, je n'ai jamais été plus ma lade, mais je suismieux ce matin. Le docteur Bourget vient de me quitter à l'instant et je me presse de vous écrire, il m'a recommandé de rester tranquille dans ma chambredeux jours: nous avons discuté la question de St Moritz et de Plombières, il m'a dit, avec un ton convaincu, que vu mon état actuel, il m'ordonne Plombières, à condition que je n'abuse pas de la douche ascendante et que j'aille, après Plombières, 10 à 14 jours à S'Germain en Lave, où l'air est aussi pur qu'en Suisse. Il m'a dit aussi que Plombières me fera du bien par ses bains tièdes qui sont très calmants pour les nerfs. Avec cela j'ai le sentiment que Plombièresme fera du bien : ne vous inquiétez pas, je vous en prie. Bourget viendra me voir demain et lund), je compte partir mardi pour Plombières, y rester jusqu'an 5 Septembre et aller à St. Germain pour deux semaines, Je crois et espère que ce programme aura votre approbation.

Je n'ai pas besoin de vous dire combien je regrette de nepouvoir rester à côté de vous et guérir mon âme et mon« أوشى لوزان فى ١١ أغسطس سنة ١٩٠٥ ... الساعة الثالثة بعد الظهر

سيدتى العزيزة

أمضيت ليلة مفزعة بسبب ما انتابني من المزض الذي لم أره فى حياتى ولكنى اليوم مرتاح وها مسيو بورجيه قد فارقني هذه اللحظة فتناولت القلم لاكتب اليك آنه أوصانى علازمة غرفتي يومين بلا عمل بعد أن تحادثنا بشأن « سانت موریتز » و « بلومبیمیر » وقعه أمرنی بصوت اللقتنع أن أقصد « بلومبيير » اذ أنها توافق صحتى وذلك بشرط أن لا استعمل المرش الصاعد (الدوش) وان اقضى — بعد « بلومبيير » عشرة او أربعة عشر يومافي « سانت جرمان » بجهة « لاى » التي هو أؤها نتى كهواء سويسرا . وقال لى ايضا أن حامات « بلومبيير » الحارة تفيدني كثيراً لانها تسكن الاعصاب وبناء على هــذا أشعر أن « بلومبيير » ستو افقني وأسألك أن لاتتكدري. أما مسيو بورجيه فسيعودني غــدا ويوم الاثنين . هٰذا وقد عزمت على السفر يوم الثلاثاء الى

corps. Les phrases ne signifient rien quand l'affection et la reconnaissance atteignent le degré qu'elles ont chez moi. Dites-vous bien que jamais fils n'a aimé sa mère aussi sincèrement que moi.

J'espère être remis demain ou après demain et vous envoyer un discours avant mon départ pour Plombières.

A vos pieds je dépose, madame chérie, mes hommages respectueux et l'expression de ma vénération et de mon affertion filiale.

Plombières, le 29 Août 1905

Madame chérie

J'ai eu le grand plaisir de recevoir votre charmante lettre ainsi que le dernier discours. Je n'ai pas besoin de vous remercier de la grande peine que vous vous donnez pour moi; ma reconnaissance est inépuisable, je vous devrai ce livre, ou plutôt l'Egypte vous devra d'avoir prouvé au monde qu'elle n'est ni morte ni muette.

Quand je pense que, moi disparu, personae n'entendra plus la voix de ma pauvre patrie, mon moral monte et je me dis que je dois à mon pays d'avoir la plus grande somme « بلومبيير » لامكث فيها الى خامس سبتمبر ومنها أقصد « سانت جرمان » لاقضى اسبوعينوأنى أعتقدوأؤمل أنك تصادقين على هذا الترتيب

ولست فى حاجة أن أذكر لك مبلغ أسنى لعدم امكانى البقاء بجانبك لاغدو روحى وأشنى جسمي لان السكلام لا يفيد شيئاً متى بلغ الميل والاعتراف بالجيل الى الدرجة التى بلغاها فى نفسى وتذكرى أنه ما أخلص أبن فى حب أمه اخلاصى. ولى الامل أن أبل غدا أو بعد غدلا بعث اليك بخطبة قبل سفرى الى « بلومبيير »

والى رحابك أقدم ياسيدتىالمزيزة جليل اعظامي وعظيم اجلالى البنوى

« بلومبيير في ٢٩ اغسطس سنة ١٩٠٥

سيدنى المبجلة

حظيت بتلقي خطابك المنعش وخطبتك الاخيرة ولست في حاجة الى أن أشكر لك ما تتجشمينه لاجلى فان اعترافى بالجميل أبدى لا يفنى وانى لمدين لك بهذا الكتاب أو بعبارة d'energie et de santé; c'est pourquoi je me soigne et me contrôle; je me porte beaucoup mieux et je reprends, tous les jours, mes belles couleurs de Gif. J'ai devant moi de cinq à six ans de grandes luttes pour consolider ma situation; je vivrai après heureux, relativement, puisqu'on ne peut jamais l'être tout à fait

Voudriez-vous avoir la grande bonté de me dire votre décision à propos de notre visite à Loti? moi je compte faire paraître mon volume le 15 septembre (avec l'aide de Dieu et de Madama ma mère) et désire beaucoup quitter Paris le 24 ou le 25 septembre. Je dois m'embarquer à Trieste le 5 octobre, après avoir passé par Berlin et Vionne. Tont retard en Europe est préjudiciable à mon journal et à ma bourse. En outre, je ne voudrais pas être en Europe pendant le froid.

En attendant vos bonnes nouvelles, je dépose à vos pieds, madame chérie, mes hommages les plus respectueux et l'expression de ma pleine gratitude. أخرى مصر مدينة لك بما قدمته للمالم من برهان على حياتها وعدم جمودها

انی کلا فکرت فی انه مع زوالی لا یسمع لوطنی صوت. يرتتي شعوري وأحادث نفسي بأنه يجبعلي لبلادي أن أنال أ كبر قسط من الهمة والصحة . وهذا ما يدعوني الى العنابة. بصحتى وتنظيم حالى. أما صحتى الآن فانها أحسن بكثير من ذي قبل وكل نوم تعود الى نضرة الشباب وليس اماى الا خس أو ست سنين أجاهد فنها أشد الجهاد وبمدئد أعيش سعيد البال إذ لا يتأثى ان ينال المرء السعادة دفية واحدة ألك أن تنفضلي بأنبائي عنما عزمت عليه في شأن زيارة. « لوتي » ﴿ أَمَا أَنَا فقد عزمت على الانتهاء من مؤلفي (عمونة الله وبمؤازرتك) في الخامس عشر من سبتمبر اذ أبي أود براح باريس في ٢٤ أو ٢٠ منه لأبحر من تريستا في الخامس من اكتوبر بعد ان أمر على برلين وفيينا لان في البقاء بأوروبا يلحق اضرارا بجريدتي وماليتي وفضلا عن ذلك فاني لا أريد أن أتيم في بردها

Plombières, le 30 Août 1905

Madame chérie

J'ai reçu ce matin votre charmante lettre et la conférencefaite il y a six ans chez vous. Je comprends que vous soyez fatiguée, avec la vie que vous menez! mais j'espère qu'après vos deux volumes, vous vous reposerez comme vous me l'avez promis.

Pour mes discours il n'en reste plus que trois, mais bien longs et beaucoup plus importants que les autres : ils ent une autre allure; J'espère finir tout d'ici le 15 septembre, mais je préfère vous les envoyer un par un. Comme cela je pourrai les faire imprimer à la machine à écrire et être prêt à temps.

Je dépose à vos pieds, mes hommages les plus respectueux et l'expression de ma profonde affection.

Paris, le 15 Octobre 1905

Madame chérie

En quittant la gare, je suis allé au Figuro, Calmette m'areçu très gentiment, je lui ai dit que vous croyez devoir ne pas signer l'article. Il a compris et approuvé, l'article paraîtra هذا ومعانتظارى أنباءك السارة أقدم الى رحابك .... ». بلومبيير في ٣٠ اغسطس سنة ١٩٠٥

سيدتي العزيزه

تناولت هذا الصباح خطابك السار والخطبة التي ألقيتها في ساحتك منذ ستة أعوام وأعلم مقدار ما تتجشمينه في الأعمال ولكني آمل أن تستريحي كما وعدتني بعد أنجاز كتابين من مؤلفك

أما ما يختص بخطاباتى فانه لم يبق منهاالا ثلاثا واكنها طويلة وأهم من سابقاتها وعليها مسحة أخرى وأملى من هنا الى خامس عشر سبتمبر أكون قد انتهيت منها ولكنى أفضل ان أرسلها اليك واحدة بعد واحدة وعلى ذلك يمكنى ان أطبعها على آلة الكتابة لاكون على أهبة الاستعداد

هذا وأقدم ...... »

« باریس فی ۱۵ أ کتوبر سنة ۱۹۰۵

سيدني العزيزة

قصدت جريدة الفيجارو بمد أن برحت المحطة وقد

sous la signature d'un diplomate. C'est donc une affaire arrangée pour le mieux.

Je vous baise la main et prie Dieu de me garder la meil leure et la plus bienfaisante des mères.

Berlin, le 21 Octobre 1905

Madame chérie

Depuis mon arrivée à Berlin, j'ai vu beaucoup de grands personnages avec lesquels j'ai causé de toutes choses : c'est très intéressant et très instructif: je suis très content d'être venu ici avant mon retour en Egypte.

Les politiciens d'ici, ainsi que les écrivains, ne croient pas du tout à la guerre, ils disent qu'elle n'aura pas lieu, que ni l'empereur ni le peuple ne la veulent à aucun prix; ils ont la conviction que la France aussi n'est point désireuse de la guerre, et que c'est l'Angleterre seule qui a intérêt à affaiblir la France et l'Allemagne: ils estiment que le mauvais moment est passé et qu'une grande détente va régner à présent; ils n'espèreut pas un rapprochement immédiat avec la France, mais ils comptent sur la félonie auglaise pour éloigner votre pays de la perfide Albion.

استقبلنى مديرها مسيو «كلت » بكل ترحيب وأخبرته انك رين من الواجب عدم امضاء المقالة فوافق على ذلك وهي ستظهر بأمضاء «سياسى » وعلى ذلك تم الامر على مايرام هذا وأقبل بدك وأسأل الله أن يحفظ خير بارة بين الامهات »

« برلین فی ۲۱ اکتوبر سنة ه۱۹۰

سيدتي العزيزة

قابلت الكثيرين من ذوى الشآن منذ وصولى الى برلين وتحادثت معهم فى شؤون شتى مما هو مهم وواجب الوقوف عليه ولذلك أرانى مسرورا من قدوى الى هنا قبــل عودتى الى مصر

ان سياسي برلين وكتابها لايجزمون أصلا بالحرب ويقولون انها لاتقع أبدآ فلا الامبراطور ولا الامة راغبان فيها بأى حال من الاحوال ويستقدون كذلك أنها ليست من رغبة فرنسا أصلا وأن انكلترا وحذها هي التي من مصلحها اضعاف فرنسا والمانيا ويرون أن سحابة الصيف

En ce qui concerne l'Egypte, ils m'ont assuré que l'Allemagne voulait soutenir la France à Fachoda, et que c'est M. Delcasse qui n'a pas voulu. Cette affirmation m'a étonné et bouleversé, vous pouvez peut-être la contrôler mieux que moi.

On m'a assuré aussi que l'Allemagne ne marchera plus jamais avec l'Angleterre en Egypte, qu'elle n'acceptera jamais l'abolition des capitulations et des tribunaux mixtes, et que même, à la première occasion, elle gènera l'action anglaise sur les bords du Nil. Est-ce possible? l'avenir répondra: nous avons vu, ces dernières années, des changements si inattendus dans la politique qu'il ne faut plus s'étonner de rien.

J'ai donné an Berliner Tageblatt un article sur "L'empereur Guillaume et l'Islum" où j'ai dit franchement et sincèrement mon opinion; il paraîtra lundi ou mardi, le rédacteur en chef du Tageblatt n'a dit qu'il fera certainement sonsation; j'ai envoyé la copie à quelques journaux de Paris et je leur enverrai une dépêche quand il paraîtra.

Je serai de retour à Paris mercredi prochain pour rester une semaine; écrivez-moi, (12 rue de la Paix).

Permettez moi de déposer à vos pieds mes hommages

قد انقشمت وسيسود من الآن الهـدوء التام ولا يؤملون كذلك تقر باعاجلا من فرنسا ولكنهم يعتمدون علىسوءنية الانكليزليبمدوا بلدكم عن انكلترا الغادرة

أما مايتعلق بمصر فأنهم أكَّدوا لى أن ألمانيا كانت ترمد مؤاذرة فرنسافي فشودة ولكنه مسيو دلكاسيه الذي لم يرد مما أدهشني وأذهلني وهو ما ربما تدركين كنهه أكثر مما أدرك. وأكدوا لى كذلك ان المانيا لاتسير مع انكلترا في مصرولا تقبل ألبتةالغاء الامتيازات والمحاكم المختلطة حتى أنها عندسنوحأول فرصة تعرقل عمل الانكايز على شواطىء نهر النيل . فهل ذلك ممكن ? هذا ما يجيب عليه المستقبل . ومع ذلك فقدرأ ينافي هذه السنوات الإخيرة من التقلبات التي ماكانت منتظرةمطلقافىجوالسياسة ما لا يلزم معه أن نستغرب شيئه دفعَتُ اليجريدة البرلينر تأجبلاط مقالة على « الامبراطور غليوم والاسلام » تظهر يوم الاثنين او الثلاثاء وقد قلت فيها رأيي بكل صراحة واخلاص . وبرى رئيس تحرير هده الجريدة أنها ستحدث حقيقة رنة هائلة وقد ارسلت صورتها

très respectueux et l'expression de ma profonde et éternelle tendresse filiale.

Paris,le 31 Octobre 1905

Madame chérie

Je vous envoie ci-joint l'interview de la *Libre Parole* et l'article du *Tayeblatt*. Monniot m'a fait beaucoup de compliments pour mon volume; il croit en son succès.

J'ai vu hier Marchand qui a été très gentil avec moi, il a poussé la gentillesse jusqu'à me promettre de diner avec moi ce soir à la gare de Lyon.

Il m'a promis aussi devant Judet de faire un article sur mon livre; je lui enverrai, comme il l'a demande, les honnes feuilles, après la 2° correction.

Ai-je le besoin de vous dire combien je vous suis reconnaissant? il me suffit de vous dire que ma reconnaissance et ma tendresse pour vous sont aussi intenses que ma passion patriotique.

Au revoir, madame chérie, pensez à moi et priez Dieupour votre enfant.

M. P. Loti et Voustefa Kamel.

Phot. Phébus,

الى بعض الجر ائدالباريسية ومتى ظهرت ابعث البها بأشارة رقية _ سأعود الىباريس يومالاربعاء المقبل لاقضى فيهااسبوعا

فأكتبي الى بعنوان : (٢٧ شارع لابيه)

هذا واسمحي لي بتقديم . . . . »

« باریس فی ۳۱ اکتوبر سنة ۱۹۰۵

سيدتى العزيزة

أرسل اليك مع هذا إحديث « الاليبريارول » ومقالة « برلينر ناجبلاط » وقدهناً ني مسيو «مو نيو» على مؤلني وهو يرجو له فلاحا

رأیت أسس « سرشان » الذی أظهر لی عظیم الود حتی أنه وعدني بتناول العبيله مِمي في محطة ليون وأخذ على نفسه أمام مسيو « جوديه » أن يضع مقالة على مؤلني وسأرسل له كطلبه أوراق الاعادة (البروفات) بعد التصحيح الثاني هل أنا في حاجة لا فصح لك عن أني أسير فضلك ؟ اله ليكفيني أن أجاهم لك بأن اعتراق بالجميـل وحنوى اليك لايقل في نفسي وقعاعن غرامي الوطني

Le Caire 17 Novembre 1905

Madame chérie.

Je suis arrivé en Egypte en bonne santé, mais j'étais deux jours après indisposé, ce qui m'a empêché de vous écrire. Cette indisposition est heureusement passée, et je reprends avec la même activité la direction de mon journal et de mon œuvre.

Mon voyage à Berlin a eu un grand retentissement dans le pays. Les journaux anglais m'ont beaucoup insulté et mes compatriotes ont vu, par là, le degré de vitalité que je possède. Le Lewa n'a jamais été aussi lu et aussi respecté, Enfin si je me sens un peu fatigué par un labeur incessant, j'ai, par contre, toutes les satisfactions morales.

 Toute l'éloquence de nos deux langues arabe et française ne me suffit pas pour vous exprimer ma reconnaissance fliale.

Toujours votre bien dévotté

P. S. La société dont vous m'avez envoyé les prospectus n'est pas bonne à ce que je siche. استودعك الله ياسيدتى العزيزة وادعي الله لاجل ابنك « القاهرة في ١٧ وفمبر سنة ٥-٩١

سيدتي العزيزة

وصلت الى مصر في ثياب العافية ولكنى توعكت بعد يومين وهذا ماعاقنى عن مكاتبتك والحسد لله قد زال هسدا الاعرافوعدت الى ادارة الجريدةوعملى بالنشاط الممهود

قد أحدثت سياحتى فى برلين ضجة هنا مما دعا الجراثد الانكليزية الى الاكثار من سبى وأبان لمواطنى درجة الحياة التى عندى وماكان اللواء مقروءاً ومحترما كما هو في هده الايام. وبالجلة فأنى اذا كنت أشعر بعناء أجد مع ذلك ما يرضيني أذيناً

ان بلاغة لنتنا العربية والفرنسية بحداف يرها لا تنى باعر ابى لك عن اقرارى البنوى بمعروفك

(حاشية) الشركة التي بَعَثْتِ الى بقانونها ليست حسنة على ما أعلم »

Le Caire, le 15 Décembre 1905

Madame chérie

Excusez-moi si je ne vous ai pas écrit ces jours ci : j'étais en pleine bataille : mes ennemis ont voulu me nuire auprès des Européens d'Egypte, en disant que j'avais excité dans le Lewa mes coreligionnaires contre les chrétiens. J'ai lutté et pronvé le contraire, la calomnie est vaiucue ; j'ai montré, nreuves en main, que je critique la politique de l'Europe et que je ne rends point les colons d'Egypte responsables de l'attitude de leurs gouvernements. Un incident très simple, une bagarre provoquée par des bandits grecs, a envenime la chose, mais j'ai complétement triomphé, et il n'y a que les gens de mauvaise foi qui ne venlent pas avouer la vérité. Toute cette semaine, la presse entière ne s'est occupée que de moi et de mon journal, articles sur articles et interviews sur interviews; je n'ai jamais atteint parmi mes compatriotes la popularité que j'ai aujourd'hui, le Levd est plus puissant, que jamais

Mon livre devait paraître aujourd'hui à Paris, mais stûvant les conseils de mes amis, j'ai télégraphié à Perrin de retarder la publication. Je préfère qu'il soit lancé le 10 Janvier pour ne pas être noyé maintenant dans les livres « القاهرة في ١٥ ديسمبر سنة ١٩٠٥

سيدتى العزيزة

أسألك العدر اذا لم أكتب اليك في هذين اليومين فأني كتت في حرب عوان. ذلك أن اعدائي أرادوا بدر بذور البغضاء يني وبين الأوروبيين القاطنين في مصر بما تقولوه على من أني هجت في اللواء أبناء ديني على المسيحيين وتد ناضلت مثنا الضد وعلى ذلك عادوا بخني حنين لما قدمته من البراهين على أنى انما أنتقذ السياسة الاوربية ولا أخص الذلاء الاوربين بالمسئولية عن خطة حكوماتهم

والحادثة التي وقعت بشأنها هذه المناقشة بسيطة جداً وهي ليست الامشاجرة سببها بمض رعاع اليونان مما جسم الأمر على أنني قد فزت عليهم فوزا مبينا ولم يبق غير سبثى القصد الذين لا يريدون الأعتراف بالحقيقة

لم تشتغل الصحف طول هذا الأسبوع إلاً بي وبجريدتى والمقالة تتلو المقالة والمحادثة تتبع المحادثة. ولم أبلغ قط بين مواطتى من المحبة والاكرام ما بلغته اليوم. وقد زاد اللواء

d'étrennes.

Loti m'a écrit une longue lettre, me disant qu'il ne peut à aucun prix, consacrer un article à mon livre, qu'il ne fait cela qu'à notre "manan", qu'il l'a refusé à beaucoup de ses amis, qu'étant officier en activité il ne peut traiter un pareil sujet, et qu'il craint fort que ce refus porte une grave atteinte à notre amitié. Je compronds parfaitement ses raisons et vais lui écrire pour lui dire que notre amitié restera toujours la même, franche, loyale et solide.

Je dépose à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon dévouement filial.

Le Caire, le 1 Janvier 1906

Madame chérie

Permettez au plus tendre de vos fils de venir vous souhaiter une bonne et heureuse année. Je forme, du fond de mon âme, les voux les plus chauds pour votre bonheur, pour celui de votre chère famille et de la France que vous aimez tant. Que Dieu approche l'heure où nous verrons nos espoirs se réaliser et où nous pourrons récliement être fiers de nos pays! قوة كبيرة وانتشارًا عظيما أكثر من ذي قبل

كان اليوم موعد ظهور مؤلني في باريس غمير أنني تتبعت نصائح اصدقائي فأرسلت تلغرافا الى « بران » ليؤجل ظهوره وأفضل أن يعلن عنه في عاشر يناير لئلا يتحول النظر عنه الآن أزاء الكتب التي تهدى عادة في رأس السنة

كتب لى «لوتى» رسالة مسهبة يقول فيها أنه لا يستطيع البتة وضع مقالة عن كتابى وأنه لا يفعل ذلك الا لعمل يخصك وأنه رفض اجابة كثيرين من أصدقائه الى مثل هذا الطلب وانه بصفته ضابطا بحريا عاملا لا يقوى على الكلام فى مثل هذا الموضوع ويخشى كثيراً أن يكون هذا الرفض سبباً فى فتور المودة بيننا . على أننى أوافقه كل الموافقه على ما قدمه من الأسباب وسأكتب اليه لأخبره أن صداقتنا ستبقى أبدا كماكان صريحة قوية متينة . وتفضلي ..... »

« القاهرة اول يناير سنة ١٩٠٦ ·

سيدتى المزيزة

أسمحي لاوفى أبنائك أن يقدم اليك تهنئته بهذا العام

Je reçois à l'instant votre carte et je suis heureux de voir que vous avez approuvé mes déclarations qui ont mismes calomniateurs à leur place; je suis très heureux aussi de vous dire que mon journal va à merveille et que, de ce train, il sera très florissant d'ici deux ans. Il me faut lui donner toutes mes forces pour cela; ma santé très bonne, me permettra, j'espère, de réaliser ce but de toute ma vie.

Mes compatriotes n'ont jamais été si unanimes à reconnaître la sincérité de mes luttes comme maintenant, je no demande pas d'autre récompense.

Loti m'a écrit que Calmette lui a dit de choisir lui-même l'écrivain qui doit faire l'article pour mon livre et que lui. Loti, vous a écrit pour vous demander votre opinion. Je suis tranquille, je sais que vous ferez tout pour le succès de cet ouvrage et pour l'encouragement que le patriotisme égyptien si jeune encore, mérite.

Pour le Khédive, sa fête est le lundi 8 Janvier. Cette lettre arrivera à temps, rous pouvez télégraphier, mais il vaut mieux écrire pour dire plus. Chacun de nous s'enferme dans sa dignité. Les bons Egyptiens continuent à souhaiter notre réconciliation pour influencer le Khédive; pour ma part, je n'ai pour lui que de l'affection et je le plains sou-

الجديدوأن يدعولك من صميم فؤاده ولا لك الاعزاء ولفرنسا التي تجييم إذلك الحب بالسمادة والهناء. قرب الله الساعة التي ونما تتحقق آمالنا ويفتخر كل منا ببلاده

وصلتني الآن بطاقتك وانى لسميد بموافقتك على تصريحاتي التى ألزمت الواشين حدوده ومسروز كذلك بأنبائك أن جريدتي في تقدم عظيم وأنها اذا استمرت على هذا السير تنجح نجاحا باهرا في النمو والانتشار بعد عامين ولذلك يجب عَلَّىٰ أَنْ أَهُمُهَا كُلِّ قُواَى ، وصحتي إلاَّ نَ جِيدَةً: جِــداً وأمار أَنْهَا تَمْيَنَىٰ عَلَى تَحْقَيْقُ هَذَهُ الْامْنِيةُ التِّي وَقَفْتُ عَلَمُهَا حَيَاتِي ﴿ لم يكن أجماع ابناء وطني على الاعتراف بنزاهة جهادي

كأجاءهم الآن ولست اطمع في أجر فوق هذا

كتب الى « لوتى » أن كلت (مدير الفيجارو) وكل اليه اختيار البكاتب الذي يقوم بكتابة مقالة عن مؤلفي وقـــد كتب « لوتى » اليك يسألك رأيك أما انا فطنن لملمي أنك ستفعلين كلمايجب لرواج هذاالكتاب ولتنشيط الوطنية المصرية التي لا تزال في عنفو ان صباها عا تستحقمن أنواع التنشيط

veni, mais vous me connaissez et je ne m'occupe que de mon devoir.

Mais je crois devoir hui presenter mon livre, et vous êtes, chère maman, la seule qui puisse le faire. Vous avez patronné cette œuvre, elle est pleine de nos plaidoiries pour le Khédive, son trône et sa dynastie, elle est enthousiaste pour Mohammed Ali, et je ne voudrais jamais qu'un autre se chargeat de remettre à S. A. cet ouvrage.

Si vous êtes de mon avis, écrivez un mot à Perrin pour qu'il vous envoie un exemplaire de ceux imprimés sur papier de japon et reliès royalement. Je lui ai écrit déjà d'en mettre un à votre. disposition; vous écrirez dans ce cas, à S.A. ce que vous voudrez. Je baise vos deux mains, madame chérie, et pense continuellement à vous. Quand je suis découragé, j'envoie mon âme boire à cette source maternelle qui m'a donné tant de fois la force et la vigueur; soyez bénie et n'oubliez pas cet enfant dévoué.

P. S. Maman vous embrasse de tout cœur, mes sœurs et frères vous présentent leurs hommages bien respectueux. اما فيما يختص بالخديو فأن عيد جلوسه يوافق يوم الاثنين ثامن يناير وسيصل اليك هذا الكتاب في الوقت المناسب لترسلي اليه اما تلفر افا واما جوابا وهو الانسب لتطيلي فيه الشرح أذ كل متمسك بكرامته ولان المصريين الوطنيين لا يزالون يتمنون عود المياه الى مجاريها حتى يمكن التأثير في الخدو

أما من جهتي فأنى لا أزال مقيا على الوداد نحو سموه وأتالم لحاله كثيرا ولكنى كما تعرفين لا أعنى الا بواجي وكذلك أرى من الواجب أن أهديه مؤلنى (المصريون والانكايز) وأنت الوحيدة أيتها الوالدة الدررة التي تستطيعين القيام بهذا الامر فإنك أشرفت على هذا السفر وتعامين أنه خافل بدفاعنا المتواصل عن الحديو وعرشه وملكم وكذلك في كلة الحباب عحمد على ولا أربد أن يتدمه غيرك الى سموه فاذا كنت على رأيي فاكتبى كلة الى مسيو «بران» ليرسل اليك نسخة مما طبع على ورق خصوصي ومغلف تغليفا متقن الصنع وقد كتبت اليه من قبل أن يضع هذه النسخة

Le Caire, le 25 Février 1906

Madame chérie

La situation politique est des plus intéressantes ici, les Anglais sont plus aimables avec nous, depuis qu'ils ont senti, lors de la démonstration navale contre la Turquie, qu'il y a en Egypte une opinion très puissante; l'incident d'Akaba les effraie positivement, car le chemin de fer que la Turquie va faire de "Maan à Akaba" permettra aux soldats turcs d'entrer en Egypte dans les 24 heures.

A part cela, les choses marchent leur train ordinaire, je n'ai jamais travaillé comme cette année, et je commence à me fatiguer, mon journal a beaucoup monté et me donne de grandes satisfactions, mais j'ai la donleur de vous dire que la France fait tont sou possible pour nous éloigner d'elle et faire de moi un ennemi. Si vous n'étiez pas française, Madame chérie, je me serais complétement définitivement détaché de ce pays.

Savez-vous ce qu'elle vient de me faire? elle a interdit l'entrée de mon journal en Tunisie, sous prétexte qu'il mène une campagne violente contre les Anglais. Est-ce ridicule? Les Anglais me laissent la plus grande liberté, s'abonnent رهن اشارتك ولك أن تكتي لسموه في هذا الشأن مانشائين هذا وأقبل بديك أيتها السيدة العزيزة وأنى أذكرك على الدوام عند ماتضنف عزيمتي وأبث اليك روحي لتستقي من موردك الاى الذي طللا وهبني الفتوة والاقدام فلا تنسى ابنك المخلص بارك الله فيك

والدبي تعانقك شوقا وكذلك اخوابي واخوتي مهدو نكء قائق واجبات الاخترام»

و القامره في ٢٥ فبراير سنة ١٩٠٦.

سيدتى الغزيزة

ان الحالة السياسية ببننا من الخطورة عكاذ فأذ الانكامر يتحيبون اليناكثير المنذشغروا بوجودرأي عامقوي فيمصر عناسية المظاهرة البجر قضدتركيا أماحادثه المقية فانهم في الواقم أوجسوا خيفة مها لان السكة الحديدية التي ستبنيها ركيامن مُعَانَ إلى العقبة تسمح للجنود التركية بدخول مصر في ظرف أربغ وعشرين ساعة

أما ماعدا ذلك فأن كل شيء بجري مجراه الطبيعي. على

à mon journal et lui donnent la première place dans toutes les fêtes et cérémonies officielles, et c'est la France qui lui fait la guerre parcequ'il est anti anglais !!

Derniérement à la fête du Port Soudan, mon frère Ali Bey qui représentait le*Lewa* a eu les plus grands honneurs, les Anglais ont voulu montrer parcette attitude qu'ils savent respecter un adversaire loyal.

La France a tonu, elle, à montrer qu'elle sait saire d'un ami un ennemi . . . .

Je sens que la plupart de vos amis refuseront de parler de mon livre; je ne vous cache pas que je regrette infiniment la peine que nous nous sommes donnée, tous les deux, pour faire ce livre, j aurais mieux fait de faire traduire mes discours en anglais et de les publier en Angleterre.

Je serais un imbécile de croire un intant que la France puisse être, l'amie de l'Egypte ou de , l'Islam. Adien tons les rêves d'autrefois, je n'ai en France que vons, et ma profonde et intense affection filiale pour vous est la seule raison qui me fasse encore penser quelquefois à la France.

Je sais que vous serez peinée de tout cela, mais j'ai toujours été franc avec vous et je ne peux pas ne pas être mécontent de cette conduite vraiment étrange de ceux là أنى لم أشتمل مثل هذا العام ولذلك ابتدأت أشعر بتعب. وأما جريدتى فقد صعد نجمها وهي تقدم الى أكبر ترضية على أنى متألم من أن أقول لك ان فرنسا تبذل كل مافي وسعها لتبعدنا عنها وتجبرنى على كرهها ولولم تكونى فرنسية أينها السيدة المبجلة لا بتعدت عنها نهائيا تمام الا بتعاد

أتعلمين مأذا صنعت ازائى انها منعت جريدتى من الدخول فى تونس بحجة انها تحمل حملة شعواء على الانكليز ليس غريبا فى بابه أن الانكليز يتركون لي اكبر حرية ويشتركون في جريدتى وينزلونها منزلة شماء فى جميع الاعياد والاحتفالات الرسمية بينما فرنسا تحاربها لان سياستها ضد الانكامز !!!

فى احتفال بور سودان الاخير نال أخي « على بك » الذى كان مندوبا عن اللواء أكبر حظوة. وقد أرادالانكليز أن يبرهنوا بهذا المهج على الهم يعرفون كيف يحترم خصم كريم الشيم! أما فريسا فقد برهنت على الها تعرف كيف تحول الصديق عدواً . . . . ا

imi devraient être nos meilleurs amis.

Permettez-moi, Madame chérie, de déposer à vos pieds mes hommages très respectueux et l'expression de mon éternel dévouement.

Le Caire, le 13 Avril 1906

Madame cherie.

Excusez moi si je ne vous ai pas écrit depuis quelques jours; j'ai en le malheur de perdre mon oncle qui n'est resté malade que 6 jours. Nous avons caché la nouvelle à ma mère qui est toujours malade; tout ce qu'elle sait, c'est que son frère est aussi malade qu'elle. J'ai passé de très mauvais jours, avec les fatigues accumulées, je suis très éreinté; les médecins me rassurent pour la santé de ma mère, le moment grave est passé; je n'ai point de programme pour mon voyage tant que ma mère est malade, je ne dois pas quitter la maison, j'espère tout de même vous voir cet été,

Je ne voudrais pas que vous ne sachiez pas toute ma pensée et mes vrais sentiments envers la France. C'est contre la néfaste politique suivie par votre gouvernement que je me révolte, elle nous défend de lui être utile, elle montre l'Anاني أشعر بأن كل أصدقائك سسيرفضون التكلم عن مؤلنى . ولا أخنى عليك عظيم أسنى على المجهود الذى بذلنام مماً فى وضعهذا الكتاب وكان الاصوب ان أثرجم خطاباتى الى الانكليزية وأنشرها فى انكلترا

انى أكون مجرد الشعور اذا اعتقدت لحظة أن فرنسا تصير صديقة مصر والاسلام. فاستودع الله تلك الامانى والاحلام اذ لبس لى فى فرنسا غيرك ولم يكرف هناك من داع يدعونى أحيانا الى ذكر فرنسا الا وفائى البنوى القوى الاكيد نحو شخصك الكرم

انى واثق من أن هذا يؤلمك ولكنى كنت على الدوام حراً معك وليس فى امكانى أن أرتاح لهذا السلوك الغريب فى ذاته والذي يصدر من أولئك الذين كان يجب عليهم ان يكونوا أوفى أصدقائنا. واسمحى لى ......»

« القاهره في ١٣ أبريل سنة ١٩٠٦

سيدتى العزيزة

اسألك الصفح اذالم اكتب اليكمنذ بضعة أيام لأني (١٦)

gleterre plus libérale qu'elle, puisque celle ci laisse nos publications pénétrer librement dans l'Inde malgré, la guerre que nous lui faisons au nom de l'Islam.

La France, je la plains comme je plains mon pays et je souhaite de tout cœur le succès de ceux qui luttent pourlui rendre sa place et son influence.

Mon chagrin est aussi très-grand de voir ceux qui parlent au nom de la France faire la guerre à ceux que la France a élevés.

Voilà tout.

Je suis en train de lire votre beau volume.

L'article de Loti m'a heaucoup plu.

Permettez moi, madame chérie, de déposer à vos piedsmes hommages très respectueux et l'expression de ma profonde affection.

Paris, le 13 Juillet 1906

Madamo chérie

Mon article a cu un grand retentissement et 3 journaux anglais ont publié de longues dépêches le résumant: il paraîtra aussi, tout entier, dans un grand journal anglais.

اصبت بفقد خالى الذى لم يمرض غير ستة ايام. وقد أخفينا الامر على الوالدة التى لا تزال مريضة ولم تعلم غير أن أخاها مريض مثلها. وقد مضيت أسوأ الايام بسبب هذه الاكدار المتراكمة مما مللت معه كل الملل. وقد اكد لى الاطباء أن حالة الخطر زالت عن والدتى . وليس لدى من خطة مرسومة لسياحتى ما بقيت والدتى فى مرض اذلا يجب على أن أفارق أسرتى ومع ذلك فلى الامل أن أراك فى هذا الصيف

انى أود أن لا تخنى عليك خافية من أفكارى وحقيقة احساسى نحو فرنسا فأننى أهيج ضد السياسة المشـؤومة التى تقتنى أثرها فانها بها تمنمنا من أن نكون لها نافمين وتبرهن على أن انكاترا أكثر حرية منها لان هذه تبيح لمطبوعاتنا الدخول فى الهند بكل حرية بالرغم من النار الحامية التى نصليها الماها دفاعا عن الاسلام

ومع ذلك فانى اتألم لفرنسا كما أتألم لوطنى واتمنى بكل جوارحى تحقيق آمال اولئك الذين مجاهدون فى سبيل اعادة مقامها ونفوذها اليها غيران كدرى يعظم كما أجد اولئك الذين Je pars demain pour Londres où les radicaux sont très montés contre Cromer et désirent me voir et causer avec moi. C'est la meilleure des politiques que de lutter contre la tyrannie de Cromer dans son propre pays.

Votre charmant article sur le livre de Loti, que je vous . ai expédié mercredi matin, m'a enthousiasmé.

Veuillez m'écrire à Londres ; mon adresse : Carlton Hotel.

 Daignez, madame chérie, me permettre de déposer à vos pieds mes hommages très respectueux,

Votre fils bien dévoué.

Paris, le 14 Juillet 1906

Madame chérie

Je pars à l'instant même, j'ai une grande joie : mon article a produit en Angleterre une telle impression que "The Tribune" l'a commenté en un grand article où elle a nettement demandé que l'Egyptien soit traité avec égards et qu'on donne à l'Egypte un gouvernement autonome. يتكلمون باسمها يطعنون على غرس مدارسها

هذا كل ما أقوله اليوم وقد قرأت سفرك النفيس وكذلك أعجبتني مقالة « لوتى »

واسمحىلى . . . »

« باریس فی ۱۳ یولیه سنة ۱۹۰۲

سيدتى المزيزة

أحسد ثت مقالتي دويا كبيرا وقعد لخصها ثلاث صحف الكايزية في تلفرافات مطولة وستظهر كذلك بجملتها في جسريدة الكليزية كبيرة. وسأسافر غيدا الى لوندرة لان الاحرار المتعارفين حانقوز على اللورد كرومر ويرغبون في لقائي لمحادثتي. ومن السياسة الحكيمة أن أناضل ضد عسف كرومر في نفس وطنه

ان مقالتك الشائقة على كتاب « لواتي » التي ارسلمها البك في صبيحة الاربعاء انعشتني

هذا وتفضلي بمكاتبتي في لوندره بعنوان «كرلتن اوتيل » واسمحي لي . . . . . . »

Londres, le 18 Juillet 1906

Madame chérie

Mon voyage à Londres n'aura pas été inutile. J'ai fait la connaissance de beaucoup de députés, de quelques lords et de bons écrivains ; ils sont tous avides de savoir la vérité sur l'Egypte et m'ont prié de leur écrire toujours.

L'affaire de Denchawai a certainement produit en Angleterre une très pénible impression, elle a en néammoins cet effet salutaire de faire comprendre à tout le monde que les Egyptiens n'aiment pas l'occupation, contrairement aux affirmations officielles, et d'attirer plus attentivement leur attention sur l'Egypte.

Des journalistes m'ont interwiewé et j'ai exposé mes idées longuement, j'ai envoyé aussi à tous les ministres, à tous les membres du parlement et à la presse la traduction anglaise de mon article du Figaro; comme ça la vérité saura triompher.

Les musulmans de Londres, Egyptiens, Turcs, Indiens et autres, tous très cultivés, ont décidé de donner mardi soir une grande fête pour me saluer. J'y prononcerai un discours sur le relèvement de l'Islam.

« باریس فی ۱۶ یولیه سنه ۱۹۰۶

سيدتي العزيزة

أنى أسافر اللحظة وان فرحى لعظيم فقد أحدثت مقالتى في انكاترا تأثيراً الى حدّ أن « ذى تربيون » علقت عليها عقالة كبيرة طلبت فيها بحق وجوب معاملة المصرى بعين الوقار وأن تمنح مصر حكومة مستقله ..... »

« لو ندره فی ۱۸ پولیه سنة ۱۹۰۶

سيدتى العزيزة

سفرى الى لوندره كان مفيدا فقد تعرفت الى كثير من النواب وبعض اللوردات وكبار الكتاب وكلهم متلهفون على معرفة الحقيقة في مصر وسألوني أن أديم مكاتبتهم ان حادثة دنشواى أحدثت فعلا تأثيراً سيئاً في انكلترا ومن شأنها افهام العالم أجمع أن المصريين يكرهون الأحتلال خلافاً للتأكيدات الرسمية ولفت نظره الى مصر أكثر من ذى قبل

حادثنى صحافيون وقد أطلت معهم شرح أرائى وبعثت

Mercredi j'ai un grand déjeuner où beaucoup de députés ont accepté mon invitation : je leur exposerai en détail nosgriefs contre l'Occupation. Ce n'est pas le repos, n'est-ce pas? mais quelle peine bienfaisante!

Permettez-moi de déposer à vos pieds mes hommagestrès respectueux et l'expression de ma tendresse filiale.

Londres, le 21 Juillet 1906

Madame chérie

J'ai un grand service à vous demander pour le bien de l'Egypte et des Egyptiens. Les journaux français nous font en ce moment heaucoup de mal, ils soutiennent trop lord Cromer dans le mensonge affreux qu'il exhibe en prétendant que les musulmans d'Egypte sont fanatiques; les journaux anglais, et surtont le *Times*, rapportent ces articles pour nous écraser davantage et cacher l'ignominie du crime de Denchawai.

Je vous prie d'écrire un article au Figaro, au Gaulois ou une lettre au Temps pour dire ce que vous avez vu en Egypte, quelle tolérance et quelle hospitalité on y trouve. Dites surtout qu'il y a un mouvement patriotique qui honore

كذلك بالترجمة الأنكايزية لمقالتي في الفيجارو الى جميع الوزراء واعضاء البرلمان والصحافة وبذلك توتني الحقيقة نصرها قرر مسلمو لوندره مصريين كانوا أو أثراكا أوهنودا أوغيرهم وجيمهم من المثقفين القامة احتفال عظيم مساء الثلاثاء تحية الى واحتفاء بي وسأخطب فهم على نهوض الاسلام وفي يوم الاربعاء أولم غداء فاخرا وقد لي دعوتي كثير من النواب وسأفصل لهم مافعل الاحتلال فينا

أفى هذا شيء من الراحة ﴿ وَلَكُنَّهِ مُجْهُودُ بَارٌ بِنَا !

هذا واسمحي ....»

« لوندره في ٢١ يوليو سنة ١٩٠٦

سيدتى العزيزة

لى عندك خدمة كبرى لخير مصر والمصريين. ذلك أن الجرائد الفرنسية تسىء اليناكثيرا فى الوقت الحاضر بشدة مؤازرتها اللورد كروس فى الكذب الفاحش الذى يذيعه بادعائه ان مسلمى مصر متعصبون ولم تنشر الجرائد الانكليزية وعلى الخصوص «التيمس» هذه المقالات الا

les Egyptiens, qu'on craignait cependant de voir désesnérés après Fachoda et l'accord Anglo-Français.

Cet article aura en Egypte un très grand retentissement et les Egyptiens vous béniront et vous remercieront pour toujours: je rentrerai à Paris vendredi prochain; j'ai deux discours à prononcer, mardi devant les musulmans de Londres, et mercredi devant plusieurs députés anglais.

Dieu me donne la force de lutter !

Affectueusement à vous.

P.S. Les journanx français qui nous attaquent maintenant oublient que par ces attaques ils éloignent davantage les Egyptiens de la France et font à leur pays beaucoup de tort!

Londres, le 23 Juillet 1906

Madame chérie

J'ai eu le plaisir de recevoir votre charmante lettre et 'quoique les fatigues aient affaibli encore ma santé, je suis très content du pas que j'ai franchi et d'avoir pu faire la guerre à Lord Cromer dans son pays.

Je passerai tranquillement les mois d'août et de septembre et j'aurai mérité ce repos. لنسحق سحقا ويخفى خزى جريمة دنشواي

ولذلك أرجو منك أن تكتبي مقالا فى الفيجارو أو فى الجولوا أو خطابا للطان قولى فيه مارأيته في مصر التي يجد فيها المرء دعة وكرما وخصى بالذكر حركتها الوطنية التى تعلى من قدر المصريين الذين كان يخشى عليهم أن ييأسوا بعد « فشودة » و « الوفاق الانكليزي الفرنسي »

ومقالة كهذه تنال من مصر ضجه عالية كما ينالك من المصريين حنان وثناء الى أبد الأبدين

سأعود الى باريس يوم الجمعة المقبلة وسألتى خطابين الاول يوم الثلاثاء أمام مسلمى لوندره والثاني يوم الاربعاء في حضرة كثيرمن النواب الانكليز. وهبنى الله قوة الجهاد، واليك عطفى وودى »

(حاشية) أنسيت الجرائد الفرنسية التي تهاجمنا اليوم الها بهذا العمل تزيد من ابعاد المصربين عن فرنسا وتسيئ للادها كثيرا ا

Jeudi prochain, j'aurai ici un dèjeuner politique où je prononcerni un grand discours; j'ai proposé à Judet de lui donner la primour pour la France. Veuillez aussi, Madamo chérie, lui écrire à la hâte un mot pour lui dire toute l'importance de cet acte, il y aura des membres du parlement et l'un d'eux, me dit-on, me répondra dans les termes les plus sympathiques à l'Egypte.

Vous me ferez un grand plaisir aussi si vous pouvez écrire à l'agence Havas, pour qu'elle m'envoie son représentant ici, jeudi prochain, à 3 heures. Elle pourra ainsi donner une nouvelle télégraphique. Je compte rentrer vendredi et aller dimanche vous voir à Gif.

Je dépose à vos pieds mes hommages les plus respectueux et l'expression de ma profonde affection.

Londres, le 26 Juillet 1906

Madame chérie

Le déjeuner politique a eu lieu et tout s'est très bien passé. Le lord Lytton, quelques membres du Parlement et quelques journalistes de grands journaux et des écrivains distingués étaient là à entendre mon discours, « لوندره في ۲۳ يوليه سنة ١٩٠٦

سيدتى العزيزة

حظیت بتلقی کتابك وأنهی الیك أنی فی شدة السرور من الخطوة التی قطعها واستطعت معها محاربة اللورد كرومر فی بلده ولو أن المجهودات التی بذلها قد أضنت صحتی ولذلك سأقضی شهری أغسطس وسبتمبر فی هدوء الم لأنی فی حاجة الی الراحة

أولم يوم الخيس المقبل وليمية سياسية لألقى فيها خطابًا مهما وقد عرضت على « جوديه » (مدير الاكلير) أن يكون أول ناشرله فى فرنسا وأرجو منك كذلك أيتها السيدة المحترمة أن تكتبي له كلة على عجل لتقفيه على أهمية هذا العمل الذي سيحضره أعضاء من البرلمان وقد بلغت أن أحدهم سيرد على فى قالب كله عطف الى مصر.

وأنى أسر سروراً كبيراً اذا أمكنك مداولة شركة هافاس لترسل الى وكيلها في هذا البلد يوم الخيس المقبل في الساعة الثالثة بعد الظهر حتى يمكنه النشر تلغرافياً

M. Robertson, membre radical du parlement, a répondu dans des termes sympathiques à l'Egypte, toute la presse anglaise en parlera demain et le bruit extraordinaire qu'on fait ici autour de mon nom et de mes idées ne peut que servir notre cause. Je vous envoie ci-joint le discours.

S'il y a quelques retouches légères à faire, faites les, jo vous prie, car j'ai l'intention de le publier en brochure pour mes amis. Je crois qu'aux yeux de mes compatriotes, cette journée comptera dans l'histoire du mouvement national égyptien.

Beaucoup de clubs et de sociétés m'écrivent pour me demander à faire des discours sur l'Egypte, mais j'ai besoin de repos et de santé: Je me suis donc excusé en remettant cela à une autre fois.

Je partirai demain vendredi pour Paris et descendrai toujours, 22 rue de la Paix,

Vichy, le 1er Août 1906

Madame chérie

Les Egyptiens d'ici m'ont reçusi chaleureusement que je suis vraiment confus. Mon voyage à Londres a en, je crois, وقد عزمت على العودة في يوم الجُمعة أو الاحد وساقصد زيارتك في «جف » . هذا وأقدم . . . . . »

« لوندره فی ۲۲ بولیه سنة ۱۹۰۶

سيدتى العزيزة

أولمت الوليمة السياسية وقدتم كلشيء على ما نشتهي وحضر خطابتي اللورد « لتون » وبعض اعضاء البرلمان وبعض كبار الصحافيين وكتاب ذائمو الصيت وقد أجاب علمها المستر روبرتسون احد اعضاء البرلمان الاحرار المتطرفين بعبارات كلها ميل وعطف على مصر وستذكرها الصحافة الانكلنزية باسرها غدا.وازالحركة الهائلةالتي تحيط هناحول اسمي وآرائي من شأبهاان تخدم مسئلتناوها هو نص الخطبة ارسله اليك .ولو وجدت بعض ما يحتاج الى اصلاح فأصلحيه لانى أرىد أن انشرها في كتيب على جدة لاجِل اصِدقائي وأعتقد أن هذا اليوم يمد في أعين مواطني من الايام التي تسمجل في تاريخ الحركة الوطنية

تسألني أندية كثيرة وجميات عديدة أن أاقي خطابات

en Egypte le même retentissement : je viens de recevoir des dépêches de félicitations du Caire.

L'attends vos nouvelles.

Je vous baise les deux mains, madame chérie, et suis pour la vie votre bien dévoué.

Vichy, le 4 Août 1906

Madame chérie

J'ai en le plaisir de recevoir votre charmante lettre, mais elle ne me dit pas grand-chose. Vous savez cependant que nous nous verrons sculement après le 15 septembre et que j'ai besoin de savoir à quoi m'en tenir sur les sentiments de notre ami. S'il est bien disposé pour moi, je pourrai le voir à Vienne vers le 7 ou le 8 septembre où il sera sûrement. Veuillez donc me consacrer une bonne heure et m'écrire longuement tous es détails de cette conversation et envoyez la lettre recommandée.

Je vous baise les deux mains et reste votre fils bien dévoué. J'habjterai à St. Moritz, Grand Hotel des Bains. في سبيل مصر ولكني في حاجة الى الراحة والصحة ويلتمس لى عذر اذا أبقيت هذا للمستقبل

سأبرح غدا (الجمسه) قاصدا باريس وأنزل في (٧٧ شارع السلام)

« فيشي في أول أغسطس سنة ١٩٠٦

سيدتى العزيزة

استقبلني المصريون المقيمون هنا استقبالا حماسيا مما أخطني . وأعتقد أن لسياحتي في لندره نفس التأثير في مصر وقد وردت الى تلغرافات تهنئة من القاهرة. والى مع انتظارى أنباءك أقبل مديك . . . . . »

« فیشی فی ؛ أغسطس سنة ، ۱۹۰

سيدتى العزيزة

تناولت بيد السرور خطابكُ الكريم غير أنه لم يحو شيئا مهما . انك تعلمين أن لقاء للسيكون بعد خامس عشر سبتمبر ولذلك فأنه يهمني الوقوف على احساسات صاحبناواذا كان مستمدا للقائي فأنى اذهب لزيارته في فيينا في السابع أو

Vichy, le 13 Août 1906

Madame chéric

Demain, anniversaire de ma naissance, j'aurai juste 32 ans Combieu m'en restera-t-il pour servir ma chère Egypte? En tout cas, je ne perdrai pas une minute de ma vie sans semer son amour dans les cœurs de mes compatriotes et j'accomplirai ma tache jusqu'au bout.

**

Hendaye, le 13 septembre 1906

Madame chérie

- Ebti a été réellement malade, mais il va très bien maintenant et ca ira mieux encore, à condition qu'il n'écrira pas. Nous avons déjeuné, Omar et moi chez lui hier et nous sommes allés tous à Fontarable faire un tour, il a très bien supporté cette petite excursion et a été d'une excellente humeur.
- Permettez-moi, Madame chéric, de déposer à vos pieds, mes hommages respectueux et l'expression de mon déveue-ment filial.

Moustafa Kamel — à l'âge de 32 ans -ه هل مصطفی کامل هی⇒⊸ ه فی الثانیة وا'ثلاثین من عمره که

الثامن من شهر سبتمبر اذ من المحقق أن يكون فيها وعلى ذلك أرجو منك أن تنفضلى بالتفرغ ولو ساعة لمكاتبتى من تفصيل هذه المحادثة وأرسلى الخطاب مسجلا بمنوان (سانت موريتز جران أو تيل الحامات) هذا وا قبل يديك ..... » «قيشى في ١٩٠٣ أغسطس سنة ١٩٠٦

سيدني المزيزة

غدا تذكار ميلادى اذ أباغ الثانية والثلاثين وماعساي أعيش أيضا لاخدم مصرنا العزيزة *

وعلى كل حال فأنى لا أنرك لحظة تمر من حياتى بدون أن أغرس حبها فى قلوب مواطنى وأتمم عملى الى النهاية » « هنداى فى ١٣ سنتمبر سنة ١٩٠٦

سيدتى المحترمة

كان « لوتى » فى الحقيقة مريضا ولكنه تماثل الآن ويتم له الشفاء ذا امتنع عن الكتابة وقد تناولنا الغداء أمس معه أنا وعمر ثم يمناجهة «فو نتارابي» للنزهة . وقد أداها «لوتى» ممنا بكل راحة وارتياح . وتفضلي بقبول .... »

Paris, le 27 Septembre 1906

Madame chéric.

Le Prince Moh. Ali est déjà en Egypte. J'ai diné hier avoc Marchand et Judet et nous dinerons demain, Marchand et nioi. Il se porte très bien, notre cher ani, et je suis bien content de le voir ainsi. Il va venir avec moi jeudi diner chez vous et vous dire les souhaits de la "Noble France", pour votre santé,

J'ai bien, réfléchi à la manifestation que mes amis me preparent et j'ai pris la décision de refuser tout. J'ai écrit à Farid dans ce sens et comme la presse anglaise a mené du bruit auteur de l'affaire, j'ai envoyé la traduction de ma lettre à Farid à la Tribune de Londres, et je l'ai donnée à l'Ectair.

Elle parait démain, je crois, vous m'écrirez votre sentiment Je vous baise les doux mains affectueusement et reste pour

ф ф

Lo :Caire, le 20 Octobre 1998

.Madame chérie.

la vie votre tout dévoué.

Je suis arrivé en bonne santé, et j'ai trouvé la famille heu-

« باریس فی ۲۷ سبتمبر سنة ۱۹۰۸

سيدتى العزيزة

وصل البرنس محمد على ألى مصر .

تناولت العشاء أمس مع «مرشان» و «جوديه» وسأتناوله غدا مع مرشان وهو في غاية الصحة . وأني لمرتاح الي ذلك وسيرافقني يوم الخيس لتناول العشاء عندك ليقدم لك عظيم أشواقه

قد فكرت مليا في الظاهرة التي بهيئها لى أصدقائي وقررت رفضها وكتبت بذلك الى « فريد» وعا أن الجرائد الا نكليزية قد طنطنت بهذه المسئلة ارسلت ترجمة الحطاب المرسل منى الى «فريد» بهذا المعنى الى جريدة « ذي تربيون» بلوندره وجريدة « لكلير » وسيظهر غدا فيما اظن وارجو أن تبلغيني رأيك فيه وتفضل ...... »

« القاهرة في ۲۰ اكتوبر سنة ۱۹۰۹

سيدتى البجلة

وصلت في حال العافية ووجدت أُسْرَتَى كَنْطُكُ ، امَا

reusement bien portante, mes affaires aussi marchent à merveille, il y a dans le pays une vitalité admirable et Denchawai a réveillé les plus endormis. Le Lewa est devenu la puissance la plus grande dans l'opinion. On attend partout mon journal franco-anglais avec impatience. Je crois qu'il aura un gros succès.

Lord Cromer est rentré et j'ai écrit un grand article pour le recevoir, lui disant ce qu'un bon Egyptien doit dire à un usurpateur et à un tyran; tout le monde a applaudi à cot article.

Veuillez me donner de vos bonnes nouvelles et me dire comment va notre cher Loti.

Le Caire, le 8 Novembre 1906

Madame chérie,

Je suis en train de former une Société Nationale en commandite pour mon nouveau journal franco-anglais et c'est pour terminer toutes ces affaires que je partirai le 1 er Dècembre pour l'Europe; je vous parlerai longuement de tout ce qui se passe ici ; je suis très content, ma sonté est bonnequoique ma tâche devienne de plus en plus écrasante.

Avez-vous lu l'article du Temps sur le a Nationalisme

أشغالى فسائرة على غاية ما يرام. وفى البلاد حياة عالية لان (دنشواى)أيقظت الغاظين واصبح اللواء اكبر قوة فى الرأى العام وفى كل مكان ينتظرون جريدتى الفرنسية والانكايزية بنافذ الصبر وأظن أنها ستجد اقبالا عظيما

عاد اللوردكروس واستقبلته عقالةعظيمة ذكرت له فيها ما بجب على المصرى الوطنى ان يقوله للمغتصب الظالم مما استقبله الجمهور عزيدالانشراح

تفضلی علی بأنبائك و اخبرینی کیف حال « لوتی » المزنز » .

« القاهرة في ٨ نوفير سنة ١٩٠٩

سيدتى المحترمة

انى شارع فى تأليف شركة توصية وطنية لانشاء جريدة جديدة فرنسية انكايزية ولاتمام هذا العمل سأسافر الى أوروبا فى أول ديسمبر وأحادثك طويلا في كل ما هو جار هنا. وسرورى عظيم وصحتى جيدة ولو ان عملى أصبح لا يطاق هل قرأت مقالة الطان عن الوطنية المصرية التي صدرت

'Egyptien's paru en tête, le 26 Octobre et me donnant entièrement raison? Cet article a produit une três bonne sensation en Egypte, il a fait beaucoup de bien à l'Egypte et à la France, venant du *Temps*, après toutes les polèmiques de l'été; c'est une véritable victoire pour nous.

Je vous embrasse, Madame chérie, de toute mon affection de fils dévoué et éternellement reconnaissant.

Le Caire, le 23 Novembre 1906

· Madame chérie, ...

Je suis arrivé à fonder une Société nationale en comniandite, à un capital de 20,000 livres égyptiennes, c'est-àdire 500,000 frs. pour fonder un journal franco-anglais, dont je suis le directeur, sans contrôle, à vie. Cette affaire est considérée comme la meilleure manifestation du Partî National.

Je désire beaucoup avoir quelques grands collaborateurs français, vous et deux ou trois de vos amis politiques et littéraires. Vondriez-vous me faire le grand plaisir de vous occuper de cela?

Je partirai le 8 décembre et serai à Paris le 12 ou le 13 ; je vous télégraphierai de Brindisi on de Naples, nous parبها عدد ٢٠ أكتوبر واستصوبت كل آرائى فقد كان لها وقع حسن فى مصر وتأثير جميل فى الصداقة بين مصر وفرنسا ؟ وان ظهور هذه المقالة بعد منافشات الصيف لفوز مبين لنا وتفضلي . . . . . . »

« القاهرة في ٢٣ نوفبرسنة ١٩٠٦

سيدتي المبجلة

انى أودأن يكون لي مساعدون من كبار كتاب الفرنسيين يكون من بينهم شخصك الموقر واثنان أو ثلاثة من أصدقائك كتاب السياسة والادب فهل لك أن تتفضل وتننى بذلك

سأسافر يوم ثامن ديسمبو وأكون في باريس يوم ١٠ أو ١٧ وأرسل اليك تلغرافا من برندزي أونابولي وعند

lerons alors de tout.

Je yous embrasse affectueusement.

Le Caire, le 1 Février 1907.

Madame chérie.

Je viens de recevoir votre bel article, mille mercis.

Mon journal paraîtra, j'espère, le 15 du mois courant. tout le monde l'attend ici avec i mpatience, les Anglais le craignent avant sa naissance.

Loti est très-heureux de son séjour en Egyple, malgré le froid qu'il fait. Il partira mercredi prochain pour la Hante-Egypte.

Ma mère a été cette semaine très, très malade, mais elle va beaucoup mieux aujourd'hui et je suis plus tranquille.

Veuillez demander à vos meilleurs amis d'écrire dans l'Etendard Egyption leur opinion sur l'avenir de l'Egypte, je voudrais avoir beauconp de bons articles.

Permettez-moi, madame chérie, de vous baiser les deux mains et de rester toujours votre bien dévoué. اللقاء نشكلم عن كل شيء ولكمني . ... . » « القاهرة في أول فبر ابر سنة ١٩٠٧ سيدتي العزيزة

تلقيت اللحظة مقالتك الجميلة فألف شكر لك

ستظهر جريدتى فى الخامس عشر من هذا الشهر والجميع ينتظرونها بنافذ الصبر والانكليز يخشونها قبل وجودها

ان « لوتى » مسرور كثيرا من اقامته في مصر معشدة البرد. وسيسافر يوم الاربعاء الى الصعيد . مرضت والدى في معذا الاسبوع مرضا شديدا . ولكنها اليوم أخذت في الصعة ما يطمئني قليلا و تفضلي بتكليف أعز أصدقا تك ان يكتبوا في « لتندار » آزاء هم في مستقبل مصر . وأحب كثيرا أذ أحصل على مقالات شائمة . هذا و تفضلي . . . . . »

٠٠٠ الاقصر في ٢١ فبراير سنة ١٩٠٧

سيدتى المحترمة

قدمت هنا لرؤية «لوتى » الذى مضى عليه فى النيل اثنا عشر يوما وهو والحمد لله بخير وممتن من رحلته وسأعود الى

Louxor, le 21 février 1907.

Madame chérie,

Je suis venu ici voir Loti qui voyage sur le Nil depuis 12 jours; il est heureusement bien et très-content de son voyage; je rentre demain soir an Caire pour préparer l'apparition de l'Etendard Egyptien. J'aurai ainsi trois journaux; le Lewa l'Etendard et the Egyptien Standard — nous avons jugé utile de publier un organe en français et un autre en anglais; — celui-ci paraîtra le matin et celui-là le soir. J'aurai ainsi une puissance morale écrasante, mais aurai-je la force et la santé de menér tout comme je le désire? J'ai en tout cas de très-bous collaborateurs et des amis bien dévoués:

Les deux journaux paraîtront le vendredi 1er Mars, votre admirable article paraîtra le 4 on le 5: Loti me donne un article sublime qui doit paraître simultanément dans le Figaro et l'Etendard vers le 10 Mars. Je viens d'écrire à Bourget pour avoir son premier article et le remercier.

Ce que je désiro avoir de vos amis, co sont des articles our tous sujets (pas nécessairement sur l'Egypto), quelque

qui puisse intéresser le public et mieux lancer le journal.

القاهرة مساء لاعداد « لتندار » للظهور وعلى هذا سيكون فى قبضتى ثلاث جرائد « اللواء ولتندار وذىستندرى » اذقد رأينا أن ننشر جريدة فرنسية وأخرى انكليزية تظهر أولاهما مساء والثانية صباحا وبذلك تتوفر لدى قوة معنوبة عظيمة ولكن هل تساعدني صحتى على القيام بهذا العمل كما أتمني ? ومع ذلك فان لى نصراء في التحرير أقوياء وأصدقاء أوفياء. وتظهر الجريدتان يوم الجمسة أول مارس وستنشر مقالتك الحليلة في الرابع أو الخامس منه وقد أعطاني «اوتي» مقالة بديمة ستظير في آن واحد في « الفيجار » « ولتندار » يوم عاشر مارس وقد كتبت الآن الى يورجيه الاطلب منه مقالته الاولى وأشكره

كل ما أتمنى المصول عليه من جيم أصدقا تك هورسائل فى كافة المواضيع (وليس هناك ضرورة أن تختص عصر فقط) . تمايهم قراءته الجمهور وينين على رواج الجريدة

عُسنت والحمد لله صحة والدتى : ولأن هذا التحسين بمد النوية الشديدة التي اعترتها لمجزة Ma mère va heureusement mieux, et c'est un miracle de la voir un peu bien, après une crise si terrible.

Loti veut vous écrire des bétises sur mon compte, je le laisse faire, il est si gentil et je suis si heureux de le voir en Egypte. Sans vous et lui et le grand idéal qui remplit ma vie, j'aurais cherché à disparaître de ce monde!

Je vous baise les deux mains, madame chérie.

Le Caire, 8 Mars 1907.

Madame chérie, ·

J'ai le plaisir de recevoir votre réconfortante lettre ; votre article magistral a paru mardi dans l'Etendard comme vous avez du le lire, et son effet a été et est encore très grand, le succès de mes deux nouveaux journaux l'E-tendard et The Egyptian Standard est très grand, il dépasse ce que j'ospèrais moi-même.

Pour votre serond article, je désirerais que vous nous cerivissiez sur les « poètes patriotes » à propos de la mort du grand italien *Carducci*. Vous pourrez parler de Hugo et de tous vos amis poètes, en racontant des faits et des anecdotes, ce qui produira sûrement un très grand effet.

Je l'attends donc..

L Etendard Egyptien

DRGANE NATIONAL QUOTIDIEN

----

man a man bloom	a Processor he book				404	· mer man,
mile P3 194 00 40	Waterwood In State	Directours MO	USTAP.	A KAMIL PACIES	May .	Harries brits, Waste
e r user B0 frages gar on.						
	stoot i sireatgameludest k	Brant out I tour	Am tare la	one a del pu del transpor o recoli hole p et e millo e l'anti- a part a lan present de millo el l'anti- a part a lan present de millo del present san present de millo del present san present de millo del present l'anti- del passi del present del l'anti- del passi del present del del part de millo del present del del passi del passi del passi del passi del del passi del passi del passi del passi del del passi del passi del passi del passi del passi del del passi del passi del passi del passi del passi del del passi del passi del passi del passi del passi del passi del del passi del passi del passi del passi del passi del passi del del passi del passi del passi del passi del passi del passi del del passi del passi del passi del passi del passi del passi del del passi del passi del passi del passi del passi del passi del passi del del passi del passi	LA POLITIQUE MONBIALE	Street, or print he is a page
CETEFOALD ECTPTISM	A therefore is a more of department of the second of the s	to de l'estate aprillation des	de reject	Pender po es e maillé i l'auth en poutle	THE LATTITUDE MONORME	Quarte sprace to power to be former of
Manager &amed Poster of Co	hand of the statement	where the statement sugar		The per - present or the Wirele		Statut is control reference to the management
	to pilit a renewally consist valuable	employ by met yet 8 to Lapport	Same to the	g- m.r	the follow physical to the marker 4	part charges to Ristan box 1 screenford
de gimma Bag- er gimma Bag-	pro 1 ay day day reports y no make filters and	Part 10 da H gris 14F motion partidophora print a p. Fr. 1	eligible per tie	C. Ing and the s. Item ped	stated Long-un	ford and their markets of a started
A 74 time 33 640 83 for ever a		L	-	Ate to see see to the later	.,	ny's so up and madellants in helpsys?
Y at come it brings for over a	and the second second second second	The second of the second	Name 104	has word did to I see you I do	I'm demonstratory on an It , notatedo	I and it blotte parts from consum to
Peop to pro see Sud von dit tour	1 to Meraphys Par see approxima-	Britte bime. a direi e	nont fant in	offered to the Property than bear direct	free production for the fact of the	4.64 1011 10 4 \$17. 10 to 68 mm Me
ager year that it to Province than their den is larve to everthin	an double should will have diet and	the net out I starts were to be	proper and de		ar ful quarter on a light be	at it was in the market of the Processing
die thank tavelly	getting bes backp - in 3 a news & free?	with the Part Adda	to me Beer, to	to f port ogrand . e steel file.	Provide up I n a	a) piggare we awar Sabrager 1
meri	weether has been proven as a part of the bear on the bear of the b	the of the financial distance of	R ARK HE TO	the construct contract on a second by	parture a marrie or	ILT P AS NO ASSESSED BUTCHERS BIRL
p : 5 % yes live at its instances of an old to see from the set	Sheet-Add and	the st. or or the bases on		sta the A thinkers of the	plan del poor as olim s'art s' a a	and the property with a
at an agg to one gramm mater	the self price and the company of the Ta	1 1 1 plant to tart 45 1 49 1	C. In	e developed a set on all districts to pro-	Confidence of the Confidence o	1 - 11.10 mg/s
Pari Spine faithe up. 8 Altamotre-	of the page tools. In made this red is not	e I ghartha das	00 1F 100 11	I am partidage was ber a m	or to the world the Zampelow o white first and	" or noth just been 1 a state on .
proposer 16th and	List or wated on a day on 15 mile	was by a quest que		" of all desired up de fine bed for all	a district to garden tought or man. To pro-	If the or the programme is a first suggest power than
	La faire que relle que pa prof l'un	I I when the I all	1 7.7" .1,	1.7gs 20000, 12 51-01 0 1 100 0	to proper and go a her no total	- rep is dayment over marginal test for
POUR L'EGYPTE	Stations in corpor m, I resilients of Lord cord o	house I to die 17-6	bodet or It	and specific to a larger test and a	and you amount of the same	a t at all and de Rudad
	-	of 6 deglist pt page -1 magin-	7 DHD	the games and a set	4 THE 2 4 THE PROPERTY.	4-17 1 194 to Floor to Statement
In which I distance of	at him - mande	Water and the second		p table I see that so the	were rup appear of the sales in	With Law or 1 all 5 are as to good door of cardinal
and a complete of the states	nor de la manta sa angganant d'arte.	the major . to a s	44 1	1 - 1 d . 1 or tempor but	a "essençue de l'a sty saferuna la	Approved the promise of their
ners Incomplete al he discount.	plat to the . It was you be supplied the	B of Fig. 12 constitution of the	F	il agento dal ir grand d	arming the part of the colors of the	0%11 tor be present frem ton
and the second s	States of the sale States and	of businessed on the contract of		tops folkers a formely by Africa.	age you got to be a final to the total	we 's what I downshare on the upon the
pa la manger +1 & th = F thirt to Colorere,	where the second	·	12	Compet Spin a complete to	The second secon	represent the department of the Street
design a no may do until tale delle en co	grant and distanced made in property faces	Un Poète Patris	ota :	and what of the land I have ! I started !	If in the premium can be self-likely and the St-St-St-St-St-St-St-St-St-St-St-St-St-S	Spring to -distribute
seer . t salteel eggs pour test	harringest to know to a			A	p. Sedda Muderstellera : 1 so. wg *** m I nr	In the second security of the second
med to	Bothin day is it reallies to the same, a	Be took at her light of the con-	all leads of a	in the control of the	a mare one suitable a read disease to	i ang very period i misser per tippe in beginn i speriod period de Brein. Ser Films i si per Priodic de Brein. Ser Films i missed maries pagameter (Brind la er in des la depagnité de Nied partie d' existénce de la comme
Men by the and 1 175 MPs and he	d at thepple assumed to bus me	the speed of the s	ou haugh	Functional of the property of I man in	r setorefortet ar a brente berein	
use in part A 400 Physicals destribute	he pit was greete to par ton to	plot of contract from Art	-	farit de la fata despute de	n to edi de ganative la pe 1	recognitional about the same of the
to the second se	Fide wings I provide an averagely reduce		a header -	Balanda at every and seems, the	I below on particular and the state of the s	personal of Guerral Second Title
- face for period	Jahre dette it Eurigh, pourtrass restabilir profit is notes semant of poor resistant (£ 1 ord h it is to see	more & Sundaw French 3447 and	ate group of a	The life of the last of the la	the of the catherine more	propheroisa John The compage on 1000 of 4, as given yet by a december former the """ are the hydright despitement, in Period of the test than despitement of the test than and the propherois of the test and the prophe
In the Burth an aying on a red than we district a	El bealt in in besien	2 4 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1		amend a State and all a built	marketing galors of the or	g without the training a property
	# LPTYPEAGE PARTYPY *** ***LPTYPEAGE PARTYPY** ***LPTYPE	and a pape many price of the following and a pape many price of the following from the following and t		BEHES HE TEMPORED!	Manufachman ang pi land a Mangalaman ang pi land a Angalaman ang pi land ang p	I see granges by endings and management library
Table from the 11 AMES	Meanula Massay Philips,	gardensk se on de derve in 1 - 2 mil sen e se on e de en 1 mil en de e mil e e on e de en 1 mil en de de mil en e on e de en 1 mil en de de de mil en e e en en de en 1 mil en de de	- 00	DATES DO DELIGORADO	or live agreement ag pay his di	of gladesters , polys office to the best to
group for femilies to proved raver		to 7 1 6 lg up on one 3" I will gift	M Property of	on Anterior Subsect	A suffer to come as long entitle for	a found a now Joe States Topics when such
Manhouse to the printing on all the	"LTTERBARD POTPTIFF" TOU	new is to a pepter dud	free of Le o	June Charles of A. P. of Co.	I have a sed and to say	was a description of the contract
white part for it a tradeduct a day	denner à per lacronre des partites de	a magazeropom gun de Ter Per del Laddon El gandon y al man y pe tiña a ur m orde des Aggerons, an incomi chipa de partino para a la lada la mel a destaga y a major da de timo de del partino para a deser-		June 1 almost de la		With It is many in their and or
enterior correct to making our de	mes ples grands copyrella-yes-warps-	Research water out to we	OH PAR	I nowwe a se contragen	to the state of the state of	on and plus grade alpeadours to
at the great property to the control of the property of the property of a terror being of the property of the	Extraction & prompt amount to val-	rings bey quitting an a to let .		country of the training to the training of the	made from palpate up to me understoon	1 1/2 C 4 1/2 1 STORES & BOUGHOUSE OF
manufaction or now the last and and appropriate	Makasa Jakione Alkali ja Pares Levi i ja Polipin Polipin ja Polipin Polipin ja Polipin j		01144	The production of the second o	1 - 15 or 02 while is the sum of the party of	sons our author has not from it
me day way a copy on he faboute discovery	Plane Lett I			the supplies lightly were a staff of	- 11 · 4 special to be in the Part	In Insert Works a seed to think the seed of the seed o
one adventure of the programmes set	Paul prigness,	I who as particular tre. In 2 to			a a visual distal distribution or service	ed you seemed the to well before
or los many phones the sout, and del-	Mit darrents per state till manafass	your copy of younger I'll has	left was a d	approximate the first for	on paperso	with realizing or other strappeneds.
around to server awales, gut and left	"Divining and district, me	and the first of the second of	-	and gauge better the first the series of the	Equal fee of an a property are	to 1 fed total sugar Bays against a
A . A de de de de la contract de la fact de	gaines page & topics for preventer	and the latest per lat				
to the first of the transfer that	To Daniel and the	The same of the sa	2011	1/2/2	And the same of	fa a fage native to
page 1 - 1 to the production of the state of	da 58 mart.	potrel party 1	delpri 1	of Street Street Street Persons State	Service to the service of the servic	anthone de punto a terra de S. Santos
and, and porter to backs a r per de	Annual Control of the last of	Report at a few poor carbo		president	It is an a set household in set day, if it is all	ambass at its pulpin a town to
the fact of Traff, sufficiently and	L'Amendite Statrale	a session of the party fellow		andress who are to simples a gradel gas	mining appearables are paper on married the	2.5-00
offe and part of them and the M date with taller in away presioned at, ages on finance the depleted to	Y. Watermen a décourre		m reports of	at the "grant of all the party at the	berme mrunt ,	
not, nous or frameworks to depend of the	Compagnity formats and resource on the	part represents to proper control or con-	a production in	to the previous Particulation of the Particulation	South will a sille has received the	
the section is second was been des	m god	I glid he der gege heps to be		or more done of place may produce a distance	family to a " 4 menute	Revee de la l'resse
THE PERSON OF THE PROPERTY LAND	the de depoint a l'Egypte sted hier	property one of the last	6 % mm	Part of the same o	to and about 20 in quy to Karagama	2001EG 00 H 210000
A LINE AND THE PARTY OF THE PAR	before to seas and been not too	(Ind.question)		Per Licensels emplos valence	of the framework in beginning to be the first	
Mose nero triorine o traja der ir	Fortigue of runs options field about	A service Police		oft of the party of the latest and t	e-week treated and to	Line suffice a Tought often an Republic
per - and parties - and disciplings	Drug appropriations in 30 to perfection	CONTRACTOR I MAN	farme [	and of the same of the same of the same	make the spirit was to the country of a fill of black	n and then he afterward a production
Openatur News 17-yand discorrished	tarrager forespeak frequing on the	La President de la passer :		The Part of the bank the total	not you fine regard !	ben des in tiber ein beregente ben daren b
The same of the same of	Bred Street or or theat and		the mark	The same of the same of the	the same of the sa	To seem a farmation
dem due ffre seller et de typende de	det get bester and a glass of arm	and it was rooms	-4	De 10 100 0 100 17 10 11	1 6 81	the state of the second second
maken' quest 1 retire the record Engineer	Lighted by provide the set of the top in the provide the	follows or part of the	1-00 20-	The property of the party of th	Parison and a second	a best surrentale
many nan-man-right	Street Street Street with the P.	the federal or and a series down	leadings	mare taken to a common of the	make when a second with	the also a series appropriate
Co rendr on a plant a deaper her but	region of the sound themes	District on the	seem pate	and priest at . I am . I don't	to be a second to the second of	A state of applications of the state of the
pupt , purp all v tryp again is lenstlying	\$0.0 mm	to "dip of the spirit	ted A rail	Ministracy of other draw per on the subject to of	Make the speech owner over the post of the state of the speech of the state of the speech owner of the speech owner of the speech owner ow	A new total a supermitted at personal and the state of th
Brance a sheet of the allfall agrees on one	product a contract of the		de R'sag tul.	But 14 Changest Place "	drops at 1 and 2 and 4 at 1.	The state of the same and the same of the
Spanning Street Labors & Through re	The divine Paragraph Short of the	off or a property	d strategy	APRILL WILLIAM TO	1 14 0 mg gmg tr . 4 4 50 mg	Later two analidespot separts
reads per un pares y tenancie, seu	Company of the control of the contro	11100 1 111	and an armed		1 1 4 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	to a bank of many programmers flager
to party Mark day was the April grown party	Quality of Barriers and at	Birt of Tri and	Spher rate	The desired of	Lorder C. Town	A per 11 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
- material material to plant in a	Language of 4 to try	I but the or not developed a	to the last of			
for open speared in the first the name of the	Many del by the by the service	THE AREA INTERNAL	and Pilian	THE STATE OF		Could to the Property Labor
vestes que aux sent finé print mon m	risendiah i profiguire in it	10" I'vi "ally up and	of them.	1 - 1 c 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2	the transfer of the	Supple to program, in provide or and an artist of the pro-
the standarders of the season of	The state of the state of the state of	Sampley Street, Why	4	33		
man striber pursue as per-	same and market of the second	Service in a service of	· + + + + *	and the	10.70	
and to have it are the die its it is about	MAN INTO PARTITION P.	To get a man or special to	D 01 PM		12.5	A to the bound ble witness some bilber
Substitute to the party of the	So the control of the party formed of the control o	The state of		22, 7, 7, 72 2 , 7	Carrier Carre	
Emery as his now or hereogens are	Committee on a - b . d .	1 Bfire	and the first	usta 1 1 1 1 1 1 1 1	as and a set of an appropriate the set	to se server in I foot

La Iro page du Journal "L'Elendard EgIptien"

﴿ أُول صحيفة ظهرت من « ليتندار الجسيان »

The Egyptian Standard

Daily National Organ Associate MOUSTAPA MARKE PARMA

Francis or nesse

Yei. 1, Ko. 1.		Dairn, Sonday, Ma			Parce One Hall Plante.
th factors from	erhalises of Representations about or an Hong & Can on an out book for the year	The Lagrislative Council	p = 16 p 1 cm Bright th p on things in a r & r; r r r repl at processing r r r r real 4 c processing r r r r real 4 c processing r r r r r real r r processing r r r r r r r r r r r r r r r r r r r	U on the State of the Control of the Control	or the to provide the de-
No Shearanno storm	Hang I I you you will been the the you Many and per nature (inch! bulleres him	186 Philippento coestri	and descriptions as a second of	*** ****** ** * * * * * * * * * * * *	- she to F to that he had been
dealer years to take to take the	that the burns of the extendible of people face.			demany	to the a me of the Man a party for
Padratel Mrs	of Supply is reduced to the state of	the state of the state of the little	or between the way or a consider	In the service of the service of	To you to Parameter the help
	sell the estate territ . Longin to a con-	spirite at her begand was a range	used SP1 St. Avenue for joyed for 19	top out off the top common food of the footnote of the brokelet terror of the foliant there or the me for	The same transferred a site or state
Tuens of Subscription:	atelye hips water of spece-	while the proof recomposes or all fill		de based to a transfer to	a gen so that a manager of or
matrick a bosoniport	the state of the state of the state of	made Street and of the function of		and a finger of the straight of the	
and Second 1 1 60 and Second Second 1 1 60	to be to bit by the standing sells and the a grown	fat all he protop to be a	INAUBURAL TEA	Alley and the plant of the property was plant to the property of the property	the A Char approach a s to
empl Steen at your CR	all genetre? und the feet t this get	at male a part of political part and		of harder of the property and the	the transfer a sugar second of
	graph or Kinnel by the box do 1 =	feets 1 - vince the as secutively	to me the housest through the	Tomporto en a contigue ob-	TO VE SECTION OF THE RESIDENCE OF THE PARTY
ed with about apply to the public of general Memory 6, the Processin St. Sone whose S. Bur Floors Front 176 s — To ensure NOT-100	\$355 rate polici stravisco re established	terater in assessment 4 ments	State of the state	Established the St.	The property of the same
poors three & ne le co and fo free	Alachad Bart a 1 Provide Arts	Other transfer and a management	de d'Employ el restrope de 1 4 d		
Steel I Bur Glossel Fan 174 a -	haden I breek to st traver	State of South State St.	4 mm b M u 1 Mm D 1		The second second second second second
		Bankara Mara de Projekt e 11 to 18 april 19 pr	other partial and the second	where the property of the party of	an infrastructure of the state of a second
to programme the property of t	to the state of th		10 St. S. S + 4 + 10 PM S		• • • • • • • • • • • • • • • • • • • •
ndo at the series of the series book the	Thinks in the Whiteman	TO THE PARTY OF THE PARTY OF	WE THE THINKS THE REAL PROPERTY OF	Separation of the said	SAFE We will sprough selly
different saferer thronto -	ampete de c. c. made l'ingrett an Laboratule se the se or resource d'	abeliand to all and a	traditions or not retain as a second	the stand was price to	of the seal spread all and the seal of the
Appears [1017 and 2185 ,	the first we set to differ at the 1 feet	and the first terminal	discharge a significant	4 1 to 0 00 00 00	From 6 Por Edutable Standar of
	name to the part of the first at addition of		Patriciph 1	The same of the same	MI IS I I I d M w How man
and to the Manager of The Spirite	pape of their manners of mile on	g t man y tr t far o		or have address to the every got object that	Be to a med I tobe garrent
mind.	al a Budge to the order to and	American tendence	ages which has been a control or deline ages on profession and the second or deline at the control between the deline and the	15-mile 2 41-27522	and largition a new manager of
	first in the light of the first of the said	to well then you grape or the execution	distribution with the second		Sign that it was also should be about
Makes with county but my to the	representatives angles of the procedure, national in	a a man command against to 1 .	the to the district of the column of the col	brook Prijeke of Jo come for the M 64 to be surface of Boar county a wife has the date of colorest My to come to a control of the surface that the come to a control of	FO 's true of time and priming
and the state of the section of the	be radeta moreco, oten Pro-E to + to -E to -	to the total electricity of the	of all the base to be seen or the seen of	nabout constructed by paragraph of a strain	the fines to speech on Lebber
amptond by words	Mentaleshellrud Mirell and the sh-	m k #			Lunglio con
	Beging a selection to be and the	ery B to ab to the stopp I a			\$600 mrt t short tan de prid
		a pro-d r. Condition a sea of a re-	. per right an period of	to got a dark man to the sage of the sage	and place are not for a part of the part o
Ent. Edabe.	god screek dot t proposing t on other	a estagementer	ting till migt se to.	1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 -	A raphs will be August on Mouse
	and a most of many the first and the forest or the	en and parts to desprey to the first of the	Datig grang f it the	to us a patient of the	
or the same of Large, was probably in a	and bridge to a result of them	W. (1 a committee of the committee of th	sa - I where I Ha ch t	a the desired on the tell of the second	
er skorzoneñ al hegyri, un periokak ik a gaperraind el en far lant 14ke nar de ul genterr foren pri te nar deprustun aret Unaghter angliker i,n di dendets	Mrs. deseart tim Frinteent of the	Man Brayd rong drawn 6	to be before the party and the	to proper to a rest of plant to gave	in the light - a light in the design.
of product forms in fe an app of on	taged many the asymmetric mother to	at the case the standard to remain	a set on the		In the state of the state of
ger (red), the set of the first meaning as fell of about 1. If the set of the first meaning as fell of	the death of the last the		The second state of the same	the man I as a suffernment	Control of the party of the par
A PARTY OF MALE SALES AND ASSESSED ASSESSED.	province the first of the second of the seco	Brighton, Shareday	to the state of the state of the same	A SO SALE OF REAL PROPERTY.	Year publications of time present
Commence of the second	now that how life to have a duty b	00 1 1 2 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1	te diene i i elle ertit.	the state of the s	grante ment of a light-put with men
ne a nemale he of "Miller of whell	manual for it benefit in the second the seco	all time to a metal times	The second of the second	"A" to some	not fire them find and million
metal set I	enta.	\$ 100 med today observer age # 40	a different trans for	or I I a trape the the at was	
at happy responder suff with	And all ube ber no this political to me	eri a forit affecte or floor comme	a fire on the same of the control of	ange in a grant fatel	granden in the first property of the company of the first property of the property of the company of the compan
the mar its bulers super the	and better many the eight to the beat of the prof.	to the court of the court of the court of		e well to a set in Manual	of a cont a f The back to ale
do maked hand a company of the or			1 1100	a gradita a see a stage	the new courts the before
of hyggs spaper may a formally graphy of gare safer. The country awar sace the do self-a safer and lesley if the it a span for the same as the 1 gist of the Whys livezam it held the wishing to be self-as as the same of the law Whys livezam it held the wishing to be self-as as the same of the same of the law who is the same of the same of the the wishing the same of the same of the the same of the same of the same of the the same of the same of the the same of the same of the the same of the the same of the same of the the same of the the the same of the the the the the the the the	Sh is need that the section of a	Angel i be been to car my to or Party.	Committee of the second	with open pulses states and b	
Mary 1 1897 289 A Men or commy	20 st serie Par spote to Parke.	to the purpose of the party of the party of	I will the think have	2 10 0 00	THE RESERVE THE PARTY OF THE
ared fampl full bert foredark stor	Shersett Britis Liner	with the lit to the appropriate of the	de so to to the stand to	AL SAIL SA TH STATES	and the second bed you don't
magn at later Parks 1; orga dangs dut per fendeds dos das as for the onaligns of her form das a for the content of her form at a few days proved days above each her of no action.	***	4 to 4 to mill house the principle of the	the season of the state of the	or don the a fact of the	and the set of controlled with months per a program of these parts of a per and a position of the sec- let of the position of the sec- cut for a second of the second of
Me din chest hand and	In south to make our columns or	able 1 a byt	m. 11-12-14-1 Mm 1-14	Beside of the court is the building of the	The second of the form of the second of the
	helpersteag as note passible are des placered to call becaute of . it	rea queles leter s a gegtente	garab principal and a company of the	It was a remark to the annual refus	the state of the
delamine material agriculty of an	Afternoon in page personnel ay . or	models I we have shown in \$14		TIT IT State of the opening on Pro- tru	and a separatery der Selle
Well broad may retain by deal only in a or in obey in the reporter to say a smarphonest of got prefer to say it not also also and outstand to be made to	philips in justice with the first the former persons and the first	are hurt be und tille if fre tante	Street at a street at the property of the street at the st		on the same of the
em agele at antidovine expent a serie	Mr. Midball Weitel Blite to	The state of the state of the	the Sale is in a sile bloom other t	Hate the street of the second	Page waters and
may have mad store and and or 2 mile.	Locks destroy of a three and the asset that a self-sec of the asset to	of all 1 stated 4 of protect liverage	with m so midit in these		
man and the later of for mark	in the se the referent .	mir tend wouldon on you wind ob as	louis . in today of the	I . THE WILL IN WILL	to a series and the series of series of series of
		1	at there are a land a per attent	1 T . In service of the	"M Villentin I andres does
pp after 70 ma a control	Anter More 1300 top of many		and degree up and y y hard a part of the p	of an in Sprage on one of the	a month order and part [10] or man and he constructed and he and and he constructed and he and the second of the second order of the second of the second of
to be well morely the object of the	Later Marie Lags who are a hill great the property with the state of the sales before a hill great the sales and the sales are a hill great the sales are a	a real and another the to a Party	and provided to the to the Bell to	the rest of the 11 to head he	Man r Baba 1 dis that was been
M and the town transle of Martin	ar pe and oft volume groups shall date	the section is a section of	bill agin me a Marba I fond t	The bear to at a 11, 1 form	hat was a un enaged and
me editors persions for pred	Later hieren 1300 für Mr Mit ergbe- rindisch ereit bei der fesse ausgaben der der auf der der fesse ausgaben fram Merik fall. Ehrlisfondere Richtarising Dolles.	Superiors and the setuplical field	and the second of the second or	Cont begins to set or the Edgewine special and pagebook as the Edge of the Edg	There we to I like doi!
though the steer the art of the	Phyloten dam	policial I data a submit a bequation of the contribution of section	4 Th M	Fr 1 . H ugs Far as tur + 5	Total August Water and America
Mer tripping short the end it wil	Militarialna Dhios.	Princed in street and a feel and	to an implement to print	we then be an in the order pro	of after 1 f a for trap without to a
Nove and a digit has so I a the or	- 1 % store Sands	Man has so roll to process to	The state of the s	THE PARTY OF THE P	iles affres trea a wange I she
		Segrester Late or 1 and District or	Ppe apply and after the city	de the country of the country of	an and the language of the t
me told sometimes on being timeld	To a to provide the street of the production	If the his one a new and there has	48 1 00	Barry marks 1 Mi Mi Man 1 . 1 10	any lid a dram mate Benon iff an
or old about the dated frauld are on Trock	Specific to the expensión framework playlished and the production of Parties and American States of the American and and the American and the American and the American and the American and American an	proces spring to be so from so	2 M am tree 2 2 20 2 44 1	platernal sale in an and up	- ples he per not I tod shealthers.
	that is seen the broken broke to	gle Landungs (No. Ho he 6 sp. dh.	10 -75 -10 Sult 18 - 50 Late	1 2 2 2 7 2 7 2 7 2 7 7 7 7	I in designed of one on a Bert Pres
Campyelle Hilland has be piles	private with an east life med direction.	Canana atta-calle a calicat	I the Form by of cooks to	g w - r Fullet . tt t ta	or stad or over a red, I'm bee you
t flampere Ellend ber der plei jebente meine jerg. d. n. 7. (10) jebente meinen jerhentene m. 7. glaus 117 aug "ped prompeletz jelle	widther proposes over some etc and specifi	37 mille ift a mit an I binn ift mpiell.	Market of a continuate for		The bear the world be to the
g destroy and about tracked Microbia in 1	and the property of the set of th	SER DON BROOTING THE P. P. E. T. VI.	To para growt to a series of the	len ed av and ac a a a be	T cerebit . if wit ben seel with
	a right step is beautiful to the artiful fact	he-distraction sound and mouth two	distribution or benefit	all the street she to me will be	distant is the year land street A
he pink per a abram a fi de the	long these support age if it is!		Table and the state of the state of the	the state of the state of the	t from the war in an invited
	aben a sie abere dha et it .	t grant tiple to the study of the late.	d was and to realist the star but	THE PROPERTY OF THE PARTY OF	10 July 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10 10
n satisfacts and that the theoretical		Control and country of the back and the first of the country of th	Harry Market Street	Single King The Park	It was mort down the street
more ready to detect a glad later to supply the state of	I ment of the latest			1	A Bertier to 2 t m the start
their alless the cold I well to be	continue that a market and details				
beto alterative code i sode in to and in our more thank side our or old		1640, bd. 16 : 31	fail to be being the last of	The second second second	at ditte au't tit bates a palemete
their minut the cold I well to be	and Enter that a market of growing and the state of the s	1640, bd. 16 : 31	A ST COMMENT OF THE ST COMMENT	The second second	a place of the part is painted
their minut the cold I well to be	The same of the property of the same of th	And the second s	A CONTROL OF THE PROPERTY OF T	The second secon	of the said through a painted of the said the said through through the said through the said through through the said through through the said through through the said through through the said through through the said through the said through the said through the said through through through through the said through through
their minut the cold I well to be	The same of the property of the same of th	1640, bd. 16 : 31	Approximately and the second of the second o	Employee which is a positive of the property	and a spin and a strategy of a polymeric of the section of a spin and a strategy of a surrepresentative or full many of the sec- ent like had you at a little to the sec- tion and a strategy of the second of the original of the strategy of the second of the second of the second of the second of the many of the second of the
to the minute row could be noticed in the graph of the minute of the series of the ser	The state of the s	And the second s	A second	A the process of the control of the	of the sent the house the profession of the sent the house the sent the sen
helps make two colds [1] solds to be applied by the part of the cold of the co	The state of the s	And the second s	A common the common that is a common to the common that is a common t		d the next of the days in patients of the same of the days when a same of the days when a same of the days when a same of the
to be a major row cold. I would be in a com- paration of the cold	The state of the s	And the second s	A common the common that is a common to the common that is a common t	the property of the property o	and digits over 1.05 Appl. is preferred to \$2 to \$6.5 A years to \$10 to \$6.5 A years to \$10 to \$6.5 A years to \$10
factor with a rear code 1 and 5 to 1 and 5 t	The second secon	even Pari W + 31 and a second a	The second secon	the property of the property o	to the Third good a street to be a minute. A Resemble that a street to a long from an Third for a street to be in the street t
sector respective code 1 modes to be applying the process of the code of the	The state of the s	even Pari W + 31 and a second a	A second	the property of the property o	to the Third good a street to be a minute. A Resemble that a street to a long from an Third for a street to be in the street t
index minute raise could 1 and 64 for le- graphy in the second of the form of the co- **TOTAL COUNTY TO A SECOND OF THE C	The state of the s	The second secon	The second secon	the property of the property o	or of age of the That good a street for a make at the Read of the anti-tree is a long from an O for at the control in the long from an O for at the control in long for control and and a long an as the control in the control in an as the control in the control in the control in contro
Special relief that each 1 and 1 to 1 t	The state of the s	even Pari W + 31 and a second a	The second secon	the property of the property o	The second of th

La 1ro page du Journal "The Egyptian S'andara " ﴿ أُولُ صِحِيفَةَ ظَهِرت مِن «ذَى الْجِنسيانُ ستندرد » ﴿

L'Equipe des trois Journaux 美力し 水らず いんず 奏

رىد « لوتى » أن يكتب اليك عني بعض فصول مضحكة فلأتركه نفسل. فأنه غانة في الرقة . ومن حظي ان أزاه في مصر . وانني لولا كما ولولا المنيَّة الوطنية العظمي التي تملأً حياتي ماطابت لي الاقامة في الدنيا!

وتفضل . . . . . . »

« القاهرة في ٨ مارس سنة ١٩٠٧

سيدتي العزيزة

وصل الى كتابك النشط وقد نشرت مقالتك الرائقة ف « لتندار » يوم الثلاثاء ولا بدأنُ تكوني قد قرأتها . أما تأثيرها فقد كان ولا يزال كبيراً. كما أن نجاح جريدتي الجديدتين « لتندار » «وذي ستندرد » عظيم جدا بل فوق ما كنت آمله

وارجو أن تكون مقالتك التالية علىالشعراء الوطنيين وذلك عناسبة وفاة الايطالي الكبير «كاردوتشي » وعكنك أَنْ تَذَكَّرَى « هيجو » وجميع أصدقائك الشعراء مع ايراد بمضنوا درعنهم ممايكون له بلآ ريب وقع كبير وأني في أنتظارها Pour les articles de vos amis, jo voudrais surtout des articles littéraires, car nous faisons ici trop de politique; si vous pouvez décider Coppée à nous faire quelque chose, je serai enchanté.

Cherchez-moi un secrétaire et écrivez-moi. Dans cette lutte gigantesque, j'ai besoin de pas mal de collaborateurs pour ne pas détruire ma santé (qui est très bonne maintenant).

Loti est revenu d'Assouan à Louxor, et dans une semaine il sera au Caire. Il a fait un article charmant et sublime sur le Sphinx, qu'il a donné au Figaro et à l'Elendard en même temps. Calmette vient de me télégraphier qu'il l'a publié anjourd'hui et moi je l'annoncerai demain pour le publier après demain.

Ma mère se porte très bien, grâce à Dieu, et je suis bien content. Je vous embrasse affectueusement et reste votre bien dévoué. اما مقالات اصدقائك فأود ان تكون على الخصوص ادبية لاننا نكثر من السياسة هنا واذا استطعت أن تقنمي «كوبيه » بأتحافنا بشيء أكون ممتناً جدا

ابحثى لى عن سكرتير واكتبي الى عنه فاننى فى هـذا الجهاد العظميم محتاج الى عدد غـير قليل من المساعدين حتى لا تتلف صحتى (التي هى الآن جيدة)

عاد «لوتى» من أسوان الى الاقصر وسيصل الى القاهرة بعد أسبوع وقد أنشأ مقالة بديعة شائقة على أبى الهول وأرسلها للفيجارو ولتندار فى وقت واحد ووصل الى لغراف من كلت بانه نشرها اليوم وسأعلن عنها غداوأنشرها يعد غد

صحة والدتىجيدةوالحمد لله وانى لسرور للغاية وتفضلى بقبول . . . . »

> «القاهرة في ١٩٠ ابريل سنة ١٩٠٧ سيدتي المبحلة أيَّ

تناولت مقالتك الشائقةالتي أعجبت بهاكثيرا وستنشر

Le Caire, le 19 Avril 1907.

Madame cherie,

J'ai reçu votre intéressant article qui me plait beaucoup: il paraîtra dimanche en huit 28 courant, car j'ai à donner cette semaine un article de Flourens et un autre de Loti.

L'Etendard et the Egyptian Standard marchent à merveille, ils me donnent un travail écrasant, mais j'ai, par contre, toutes les satisfactions : le monvement national se développe beaucoup et la clute de Gromer est une excellente chose pour nous; si Dieu me donne les forces pour continuer la lutte 5 ans seulement, nous arriverons à de grands résultats.

Loti se porte très-bien et compte partir le 3 mai pour la France, il n'ira pas à Constantinople, il se plaint de ne pas recevoir de lettres de vons.

Ma mère va un peu mieux, mais elle garde toujours le lit et les crises sont toujours à craindre, je suis bien à plaindre!

Je vous baise la main et reste votre affectueux.

يوم الاحد ٢٨ الجاري لانني نشرت في هذا الإسببوع مقالة من « فلورنس ».وآخري من « لوتي »

« لتندار » و « ذی ستندرد له سائران علی أحسن . ما يرام . وهما يشغلاني شغلا مضنيا .. ولكنني حاصل في نظير . ذلك على كل ترضية . فالحركة الوطنية تنتشر بسرعة زائدة وكان سقوط كرومر أمرًا موضيًا لنا . وإذا وهبني الله قوة لاستمر في جهادي خمس سنين فقط وصلنا لا محالة الى تتانح عظيمة

صحة «لوتى» على أنم ما تكون وسيسافر يوم ثالث بايو الى فرنسا غير مار بالاستانة وهو يشكو من انقطاع مكاتباتك عنه

والدتي في تحسين بطيء. ولا تزال مسلازمة سريرها ونخشى من عودة النوبة اليها وانني بسبب ذلك لمن يرثى لهم. هذا وتفضلي . . . » Le Caire, le 15 mai 1907

Madame chérie.

Je viens d'avoir le plus grand malheur de la vie : ma chère, mon adorée mère est morte dimanche dernier; ma douleur est immense et ma vie est presque brisée.

Evian, le 4 août 1907

Madame chérie.

Votre conversation avec le collaborateur du Gaulois est excellente, mais j'aurais aimé vous voir dire quolques mots sur les bétises de la politique française en Egypte; je vous écrirai mon opinion sur vos articles quand je les aurai relus.

Je ne sais pas si je pourrai aller à Cabourg; je préfère la montagne à la mer.

Mais si je ne peux pas avoir le bonheur de vous revoir je vous enverrai une lettre recommandée contenant tousmes projets.

Je vous embrasse très-tendrement.

« القاهرة في ١٥ مانو سنة ١٩٠٧

سيدتى العزيزة

. قد رزئت أكبر رزء في الحياة فان والدثي العزيزة المالكة فؤادى قد فأرقت الدنيا يوم الاحد الفائت. ان حزني لشديد وحياتي كادت تنقضي »

« افيان في ؛ أغسطس سنة ١٩٠٧

سيدتي العزيزة

ان محادثتك مع محرر «الجولوا» لبديعة شائفةولكنني كنت أتمنى لو ذكرت له أغلاط السياسة الفرنسية في مصر وسأ بعث اليك برأيي في مقالاتك عند ما أراجعها

لا أعلم ان كنت أذهب الى كابور أم لا أذهب لانى افضل الجبل على البحر ولكننى اذا فاتنى التمتع برؤيتك سأرسل اليك خطابا مؤمنا عليه يتضمن جميع مشر وعاتى

وتفضلي . . . »

'Evian, le 9 août 4207

Madame chérie

Je partirai après-demain dimanche pour St. Moritz. Deux de mes bons amis m'accompagnent.

Gif vant mieux qu'Evian! Mais ne me grondez pas: je ferai un très long séjour à Gif l'année prochaine si nous sommés de co monde, In Challah!

Paris, le 5 Septembre 1907

Madamo chérie

Je prépare une lettre à sir Campbell Bannerman. pour le 14 Septembre : j'ai la promesse que le «Temps» lui consacrera un article de tête, j'espère que vous lui consacrerez aussi un article dans le « Gaulois ». Je vous envois ci-joint une copie de cette lettre pour la corriger et me dire vos observations, mais je voits prie de n'en parler à personne, j'ai mes raisons pour garder le secret jusqu'au 14.

Venillez me renvoyer la lettre, après-demain, samedi an plus tard; je dois la communiquer à Calmette pour qu'il me dise s'il est disposé à la publier ou non, le « أفيان في ٩ أغسطس سنة ١٩٠٧

سيدتى العزيزة

سأسافر بسـدغد (الاحــد) الىسانت مورتيز حيث يرافقني اثنان من أصدقائي

ان «جف» أفضل من «ايفيان» ولكن لا تغضي فسأعود الى جف فى السنة الآتية وأتيم فيها عشيئة الله زمنا طويلا ان كان فى الاجل بقية»

« باریس فی ه سبتمبر سنة ۱۹۰۷

سيدتى العزيزة

اننى أهيء خطابا للسير كمبل بالرمن (رئيس الوزارة الانكليزية) لنشره يوم ١٤ سبتمبر وقد سلف لى الوعد بأن «الطان» ستكتب عنه مقالة افتتاحية . وأملى أنك تفعلين مثل ذلك في «الجولوا» وأبعث اليك مع هذا بنص ذلك الخطاب لتعيدى النظر فيه وتبدى لى ملاحظاتك عليه وأرجو منك أن لا تكلمى في شأه أحدا. فأن عندى ما يوجب كمان السر الى يوم ١٤ وتفضلى باعادة الخطاب الى بعد غد

« Times,» la donnera très probablement. Quand reviendrez-vous à Gif? Je partirai pour l'Egypte le 11 courant.

Affectueusement à vous.

P. S. — Adressez votre lettre avec ma copie recommandée à mon ancienne adresse, 22 rue de la Paix ?

Paris, le 10 Septembre 1907

Madame chérie

Si l'insiste pour faire le plus de bruit possible autour de ce souvenir du la juillet, c'est que les Anglais corrompent quelques Egyptiens pour leur faire dire qu'ils acceptent l'Occupation. Je serais très heureux aussi si vous vouliez bien demander à vos amis Drumont et Rochefort de consacrer des articles à ma lettre à Campbell Bannerman; l'occasion, pour eux, est très bonne de dire ce que le lâchage de la France en Egypte a fait de mal.

Je compte donc sur vous. Madame chérie, le «Temps » va consacrer à ma lettre un article de tête.

Affectueusement à vous:

أى يوم السبت وهو آخر ميعاد وسـأرسله الى (كلت) ليخبرنى أن كان مستعداً لنشره أو غير مستعد واظر ان التيمس ستذكره .

متی تمودین الی جف ? اما أنا فریما سافرت الی مصر یوم ۹ الجاری و تفضلی . . . »

(حاشية) ارساني خطابك والنص الآنف ذكره رسمي بعنواني القديم (٢٢ شارع لابيه)

« باریس فی ۱۰ سبتمبر سنة ۱۹۰۷

سيدتي البجلة

أنى اذا كنت أكثر من الالحاح فى احداث طنطنة لتذكار يوم ١٤ سبتمبر فذلك لان الانكليز يرشون بعض المصريين ليجاهروا برضائهم عن الاحتلال وأكون سعيداً اذا تفضلت وأوغزت الى صديقيك «درومون» و «روشفور» بأنشاء مقالات في معنى خطابي للسير كبل بنرمان وهده فرصة لهما ليصفاً مقدار الضرر الذي نتج عن اهمال فرنسا لمصر

Paris, le 16 Septembre 1907

Madame chérie

Ma lettre au premier ministre anglais a fait un effet monstre, avez-vous lu l'article du Temps d'hier? Les Daily News me consacrent un article sympathique.

Je vais donner votre article à notre ami Aderer pour le porter an Gaulois.

J'irai samedi à Gif, j'y passerai toute la journée de dimanche, si cela ne vous dérange pas.

A bord du Bremen, le 4 Octobre 1907

Madame chérie

Permettez au plus tendre et au plus reconnaissant des amis de venir vous souhaiter la grandeur de votre chère patrie et une vie plus brillante dans l'avenir que dans le passé, et ce n'est pas assez dire!

Nous sommes arrivés à Naples et je me porte à merveille: plus je m'approche de ma bien aimée Egypte, plus je sens mes forces augmenter et mon énergie s'affirmer. Cette année sera la plus imp riante dans ma vie.

Je me permets de vous proposes de nous écrire un

. أن أعتمد عليك ياسيدتى المبجلة كما أن الطان ستفردلى متالة افتتاحية . وتفضلي . . . . . »

« باریس فی ۱۶ سبتمبر سنة ۱۹۰۷

سيدتى العزيزة

كان لخطابي المرسل الىكبير وزراءالانكليز وقع يفوق التصور . هل قرأت مقالة الطان أوس ﴿ أَنِ الديلي نيور ستنشر عنى مقالة ودية

وسادفع الىصديقنا (أدرير) مقالة لينشرهافى (الجولوا) أملي أن اكون يوم السبت فى (جف) لاقضى عندك يوم الاحد اذا لم يكن فى ذلك اقلاق بالك »

« على ظهر الباخرة بريمن

٤ أكتوبر سنة ١٩٠٧

سيدتى المديرة المبجلة

أسمحى لأوفى أصدقائك واكثرهم اعترافاً بالجيل أن يقدم اليك ما يتمناه لوطنك العزيز من العظمة والحياة ليفوق مستقبله ماضيه وليس ذلك على الله بعزيز article intitulė: « Comment et nourquoi nous avons reussi » où vous raconterez la constitution de votre groupe sous l'empire, votre nombre, votre discipline, votre obéissance à Gambetta et pourquoi il faut obóir à un chef dans lequel on a confiance (sans quoi le sucrès serait impossible. Veuillez insister surtout sur ce point) et enfin tout ce qui peut donner aux Egyptiens une idée exacte des conditions nécessaires au succès.

Affectuensement à vous

Ramich, le 26 octobre, 1907

Madama chérie

Si j'avais besoin de savoir que vous êtes toujours avec moi et que nos deux cœurs ne se séparent jamais, j'aurais trouvé ce fait dans l'admirable et étrange coïncidence qui a voulu qu'Ali me remit votre lettre, à la suite de mon discotus; c'est donc votre lettre seule que j'ai lue après co succès immense et cette manifestation colossale du patriotismo égyptien, vous avez donc joui de la joie de l'Egypte. de ma joie, et vous étiez de cour avec nous.

Depuis mon arrivée, je ne fais que constater tous les

وصلنا إلى « نابولي » وصحتى جيدة وكلما اقتربت من مصر العزيزة شعرت بازذياد قواى وشدة عزيمتي

ستكون هذه السنة أهم سنة في حياتي

. أرجو منك أن تنشئي لنا مقالة عنوانها «كيف وبمــاذا نجحنا »تذكرين فيها تاريخ تأليف حزبك في عهد الأمبر اطورية وعددرجاله ونظامه وخضوعه لغمبتا ولماذا تجب الطاعة للرئيس الذي تتوفر الثقة به الأمرالذي بدونه لا يتم النجاح وأملي أن تسهى في بيان هذه النقطة وأن تذكري كذلك ماعثل للمصريين الوسائل المؤدية للنجاح. وتفضلي .... »

« ۲۶ اکتوبر سنة ۱۹۰۷

سيدتي المزيزة

لوكنت في حاجة الى التأكد من انك دائمًا موالية لى وأن قليبنا لا يفترقان أبدًا لوجدت البرهان في المصادفة العجبية النادرة التي دنع « على ّ » فيها الى مكتوبك على أثر خطبتي إذكان أول ما قرأته بعد هـذا النجاح الباهر وتلك المظاهرة العالية التي ظهرت بها الوطنية المصرية فأنت اذا قد

jours la grande, l'imméritée dirai-je .... populatité que mon peuple a bien voulu me donner. Plus de trois mille Egyptiens, et des meilleurs, sont venus me recevoir à la Gare du Caire à mon retour d'Europe, et je n'ai jamais vu une foule aussi enthousiaste, aussi patriote et aussi anti auglaise.

Les Anglais pour se venger, ont fait écrire par les journaux à leur solde que je veux devenir Khédive. Mais je n'ai pas laissé longtemps dire une pareille stapidité, j'ai declaré que le premier article de mon programme était d'obtenir l'autonomie de l'Egypte avec la dynastie de Mohamad Ali et que toute mon œuvre est là pour prouver, que je suis le meilleur ami du Khédive et de son trône. Cette déclaration a fermé toute bouche eunemie et le pays a accueilli cette nouvelle preuve de désintéressement avec une joie sincère.

Je ne peux pas vous décrire ce qui s'est passé le soir du discours mais qu'il me suffise de vous dire que ma voix n'a jamais été plus forte que ce soir là, que je ne me suis point fatigué et que le públic, 7,000 personnes, c'tait super be de patriotisme. d'enthousiasme et de sagesse.

Notre prudence fundroie les Anglais plus que notre lutte

تمتمت بفرح مصر وحبورى وكنت بقلبك معنا

ازداد منذعدت فى كل يوم يقينا بالولاء العظيم الذى تولينى اياه أمتى وان كنت لا استحقه فأن ثلاثة آلاف مصرى من الخاصة جاؤوا لاستقبالى فى محطة القاهرة يوم عودتى من أورباولم ارفى حياتى جماأ شد تحمسا ووطنية وبغضاللا نكليز منهم أما الانكليز فلك ننقمه الستكتم الحليات الدالة.

أما الانكابز فلكي ينتقموا استكتبوا الجرائد التي تخدمهم انى أريدأن أصير خديويا ولكني ماتركتهم يتمادون في طنيانهم بل صرحت بأن أول مادة من عوذ جي هي الحصول على استقلال مصر الداخلي مسع بقاء الحكم في بيت محمد على وكل عملي واضح يثبت اني أوفي صديق لاخديو وللعرش وقد ألجم هذا التصريح أفواه الاعداء وقابلت الامة هذا البرهان الجديد بفرح أكيد

ليس فى وسبي أن أصف لك ماكان فى ليلة الخطبة ولكنه يكفينى أن أقول لك ان صوتي ماكان أقوى منه فى تلك الليلة وما شعرت أبدا بنصب وكان الجمهور الذى يقدر بسبعة آلاف نسمة مملوأ وطنية وحماسة وحكمة elle même.

Lisez le discours et dites-moi votre opinion.

Malgré le grand effort que je viens de faire, ma santé est salisfaisante,

Je vous embrasse hien filialement et bien affectuousement.

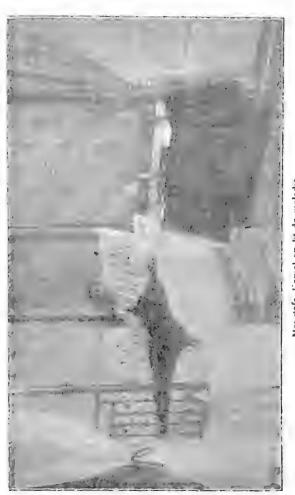

Le Caire, le 7 janvier 1908

Madame chérie

Depuis le 17 novembre je suis très malade et j'ai fait un effort surhumain pour prononcer mon discours à l'Assemblée Générale du Parti National. Mon succès politique ainsi que celui de la cause sacrée que je défends, dépasse tout ce que vous avez espéré. Mais ma santé est sérieusement ébrunlée; les medecins sont très tranquilles maintenant, car ce qui a causé la rechute après mon discours c'est la mort subite d'un très grand ami et très grand partisan à moi. Si je suis bien dans deux semaines, i'irai rester un mois à Assonan.

Voici pour la politique et la santé. Pour vos articles, ils charment tout le monde et vous me blesserez beaucoup en les cessant.

Moustafa Kamel an In de maladre محطني كامل في فراش المرض مج

ان تدبرنا يصعق الانكليز أكثر من دفاعنا واقرأى الخطبة وخبريني بما ترينه فيها

أما صحتى فانها مع ما بذلت من الجهد سارة. هذا وأقبل يديك بكل عطف واخلاص بنوى»

« القاهرة في ٧ يناير سنة ١٩٠٨

سيدتى المزيزة

انى مريض جدا منذ السابع عشر من شهر نوفبر وقد بذلت مجبودا فوق الطاقة لالقاء خطبتى في الجمية العمومية للحزب الوطنى . وان مجاحى السياسى ومجاح المسئلة المقدسة التي أناضل عما يفوقان كل ما أملته . أما صحتى فهي فى بين الياس والرجاء والاطباء مطمئنو زالا زوالسبب في انسكاسى بين الياس والرجاء والاطباء مطمئنو زالا زوالسبب في انسكاسى بعد خطبتى راجع الى مفاجأة المنون صديقا لى حما وكان بعد خطبتى راجع الى مفاجأة المنون صديقا لى حما وكان من أشد وأكبر نصرائى (المرحوم لطيف باشا سليم) واذا تحسنت صحتى بعد أسبوعين أسافر لاقيم في أسوان شهرا هذا ما يختص بالسياسة والصحة وأما ما يختص برسائك

فأنها تفتن كل العالم وأنك تؤلميني كثيرا بمنعها

Parloz-nous du Portugal sans être pour le roi. Parlez nous des efforts dépensés par les Tchèques pour leur renaissance: vous avez mille choses à nous dire.

Excusez-moi si je ne vous écris pas plus souvent, ça me fatigue trop d'écrire.

Votre tout dévoné.

Le Caire, le 27 février 4908

Madaine et chère more de mon frère

Moustafa est mort! Mon ame a perdu toute joie et mon espérance ici-bas a disparu désormais. Combien notre défante mère est heureuse d'être morte avant lui, et combien je suis malheureux de vivre encore!

La Providence divine pouvait projonger la vie de Monstafa, qui me laisse dans une intolérable tristesse et qui a pensé à moi jusqu'au dernier moment de sa vie.

Monstafa pensait toujours à vons, il m'a chargé de vous écrire une lettre, un jour avant sa mort, qui m'a fait oublier tout, pour vons dire gn'il allait mieux. Je ne savais pas alors que le malheur était à la porte, et que cette fleur si belle devrait se faner en quolques jours.

Les Fendrailles — 11 Ferner 1908.

حدثينا عن البرتغال ولا تكونى فى صف الملك وعن المجهودات التى بذلتها أمة التشيك في سبيل نهضتها وغير ذلك ما يمد عندك بالالف

واعني عنى اذا لم أكتب اليك كثيرا فأنكثرة الكتابة تعم . المخلص لك بكلياته »

« القاهرة في ٢٧ فبراير سنة ١٩٠٨

سيدتي ووالدة أخي

مات مصطفى! وقدفقدت روحى بموته كل حظولا أمل لى منذ اليوم في الوجود ! ما أسعد حظَ أمنا المبرورة بموتها قبله وما أسوء طالعى محياتى حتى الآن !

كان من السهل على القدرة الالهية أن تطيل أجل مصطفى الدى تركنى فى عم لاحدله بمد أن فكر فى حتى أخر نفس من أنفاسه ا

أنه كذلك كان يفكر فيك وقد ناط بي أن أحرر اليك مكتوبا قبل أن يفارقنا بيوم — تلك الفرقة التي أنستني كل

Mon cher frère était arrivé, après une lutte acharuée contre la maladie, à se mieux porter: le rein et le cœur s'amélioraient, et nous espérions tons qu'il se remettrait. Mais la fatalité l'emporta et sa fin nous a rayi toute joie.

Le dimanche, 9 février, à 9 heures et demie du soir, je l'embrasse, après avoir causé presque trois heures avec lui. Il était plein d'entrain et de gaité, puis j'allai me coucher.

Le lundi matin, 10 courant, je me rendis chez lui pour le voir, comme tous les jours, mais il dormait encore. Après avoir dépouillé le courrier et distribué le travail des *Etendurds*, je remontai pour le voir; il était 10 heures du matin; je le trouvai en bonne santé, je lui serrai la main en lui demandant comment il avait passé la nuit, il me fit une répouse satisfaisante.

Mais au courant de notre conversation, je remarquai que sa couleur changeaitet que son mil s'égarait; j'eus peur et je lui demandai de quoi il souffrait? Il me répondit cette phrase :

- a Encouragez-vous, travaillez avec persévérance et assiduité pour arriver facilement à notre but. »
- · Quand il ent fini de prononcer ces mots, il se tut definitiroment et perdit presque connaissance; à ce mament je de-

شيء - لاعرب لك عن تحسين حالته وما كنت لادرى ان الخطب بالباب وان هذه الزهرة الناضرة الزاهرة ستذبل في . يضعة أيام ا

وكان قد بلغ ذلك الاخالفالى بعد أن نازل المرض نزالا شديدا بعض النصر عليه فماثلت حالة الكلية والقلب وأمانا جميعا قرب شيفائة ولكن سوء الطالع غلب علينا وحرمنا وقوف نبضه كل نعيم

عانقته وقبلته في يوم الاحد التاسيع من هذا الشهر اذ كنا في منتصف الساعة العاشرة بعد ال محادث واياه مايترب من ثلاث ساعات وقد كان فاشضاحد يناولطفا ثم ذهبت لاستريح وفي صبيحة الاثنين عاشر هذا الشهر بممت غرفته كعادتي لارى محياه ولكن كان لايزال نائعاً. وبعد أن فضضت اليريد ووزعت عمل الالوية صعيدت لابصره وكانت الماعة العاشرة قبل الزوال فوجدته معافى وسألته بعد افي ضافته كيف قضى ليلته فكان جوابه مرضيا غير اني لاحظت أثناء الحديث ان لونه أخذ يتغير وعينه تحدق في vins littéralement fou, En dehors de le fraternité qui nous unissait, il était tout pour moi; je ne suis pas marié, comvous le savez, et n'ai point de ces consolations que peuvent apporter à une telle douleur, des enfants, un père, une mère. Moustafa était tout pour moi comme pour tous nos parents et même pour son peuple.

Moustafa m'écrivait de Paris au mois de Septembre dernier que sa vie serait brève et que sa fin était proche. Il a dit publiquement, le 27 décembre dernier, devant l'assemblée générale du Parti National, qu'il disparaîtrait sous peu. Un tel homme, à qui ses sentiments révèlent son aveuir n'est point un homme ordinaire.

Le plus long discours qu'il ait pronnocé dans sa vie a été celui du 22 Octobre dornier à Alexandrie, ce discours a fait peur à tous ses amis; ils craignirent que ce ne fut son dernier adieu, car il était si précis d'argumentation, si solide, plein de conseils, superbe comme pureté de langage et comme sagesse.

On n'a jamais entendu dire qu'un homme de 34 ans ait été suivi le jour de ses funérailles par un demi milion de personnes et pleuré par tout le monde.

J'ai reçu jusqu'à présent 13.334 dépêches et 8430 lettres

Rétt.ion Commémorative à l'Ecole Moustala Kamel

فلئت رعبا وسألته بمايتاً لم فرد بهذه الكامة:

« تشجع واستمر في عملك بحكمة وترو ليسهل علينا بلوغ الامل »

وما جاء عليها حتى لزم الصمت التام وكادينيب عن الوجود. هناك طار لبى ولم أملك حياتى لانى فوق الاخوة أجد فيه كل شيء. فانك تعامين الى ماتزوجت وليس لدى مايخفف عنى ألماأليها كهذا المصاب الجسيم فلا ولدولا أبولا أم ولكنه مصطفى كل حظى وغاية أمالى ا

ولا أمتاز في هذا عن آله وشعبه !

كتب الى مصطفى فى سبتمبر الفائت من باريس أن حياته قصيرة وأجله قريب

وجاهر بالقول في السابع والعشرين من شهر ديسمبر الماضى على مسمع من الجمعية العنومية للحزب الوطني أنه لا يميش الا فليلا. وأن امرأ مثله يطالع غده ليس أمرأ عاديا أن خطاب٢٢ اكتوبر في الثغر الاسكندري كان اطول ماالتي في حياته. وقدأ وجس خلانه خيفة من هذا الخطاب وخشوا

de condoléance ; la jeunesse, jeunes gens et jeunes filles, sont en deuil pour 40 jours, malgré la stupide opposition du Conseiller anglais au Ministère de l'Instruction publique « Dunlop ».

Les Anglais ont eru que la mort de Moustafa endormirait l'opposition en Egypte: mais je vous assure, chére [Madame, que l'œuvre fondée par mon frère fleurira superbement et que par sa mort aussi il nous aura été utile.

Que Dien benisse notre union t Quatre jours après la mort de mon frère, l'assemblée générale du Parti National s'est réunie pour élire un nouveau-chef; tous, et moi en particulier, ont approuvé le choix de mon excellent frère d'armes, Mohamed Bey Farid, que vous connaissez bien et on m'a élu comme vice-président.

Moustafa l'avait lui même désigné avant sa mort, et m'avait recommandé de le prendre après lui pour un autre frère. J'exécute maintenant cette recommandation vis-à-vis de Farid Bey et de tous mes frères les membres du parti qui sont au nombre de milliers et de milliers.

Farid Bey s'occupe avec moi des trois journaux, et je me sens heureux de l'avoir à côté de moi, quoique je sois

Reunion Commémorative 10 jours après la mort

أَنْ يَكُونَ خَطَابِ الوداعِ الأَخْيَرِ لأَنْهُ كَانَ فَاتْضَا بِالْمَانِي مَتَيْنَ الاسلوب بليغ المنطق عالى الحكمة

وماحدث الأوائل الاواخر ان رجلا بلغ أربعة وثلاثين ربيعا سار خلف نعشه حوالى نصف مليون (خمسهائة الف) نسمة وهم جميعا يبكونه

وقد بلغ ما تقاطر على الى الآن من اشـــارات البرق ١٣٣٣٤ اشارة و ٨٤٣٠ مكتوب حزن ورثاء وحملت نابتة مصر ذكرانا واناثا شارة الحداد عليه أربمين يوما . بالرغممن شدة معارضة مستشار المعارف دناوب

ظن الانكابز أن المارضة قد ماتت عوت مصطفى في مصر ولكني أوْكد لك أينها السيدة الموقرة ان العمل الذي أُسسه أخى سيشمر بمرآ يانما وأنه خدمنا حتى في موته

· شد الله أزرنا ؛ فقد اجتمعت الجمية العمومية للحزب الوطني عقب موته لانتخاب خلف له وقد نال صوت الجميم وصوتى على الخصوص أخوالجهاد الجليل محمد بك فريدالذي تعرفينه معرفة جيدة وكذلك اختارونى وكيلا.وهو ما أشاريه

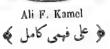
très malheureux de la perte irréparable de mon ami et très cher frère.

On me demande d'écrire en arabe très rapidement la biographie de Monstafa, je serais à ce sujet très désireux d'avoir de vous quelques détails, et je vous prie de consacrer au nom de votre fils intellectuel, Monstafa, quelques jours; parce que je trouve intéressant de donner aux Egyptiens quelques lignes de votre part, comme on vous connaît partout, vous et vos relations, comme defenseurs de cette terre sainte.

Je termine en déposant tous mes hommages à vos pieds et vous prie de me pardonner si j'ai commisquelque erreter.

> Votre fils dévoué, Ali F. Kamel.

مصطفى قبل مماته وأوصانى باتخاذ فريد من بعده كأخ آخر وانى أقيم الآن على هذا العهد نحوه ونحو جميع اخوانى أعضاء الحزب الذين يعدون بالألاف المؤلفة

وانا نعمل معافى الثلاث الجرائد وأشعر بسعادة لوجوده بجانبي ولو أن الشقاء غالب على بفقد صديقي وأخى الاعز.

يسألونني البدار بوضع سيرة مصطفى بالعربية ولهدا تجدينني شديد الرغبة أن أتلقى منك ماتعلمين عنه راجيا أن تبذلى بضعة أيام في سبيل مصطفى ابنك في العلم لأنى أجد من الأهمية أن أقدم الى المصريين بعض سطور منك فانهم جميعاً مرفونك كما يعرون علاقاتك بالدفاع عن هذه الارض المقدسة

وأختم كتابى بتقديم واجبات احترامى الى رحابك وأسألك الصفح عن أى تقصير تجدينه فى هذا

ولدك المخلص على فهمي كامل

Pour Madame Juliette Adam

Quel honheur et quel bonheur que madame Juliette Adam ait bien voulu m'accorder d'être le premiér après elle et son secrétaire à lire et à traduire ces lettres, qui me font revivre après la mort de mon inoubliable frère et qui ressusciteut son ame dans la mienne et celles de ses innounbrables partisans.

Bien que mes compatriotes aient comm Mme Adam par sa défense de l'Egypte et des Egyptiens, je me permettrai, en demandant mille pardons à cette grande française et cette àme admirée, de la leur faire connaître de plus près.

Mme Juliette Adam n'est pas une femme comme toutesles autres; mais une àme très supérieure et comme la nature n'en a pas fait heaucoup, une àme séduisante qui a tenu le premier rang parmi sa génération et qui le gardera, près de toutes les autres générations.

Placez-vous devant elle pour bien la connaître : c'est une autorité patriotique incontestable ; une reine des reines de

Cliche Roinnonas et Tuponier, Parts که مدام جولیت آدم که

Mme. Juliette Adam

مدامر جولييت آدمر

قلدتنى هذه السيدة الجليلة فخرا عظيما وأولتنى سروراً كبيراً بسماحها لى أن اكون بمدها وبعد كاتب بدها أول مطلع على رسائل أخى اليها وأن أترجم تلك المكاتبات التى تميد الى ا الحياة بعد شقبتى الذى لا يزال ولن يزال حيا فى فؤادى وتبعث آثارا من نفسه الكريمة فى نفسى ونفوس مريديه وانصاره الذين لا يحسى لهم عدد

ومع أن أبناء وطنى قد عرفو امدام جولييت آدم بدفاعها عن مصر والمصريين أتسامح فى زيادة تمريفها اليهم وأن أبى تواضع تلك الفرنسية الكبيرة بل تلك النفس الشريفة المبحلة أن أذكر شيئا من محامدها فاننى ملتمس منها الممدرة.

ليست مدام جولييت آدم امرأة كسائر النساء ولكنها روح سامية قلما خلق الرحمن مثلها بين بنات جنسها

روح ذات سلطان على الالباب رقيت الى أسمى المراقى فى جيلها ولن تبرح منزلتها الرفيعة منزلتها بين الاجيال الاكية: l'intelligence, si cette expression orientale peut rendre ma pensée, et d'une infinie tendresse pour les peuples faibles et pour les pays opprimés.

Mme Juliette Adam, protectrice de tous les patriotes du présent, aicule de ceux de l'avenir, est un trésor de justice, un champion ardent de la vérité sublime, éclatante, qui nourrit Mme Adam de sa lumière et de sa force: c'est la vérité elle même qui la rend toujours victorieuse, malgrè les luttes, que les ennemis de cette vérité engagent souvent contre elle.

Quoique mon âme soit bien petite à côté de celle de Mme Adam, néanmoins je la comprends, je l'admire, et je me permets de dire à mes chers compatrtotes de lui donner anssi tonte leur admiration.

C'est pour notre chère et adorable Egypte que nous glorifions celle qui l'a défenduc : c'est pour la France aimée et res pectée que nous relevons une fois encore son drapeau en l'honneur de la Grande Françaiss et de la noble France; من حظى بمرفة تلك السيدة عن كثب فقد عرف في آن معا منال الوطنية الصحيحة بلا نراع وملكة ملكات الذكاء والنبل وأعطف ذوات القلوب الرحيمة على الامم الضعيفة والشعوب المظلومة

وفوق ذلك فأنها مابرحت في زمانها غوث الوطنيين. اللاجئين اليها وستكون فى الغد جدة الوطنيين من رجال المستقبل لما فطرت عليه من التفانى في حب العدل ومن تلهب الغيرة على الحقيقة

أجل. واعما الحقيقة الساطعة العالية هي التي تغذيها بانوارها وتعززها بقوتها وهي التي تنصرها دائمًا على الاعداء -القاتلين لتلك الحقيقة

واننى على كون نفسى صغيرة فى جنب النفس التى أودعها الله صدر مدام آدم لاقدر تلك النفس الفائقة قدرها وأجلها وأقول لا بناء وطنى الاعزاء أن يجلوها مثلي كل الاجلال فلتن مجدناها فذلك لدفاعها عن وطننا العزيز ومصرنا المفداة. ولئن رفعنا مرة أخرى راية فرنسا بحب واحترام فذلك

c'est pour notre tribun et pour notre grand patricte. Moustafa Kamel, que nous embrassons ses mains et que nousgardons chèrement son souvenir.

Mme Adam nous présente l'image de mon frère Moustafa, telle que ses lettres adressées à elle la font revivre, pour nous faire comprendre que l'homme dont l'œuvre est bonne vit toujours dans cette œuvre et que la vie de l'un n'est qu'un exemple pour les autres.

Elle nous dit de nous réunir autour du drapeau de la patric, qui n'est pas du tout un chiffon de linge, mais le vêtement unique de la mère commune, sans lequel elle n'est point protégée.

Elle nous dit que son ame, au fond même de la tombe, crie et criera toujours: « Mon pays! », que tous les Egyptiens qui sentent et qui aiment l'Egypte doivent y vivre et continuor cette œuvre majestueuse qu'il a accomplie pour le pays et pour le peuple de l'avenir.

Elle rappelle dans la préface de ce livre, pleine de vie et

تشريف منا لتلك الفرنسية الكبيرة ولا مثالها ممن حفظوا لفرنسا أصدق آيات فخرها . ولئن لثمنا أناملها وخلدنا ذكرها يننا فذلك تكريم خطيب أمتناومقدام وطننا « مصطفى كامل » وكاً ننى بمدام جولييت آدم حين أطرفتنا بهذه الرسائل التي تتجل من خلالها نفس شقيقي بلا نقاب ممشلة محقيقها كما كانت في الحياة : تقول لنا ان الرجل الَّذي عمــله صالح يميش لعمله وبه. وأنحياة صاحبه تكون قدوة حسنة الآخرين. وتقول لنا أيضاان الالتفاف حول (لواء)الوطن واجب فانذلك اللواء ليس قدّة من نسيج بل هو الرداءالوحيدالذي يلبس به الوطن عزا ومجداً ويكون بدونه عارىالثغور مستباح الحي ثم تقول لنا أيضاً ان نفس ذلك الفقيد تنادى من داخل الضريح وستنادى الى آخر الدهر «بلادى. بلادى » وان كل المصريين ذوى الشعور الحي الذين يحبون مصر يجب عليهم أن يوالوا فيها العمل العظيم الذي قام به تحوالامة ومستقبلها ولقددبجت يراعة تلك الكاتبة الفاضلة مقالة مستفيضة حياة وولاء لمصر والمصريين جعلتها مقدمة هذا الكتاب وذكرتهم

d'amour, aux patriotes Egyptiens et à la Patrie Egyptienne, cette voix égyptienne qui n'est pas morte et qui ne mourra jamais.

Et enfin elle se présente aux Egyptiens comme la mère intellectuelle la plus chérie et la plus vénérée de leurgrand patriote.

Pour faire la biographie de Mme Juliette Adam, il me faudrait tout un volume, car jamais vie n'a été plus remplie.

Mme Juliette Adam a écrit plus de trente volumes sur les sujets les plus divers. Elle a fondé et dirigé vingt ans une grande revue. la Nouvelle Rerue, dans laquelle elle a attiré et pour ainsi dire découvert presque tous les grands talents de notre époque: Pierre Loti, Paul Bourget. Guy de Manpassant et bien d'autres sont parmi ceux qu'elle appelle comme elle appelait notre Moustafa, ses fils intellectuels.

Elle a écrit durant vingt années, ses Lettres sur lu politique extérieure dans la Nouvelle Revue et dans la Purole Française à l'Etrunger.

Sa connaissance des questions de politique étrangère n'a

فها بذلك الصوت المصرى الذى لم يمت ولن يموت أبدا وحسب المصريين احتراما لها واعجابا بها انها كانت أما بالعقل والارشاد لمواطنهم الكبير الذى أحلها من نفسه أرفع محل من الاحترام والتجلة

ولو أردنا أن نترج مدام جوليت آدم لما استوفينا وصف مناقبها في سفر ضخم. لان حياتها مسلاً ي بالاعمال المجيدة فانها أنشأت ماينيف على ثلاثين مجلدا في مواضيم شتى واغراض متباينة وأسست عجلها الكبرى المروفة باسم « المجلة الحديده » وتولت ادارتها مدة عشرين سينة كانه لها في خلالها الفضيل في استكتاب جماعة من علية أدباء العصر وفي اظهار آخرين مهم أدركوا بمساعدتها ماأدركو دمن بعد الشهرة وعلو المقام ولم يكن « بييرلوتي» و « بول بورجيه » بعد الشهرة وعلو المقام ولم يكن « بييرلوتي» و « بول بورجيه » و « جوى دى مو باسان » وكثيرون غيره الا من الذبن دعتهم كا دعت فقيدنا مصطفى با بنائها الفكريين

وبمايجدر بالذكر خاصة أنها لم تنقطع عن التحرير في الشؤون الخارجية مدة عشرين سنة سواء في المجلة الجـديدة أو المجلة jamais été contestée par les diplomates les plus éminents. C'est ainsi qu'elle put diriger Monstafa et qu'elle n'a cessé de le conseiller.

Dans l'impossibilité de faire un volume sur Mme Juliette Adam, il me semble que l'on ne pourra mieux la conuaître que par un article publié dernièrement par M. Camille Mauclair, à propos du sixième volume des Mémoires de Madame Adam qui est l'un des plus grands succès de l'illustre écrivain et qui a pour titre:

Nos Amiliés politiques avant l'abandon de la Revanche.

Depuis la guerre de 1870, toute la vie de Mme Juliette Adam tient dans un mot ; "Patriotisme"

. Voici cet article:

« Mme Juliette Adam poursuit la publication de ses mémoires. Un nouveau volume vient de paraître: Nos Amitiés politiques avant l'abandon de la Revanche. Le titre est significatif. et l'ouvrage est profondément intéressant. Il est plein de vie. Mme Juliette Adam est d'une interse

الاخرى التي أسسم اباسم «الكلمة الفرنسية في البلاد الاجنبية» ولم ينازعها قط منازع من اساطين السياسة في معرفتها حقائق المسائل الخارجية .ذلك مامكنهامن امداد « مصطفى» باحسن الارشاد غيرأن ما لا بدرك كله لا يترك قله. فاذا فاتناوضم مؤلف للاتيان على ترجة مدامجوليبت آدم كماينبني فلايمكن الدلالة على جل مزياها بأجمل من الفصل الذي نشره حديثا مسيو « كاميل موكلير » بمناسبة ظهور المجلد السادس من مذكرات تلك الكاتبة الجليلة التي مثلتها بالطبع تحت عنوان « صداقاتنا قبل العدول عن الثار » في كتاب حاز أحسن القبول واعظم الاقبال .على ان حياة مدام جولييت آدم منذ جرب السبمين أنما تلخص في لفظة وأحدة « هي الوطنية » وهذا تمريب الفصل الذى اشرنا اليه آنفا

توالى مدام جوليت آدم نشر مذكراتها وآخر مجلد ظهر منها عنوانه « صداقاتنا قبل العدول عن الثار » وهو عنوان ينطوى على معنى كبير كما ان الكتاب الذي صدر به مؤثر أبلغ التأثير لانه مفعم بالحياة دال على ما لمؤلفته من العزيمة القوية

vitalité, d'une combativité extraordinaire et, chose à peuprès intronvable chez aucune femme capable de pensée, cette combativité, au lieu de nuire à son charme, l'accentue.

Je ne crois pas qu'il y ait une femme écrivain, dans le présent on le passé, comparable à celle-ci. Son exemple résont le problème délicat et irritant qui a fait couler tant d'encre. Chez des femmes au cerveau viril, la masculinité d'allures et de sentiments nous choquait: nous regrettions. chez de jolies et prenantes personnes, la manie de déviriliser en style aimable et précieux les idées générales. Et c'était une alternative inévitable, irréductible, Mais voici une femme profondément féminine, d'une beauté célèbre, d'une grâce exquise, d'une dignité irréprochable, qui a vu de grands drames, fréquenté des tribuns et des hommes de guerre, su de graves secrets, scruté les philosophies et les diplomaties, exercé une influence immense, gardé un prestige mondain et intellectuel dont la vieillesse n'a pa amoindrir le rayonnement. Et cette femme de rang royat

والنشاط الحماسي والعارضة الشديدة غيرا لمألوفة في النساء اللواتي ويستطمن التفكير ومن الغريب ان الخلة الجدلية الكفاحية التي : تمتاز بهاهده الكاتبة لاتنقص من رونقها لا خذبالا بصار بل تريده ولست أظن أن بين السيدات اللواتي اشتغلن بالادب في الماضي والحاضر واحدة تعادل هذه الاديبة من حيث أنها يعمليا الذي قامت به قد حلت معضلامعقدا دقيقامن المعاضل التي أريقت فيها أنهار من الحبر فانناكنا ننفر بغير اختيارنا من النساء ذوات الادمغة المتشددة ونستهجن استرجالهن يحركاتهن واحساسهن وطالما ساءنا أنبجد عند نعض الاوانس الشائقات كلفاغير محمود بالتعرض لتأنيث الافكار العمومية في منشآتهن الرُقيقة الدقيقة. فكنابين الحالتين من أسف الى أسف أما السيدةالتي نتكلم عنها فانها امرأة بكل مميزات المرأة لحاجمال مشهور ولطف كنفحة العطر تجمع اليهما سميرة لا عيب فيها ووقارا حافظا لكرامتها وقد شهدت وقائم رائمة ووالت خطباء أمم وأسود حروب وعرفت أسرارا خطيرة ووقفت على ضمائر فلاسفة وسياسيين وأثرت في المسائل الجل

dans le domaine de l'esprit, est une Francaise gaie, dont le rire tinte, une aïcule-gâteau, une mère admirable et une amie comme il n'y en a plus. Et le comble, c'est non sculement qu'elle a horreur du pédantisme, mais qu'elle n'a même jamais pu s'en faire l'idée. Il faut la voir au milien de jeunes femmes qui exposent avec insistance tout ce qu'elles ont appris. Elle est la plus jeune et elle en sait cent fois plus; mais elle semble recevoir d'elles la notion qu'elle leur apprit par ses livres et son œuvre, lorsqu'elles mangeaient encore des tartines.

Je n'ai jamais vu une femme supérieure s'arranger aussi bien que Mme Juliette Adam pour éviter de se faire valoir. Je n'en ai jamais vu non plus, cependant, qui soient plus ardentes à la discussion et qui hésitent moins à parler franchement, carrément, de questions ardnes. Mais elle a le charme, et comme Napoléon disait de Massèna que le bruit du canon lui donnait de l'esprit et de la gatté, on pent dire de Mine Adam que le fait de traiter des problèتأثيرا كبيرا واحتفظت بمركزها الاجتماعي من حيث براعة أدمها وكمال عشرتها بحيث لم تزل على كبرسنها تسطع سطوع الكوكب الذي لا يدركه الهرم ولا يضعف سناه كرورماكر عليها من الاعوام. ومع ذلك فليست تلك المرأة التي تنافس بمقامها مقام الملكات في مراتب العقل سوى فرنسية سمحة الحديث بسامةالثغر بل هي الجدة التي لا تفارق جيومها الحلوى بل هي الام العجيبة بل هي الصديقة التي لاوفاء بمد وفائها والغريب فيأمر هاأنها تمقت الخيلاء ولميخطر لهاالزهويوما على بالحتى أنك لو رأيتها وقدجهها مجلس ببعض الاوانس النواعم الاظفار اللواتي يمدن على مسامعها ما لقن من الافكار لإدهشك منها تصابيها الذى يفوق صباهن واصفاؤها الىما يلقين كانها تستفيد منهن ماأخذنه عن كتبهاوعلمنه عن أعمالها يوم كن يقضمن الفطير المحلى باسنانهن النواعم.

ولم أرفى عمرى المتقسدم ذات منزلة كمنزلم السامية المتال احتيالها على اجتناب المظهر كما أنى لم أر أشد منها عارضة في المناقشة وأجرأ منها على التصريح بمافي ضمير هاحتى في أعقد

mes difficiles lai donne plus de grace. Elle est moins séduisante, encore en disant une plusse jolie à une amie qu'en refaisant l'historique de la question des Balkans ou en réfutant Proudhon, en présence de ministres ou de sociologues, fascinés par son regard de feu bleuâtre et le timbre impérieusement persuasif de sa voix.

C'est un être essentiellement probe et travailleur, qui a follement produit et dont la véritable religion a été la foi mystique dans le pouvoir des idées. Là est l'énigme de sa séduction. Tout l'attrait que la passion et le sentiment donnent aux femmes, les idées l'ont donné à Muie Juliette Adam. Mais les rares femmes qui vécurent pour l'idée, lorsqu'elles ne furent pas laides ou d'allure masculine, furent pareilles à des marbres impeccables et glacés: à celle-ci, le flot furieux des idées a communiqué une vie brûlante, une verve, un entrain dont il faut rester émerveillé. C'est réellement une Idée vivante,

Elle écrit sans «littérature», du style le plus simple: jamais un effet, jamais une image, jamais une habileté

المسائل وأدعاها الى الحذرغير أن لهامجانب ذلكمن الجاذب ما ذكر ونابليون عن قائده ماسينا حيث قال « ان قصف المدفع نزيده اتقاد ذهن وسرور نفس » فأنها كلما تعمقت في محث المسائل المعضلة زادت رونقا وظرفا والعلما أقل كياسة حسين تشنف مسمع صديقة لها بكامة طيبة رقيقة منها حين تسرد تاريخ البلقان ار تناقض مذهب « سرودون » في حضرة وزراء أو علماء اجتماعيين مذهب مهم كل مذهب من الاعجاب توقيد نظرها السماوى الاون ورنين صوتها الرخيم النابر المقنع ثم انها نشيطة عاملة أصدرت من المنشآت ما يتجاوز الحصر منزلة تأثير الافكار في النفوس منزلة العقيدة . وفي هذه المقيدة سرَّ تسلطها على القلوب لانرقيها العقل قدحلاها ` تحلية لا تبلغها النساء الا برقة الاحساس وقوة الهوي. على أن اللواتي انصرفن الى المعنويات وهن نوادر نساء اذا لم يكن سمجات أو مسترجلات كن كاصنامالمرمرجمو داوحسن شكل مخلاف المترجمة فأنتدفتي افكارها بقوة قدأ كسماحياة وحضور ذهن وبداهة تقضى كلها بالعجب. فان هي الاعقل حي وما انشاؤهاانشاء تدبيج وترصيع بلهو السهل المتنع

d'écriture. Mais cela est merveilleux par la précision, la concision et la force. Et parce que Mme Adam est passionnée d'idées, elle dit toujours vrai, au mépris de toute considération individuelle: et parce qu'elle dit toujours vrai, elle fait, sans s'en douter et en passant, des portraits qui, comme les pastels de La Tour, «descendent jusqu'au fond des modèles et les rapportent tout entiers».

On en trouvera beaucoup dans ce nouveau livre où palpite une âme si ardente, si noble, si exaltée par une grande espérance après la crise de l'année terrible. En ce livre, Mme Juliette Adam expose la psychologie du groupe des républicains dont elle était l'Egérie, luttant contre la réaction du Seize Mai, révant de refaire une France capable de repartir vers le Rhin. Il y a là un faisceau de talents, de tempéraments, de volontés, de rèves, qui est admirable, et aussi, en abondance, des révélations propres à modifier en bien des points les opinions actuelles sur les débuts du régime. Un Gambetta inédit nous est montré par une série de lettres où éclate sa prestigieuse sensibilité, la justesse de

لايدخل فيهالتعمل ولاالتصنع ولاتدبيرالمؤثرات ولكنه مبين مؤد أغراضه بالتدقيق عجيب بابجازه وحماسته لاتذكر فيه الا الحق لانها مولعة بالحق ولها فيه من الوصفالمرسل مالايقل جالاعن مصورات الرسام الشهير «ديلاتور» حيث يغوص خاطرها علىاخني ممانى الموضوع ويخرجه للابصارتاما سويا وسيجد القارى كثيرامن أمثال هذا الوصف في أثناء المجاد الجديد الذي تتحرك فيه نفس شريفة عزوف مندفعة يقوة الرجاء الكبير بعد فشل السنة الهائلة (اشارة الى حرب السبعين) في هذا الكتاب فصلت حقائق الحزب الجمهوري الذي كانتهى النقطة المركزية منه وأحو الرجاله وماكان من كفاحهم للمعارضين الذين اشتهروا بعصابة اليوم السادس عشر من شهر مابو وما كان من أملهم في تجديد فرنسا تجديدا بجعلها من البأس والاقتدار محيث تمود الى ضفاف «الرس» لاخذ الثأر ويجد القارىء في تلك الصحف مجموعة عجيبة مما ذكرته عن الاخلاق الكبيرة والامزجة المختلفة والأمانى والآمال التي كانت تخالج صدور أولئك الرجال كما أنه يجد كشيرا مبن الاسرار المخرجة من خفائها المخلفة لما رسخت عليه الآن ses vues. la génjalité de son éloquence et le bonté de son cœur. Mais quelque intérêt qu'offrent la variété des personnages et l'importance des péripéties. l'auteur est encore ce qui, dans ce livre, reste le plus significatif, bien malgré lui. Nous saurons désormais comment une femme peut, par la seule vertu de sa droiture et de son patriotisme, évoluer à l'aise parmi des meneurs de foules et leur être indispensable; car elle ne vondrait pas en convenir, mais on seut nettement qu'elle a été leur lien, et par conséquent l'arbitre de son pays à une certaine heure. Il y a une é-poque où l'âme française s'appelait Mme Juliette Adam.

« Avant l'abandon de la revanche » précise-telle. Il y a de la tristesse dans le choix de ce sous-titre. Il y en a eu aussi en catte femme d'élite en voyant se modifier, fache-sement parfois, cette « Marianne qui était si belle sous l'Empire ». Et c'est ce qui peut expliquer son antidreyfusisme, son anti sémitisme et son anglophobie. Une telle femme ne peut être « anti » que dans la mesure où s'offense son patriotisme. J'imagine qu'une telle conviction interdit toute

آراء الباحثين في شأن مبادئ العهد الجمهوري الحاضر من ذلك أنهاتريك «غميتا» على غير عبدك به عانشر تهمن يعض مراسلاته التيكانت محفوظة وظهرت بظهورها رقة احساسه العجيبة ودقة نظراتهالصائبةوعبقرية فصاحته وجودة نفسه غير أنهمهايكن منأمرأولئكالمشهورين الذينعددتهم وتلك الحوادث التي رددتهافان محاسن تلك الاوصاف وغرائها لاتنيب عن ذهنك شخصاميزا بين تلك الاشخاص بنير ارادته وهو شخص المؤلفة ذاتها . انك لتعلم بمالطالعه كيف لستطيع امزأة بقوة فضيلماواستقامتهاووطنيتهاأن تسيرسير رشادبين قادة الاقوام وأن تصبح بحكم الضرورة مورد العقولهم ومصدرا. على أنهالا تقول ما يفيد ذلك ولكن الذي يستخرجه الادراك من الوقائم الحكية إن المؤلفة كانت الصلة بينهم وأنهابذلك تولت ييدها أزمة بلادهافى تلك الاوقات وأن روح فرنساكانت في حقبة من الزمن تدعى « مدام جوليت آدم »

وتلك الحقبة هي التي تقدمت الوقت الذي بدأ فيه «العدول عن الثار». وان في هذا العنو ان لشجو ناكما أن في قلب مختار ته أحزانا متراكمة تخلفت فيه عن أوقات كانت تجدفيها فرنسا تضعف عزيمة discussion, et mon respect profond de dreyfusard (indemné de tout bénéfice), d'anglophile (par anti-germanisme) la remerciera toujours d'une amitié maintenue malgré de si grandes divergences. J'imagine aussi qu'elle a pu douter de son sous titre en voyant de quelle façon, récomment, nous avons tous regardé vers l'Est pour une défense résolue qui si elle n'efit pas été précisément « une revanche », y ent en tous cas singulièrement ressemblé.

Mais ce serait juger incomplètement une telle personnalité que de la considérer uniquement au point de vue politique. Le sort lui a donné un grand rôle dans ce domaine : mais les doctrines politiques n'ont été chez Mine Juliette Adam qu'un des prolongements de sa passion des idées. Elle a écrit de heaux romans comme Greeque, Letide ou Patenne, sans se prétendre « femme de lettres». Elle a été par divertissement, un des plus parfaits paysagistes de la Côte d'Azur, comme elle en fut un des premiers hôtes, et si l'on peut dire, un des « fondateurs » au degré d'un Lord rough am, sinon davantage. Elle a promené dans l'Europe ويتحول ما كانت عليه من الجمال في عهد الامبر اطورية الى نقيضه ومماتقدم يستفاد السبب الذي من أجله حاربت « دريفوس» وأنصاره وقاتلت اليهود وعادت الانكليز

على أنه يخيل لى أن مثل هذه العقيدة لا تصح المناقشة فيها لان مثل هـ ده السيدة لا تحارب ولا تعادى الاحيث تدعو هاوطنيتها. ومعراً نني من أنصار دريفوس (بلا أجر)ومن مجي انكلترا (على العكس من المانيا) أشكر لها الى آخر عمرى ثباتها على ودى بلا التفات الى البونالشاسع الذي بين رأيينا وكذلك يخيل لىأنهاولا بدقداسثرابت فيصحة عنوان كتابها حين رأتمنذ أيام كيف كانت التفاتتنا الى جهةالشرق حيث مهضنا للقيام بدفاع ان لم يكن أخذاً بالثار فلاريب أنه أشبه شي به ولكنه ليس من الصواب الحكم على مثل هذه الفاضلة ، الكاملة بالنظر اليها منجهة السياسة فقط على ما كان لها من الشأن العظيم فيهابل ان الاشتغال بالتعاليم السياسية لميكن عندها سوى فرع من فروع اشتفالها بكل الامورالفكرية على الواعها فلقد وضعت روايات قصصية غاية في الجمال من مثل « اليونانية» و«بين القيح والوثنية» وضمت تلك الروايات بنير

sa curiosité du libéralisme national, en Hongrie, en pays tchèque, en Grèce, en Portugal, en Roumanie, A Prague où l'on vient de la fêter si dignement, il m'arriva en 1906 de prononcer son nom en un banquet. Aussitôt onacclama, et on me pressa de questions sur cette femme exceptionnelle, qui évidenment, incarnait l'âme de notre pays aux yenz de tout ce vaillant peuple tchèque, molesté par l'Allemagne slavophole. Que ce soit à Athènes ou à Pétershourg. à Nice ou à Prague, à Pest ou à Lisbonne, à Rome ou à Paris, la trace de l'effort, et sourtout la trace de l'âme de Mme Juliette Adam est vivace et considérable dans le monde. Mais elle garde une unité dans sa diversité. Elle garde cette originalité suprême d'être grande par l'esprit à force d'être grande par le cœur. Cette infatigable voyageuse, cette idéologue qui a travaillé à elle seule autant que dix ministères, est avant tout une missionuaire de bonté et une exemple impérissable de ce que peut faire une femme pour qui le féminisme n'est pas une imitation de l'homme. mais son complément. C'est pourquoi, lorsque vous aurez

دعوى النبوغ والتفوق في ضروب الانشاء. وكتبت رحلة من ابدع الرخــل في وصف المشتى الفرنسي المعروف « بالشاطئ اللازوردي » الذي كانت من أوائل الزائرين له أو المؤسسين لنجاحه شأنها فىذلك شأن اللورد « بروهام » أُوأً كَثَرَ وَكُذَلِكَ فِي وصف ما تفقدته من جهات أوروبا حاملة طرف وطنيتها الى الحبرو بلاد التشك واليونان والبرتغال ورومانياو براغ التي أقيم لهافيها تكريم لائق بهامنذ قليل والتي اتفق لى فى سـنة ١٩٠٦ أن حضرت فيها وليمــة ذكر في خلالها اسم تلك السيدة فلم يكن من السامعين الا انهم اثنوا وهلاواثم طرحواعلّ السُّؤال بعد السُّؤال ليستزيدوا معرفة بتلك المرأة الفاقدة المثيل التي كانت مثالا لروح فرنسا في نظر ذلك الشعب الذي تضطهده المانيا لشدة بغضها للسلافيين فاذا مررت باثينا أو بطرسمبرج أو تيس أو براج أو بودابست أو لشبونهأو رومهأو باريس وجدت في كل بلدة منها أثراً حيا من جهاد مدام جولييت آدم بل من روحها . غير أن لها بين هذا التشتت وحدة وهي انفرادها بمزيةفوق الزايا مزية ان كبر عقلها ينكشف عن كبر في قليها. ثم ان

vu Mme Juliette Adam, en son dernier livre, narler à Gambetta, secourir Rochefort, préparer l'alliance francorusse, organiser la défense contre l'orléanisme, consulter sur la politique extérieure, je vous engage à lire de très près les onelintes pages où elle note la maladie et la mort de l'homme d'honneur, de courage et de vues élevées que fut son mari. Cela est écrit avec une discrétion, une pudeur, une simplicité infinies. Si quelque chose n'est pas «dela littérature», c'est bien cette fin de volume. Et pourtant ce récit bref est plus poignant, pour prendre un exemple célèbre, que les pages où Edmond de Goncourt a raconté la maladie et la mort de son frère avec une sensitivité encore exacerbée par lo chagrin. Pourquoi? C'est que là se déconvre l'intime tendresse du cœur de la Française. Là on voit querien, ni la philosphie, ni la politique, ni lettres, ni la gloire, ni l'autorité publique, n'a pu atténuer la part essentielle du cœur dans une vie dévouée aux idées. Et c'est là tout son secret. A mesure qu'elle a mieux compris et plus appris, elle a en plus de cerur.

تلك الرحالةالتي لاتسأمالتنقل وهي ليست الا "رسول احسان وتلك المولمة بالمباحث الفكرية التي عملت وحدها مالا تعمله عشرة دواون حكومةقد أفادتالمسئلةالنسوية افادة لاتقوم بثمن من حيث أنها بنت خطتها فيها على أن المرأة لاينبغي أن تكون مقلدة للرجل بل مكملة له وللتحقق من ذلك اقرأ في كتابها ماذكر ته عن محادثاتها «غمبتا» ومساعدتها «روشفور» وتمهيدها للمحالفة الفرنسية والروسية ومقاومتها لعودة آل أورليان الى حكم فرنسا وتطلعها الى اسرار السياسة الخارجية واقرأ خصوصا الصحف التي وصفت فيها اعتلال زوجهاووفاة ذلك الرجـل الشجاع الشريف البعيد النظر في الامور فقد ذكرت ذلك بامجاز واشارة وأدب وعفة نفسغانة فيالحسن والبساطة . ولا شيء أبعد من هذه الصحف التي ختمت بها الحبلد عن الصناعة البيانية ومع ذلك هي أشد تأثيرا وابلغ من الرثاء الذي رثى به الكاتب الشهير «ادمون جو نكور» أخاه برتمة وحزز زائدىن

ولم هذا _ لانهناك سر" الجودة الخالصة في قلب المرأة الفرنسية وهناك أيضاالدليل على أن الفلسفة والسياسة والادب

C'est le contraire de ce que nous voyons dans toutes les autres femmes célèbres, dont l'intelligence s'exerre aux d'ipens de la sensibilité. Et l'impression la plus vivo qu'on emporte d'avoir approché Mune Juliette Adam, c'est son rire d'enfant, un rire inouï, après tant d'idées remuées. Ce douleurs éprouvées: c'est le rire de la conscience pure et de la fraicheur éternelle de l'âme.

CAMPLLE MAUGEAIR.

***

Enfin. en ma qualité d'Egyptien, je remercie Mme Juliette
Adam de la nouvelle preuve d'affection qu'elle a bien
voulu nous donner en nous demandant de consacrer les
bénétices de la vente de ce volume à l'Ecole de Monstafa
Kumel.

Et pour terminer, je no saurais micux faire que de répéter le mot de Moustafa.

« C'est à Mme. Juliette Adam que les Egyptiens doivent d'aimer la France ».

ALI F. KAMEL

والمجد والجاه وعلو السكلمة في الجمهور لم تمس جزءاً أساسيا من حياة قلب موقوف على الحدمة الفكرية .ويستخلص من ذلك عدا ما تقدم أعجب مافي قلبها إنه لم يزدد على اتساع علمها وادرا كها الا رقة ونبلا مع أن الحال على العكس في سائر اللواتي اشتهرن من النساء حيث أن رقي عقولهن كان ينتقص من احساسهن . اما أشد ما يقع في النفس من حضور المجالس التي تمقدها مدام آدم لا صدقائها فهو ضحكها ضحك الطفلة مع ما توالى عليهامن متاعب البال وآلام الحن وما مصدر ذلك الضحك الا من طهارة الضمير والنضارة الحالدة في النفس اها موكلير

هذا وأنني بصفتي مصرياً أشكر لمدام جوليت آدم ما أسدتنا من الدليل الجديد على انعطافها نحونا بطلبها أن يخص مايرد من مبيع هذا الكتاب « بمدرسة مصطفى كامل » وفي الختام أجدني لا أستطيع أن أقول في هذه السيدة أحسن مما قاله « مصطفى » نفسه عنها « أن الفضل في محبة المصريين لفرنسا « انما يعود الى مدام جوليت آدم »

وهى الخطابات الخصوصية التى أرسلها المرحوم

مُصِّطَفَ كَامِالُهُمَا

فى حياته الى مدام جوليت أدم الكاتبة الفرنسة الشهرة

« ترجمها على فهمي كامل »

ثمن النسخة 10 قرشًا صاغًا ﴿ الطُّلِمَةِ اللَّا وَلَيْ مَهِ

﴿ حقوق الطبع والنشر محفوظة ﴾

« لدرسة مصطفى كامل»

سنة ١٩٠٩ ميلادية

